Signed By: Jonker, Margreet <m.jonker@dantumadiel.frl>
07/11/2024 14:31:34 CET
ID: b0fc5896-d417-4066-b2d2-7fd15bd3ff4d
Auth: Scribble

Signed By: Smit - De Vries, Thea <tsmit@dantumadiel.frl>
07/11/2024 18:29:34 CET
ID: b0fc5896-d417-4066-b2d2-7fd15bd3ff4d
Auth: Scribble

Begroting Dantumadiel 2025

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 3
Voorwoord 4
Inleiding 4
Programma 1: Ynwenner en Bestjoer 12
Programma 2: Mienskip 18
Programma 3: Soarch en Wolwêzen 22
Programma 4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje 29
Programma 5: Wenjen en Omjouwing 33
Programma 6: Iepenbiere Romte 38
Algemiene dekkingsmiddels, Overhead, Heffing VPB en Onvoorzien 41
- Algemiene dekkingsmiddels 41
- Overhead 43
- Heffing VPB 45
- Onvoorzien 45

Paragrafen 45
- Paragraaf lokale heffingen 45
- Paragraaf weerstandsvermogen 56
- Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen 65
- Paragraaf financiering 71
- Paragraaf bedrijfsvoering 76
- Paragraaf verbonden partijen 80
  - Gemeenschappelijke regelingen 80
  - Vennootschappen en coöperaties 90
  - Stichtingen en verenigingen 93
- Paragraaf grondbeleid 101
- Paragraaf openbaarheid 105

Financiën 107
- Geprognosticeerde balans 107
- Meerjarenbegroting 107

Bijlagen 109
- Bijlage 1: Lijst van investeringen 109
- Bijlage 2: Staat van reserves en voorzieningen 114
- Bijlage 3: Algemene reserve 119
- Bijlage 4: Langlopende leningen 121
- Bijlage 5: Gewaarborgde geldleningen 121

Bijlage 6: Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves 122
Bijlage 7: Incidentele baten en lasten 123
Bijlage 8: Overzicht baten en lasten per taakveld 124
Vaststellingsbesluit 126

Voorwoord

Voorwoord

Hierbij bieden wij u de begroting 2025 aan. Een begroting die sluitend is voor de gehele periode 2025-2028.

We zijn nu een jaar onderweg met onze nieuwe organisatie. De organisatie raakt steeds beter op elkaar ingespeeld, maar kent natuurlijk nog wel aspecten die frictie opleveren. Vooral het zoeken, binden en borgen van eigen personeel blijft actueel. Te denken valt aan vergunningverlening. Neemt niet weg dat de weg, passend bij de visie, is ingeslagen en gevolgd blijft worden. Overigens zal 2025 in het teken staan van de voorbereiding naar een passende formatieve bezetting die niet op frictie berekend is. Dit proces moet in 2027 afgerond zijn.

In deze begroting is rekening gehouden met de kostenontwikkeling in de jeugdzorg en het betalen van reële tarieven aan de zorgaanbieders huishoudelijke hulp. Ook wordt geïnvesteerd in het wegwerken van achterstallig onderhoud in openbare werken. Er zijn extra budgetten opgenomen voor onderhoud aan monumentale bomen, schoonmaken en schilderen van wegmeubilair en herstellen van de grasbetonkeien langs wegen. Ondanks deze investeringen is het mogelijk de OZB, afvalstoffenheffing en leges alleen met de inflatie te verhogen.

De begroting kent een positief structureel begrotingsresultaat voor alle jaren in de periode 2025-2028. Een basis die noodzakelijk is gezien de onzekerheden rondom het gemeentefonds en de investeringen die voor ons liggen. Het college verwacht dat een groot deel van de structurele financiële ruimte nodig zal zijn om in noodzakelijke investeringsprojecten te voorzien die vallen buiten de planperiode van 2025-2028. Een nadere uitwerking zal in 2024 en 2025 plaatsvinden.

De financiële consequenties van Prinsjesdag zijn niet verwerkt in deze begroting. We informeren de raad via een afzonderlijk advies over de beleidsmatige en financiële gevolgen van de septembercirculaire 2024.

Ik sluit af met een dankwoord aan een ieder die bij heeft bijgedragen aan deze sluitende begroting. Een begroting die een gezonde financiële basis vormt, van waaruit er mooie zaken gerealiseerd kunnen worden in en voor de gemeente Dantumadiel.

Het college van Burgemeester en Wethouders,

Rommy Kempenaar
Wethouder Financiën

Inleiding

0.1 Uitgangspunten bij de begroting

Uitgangspunt voor het opstellen van de begroting 2025-2028 is de Perspectiefnota. Na vaststelling van de perspectiefnota op 9 juli 2024 zijn er nog diverse mutaties geweest welke van invloed zijn op het begrotingssaldo.

De provincie heeft als toezichthouder een wettelijke plicht om gemeentelijke begrotingen te toetsen op structureel en reëel evenwicht. De toetst vindt eerst plaats op het begrotingsjaar en indien deze niet in evenwicht is, moet aangetoond worden dat het evenwicht uiterlijk in de laatste jaarschijf van de meerjarenraming wordt hersteld. Hierbij mag geen sprake zijn van een opschuivend meerjarenperspectief waarbij in de opvolgende begrotingen alleen de laatste jaarschijf sluit. Het is dus belangrijk om het begrotingsjaar structureel in evenwicht te hebben en houden.

Voor het financieel beleid wordt als uitgangspunt genomen dat er ruimte voor nieuw beleid aanwezig is als er een structureel en reëel sluitende begroting is waarbij ook het eerste jaarschijf sluit. Het andere uitgangspunt is dat de algemene reserve van voldoende niveau is.

Algemene financiële uitgangspunten
De algemene technische uitgangspunten bij het opstellen van de begroting 2025 zijn:
- De raming van lasten en baten van bestaand beleid vindt plaats op basis van analyses en niet uitsluitend op basis van inflatie indexering.
- De meicirculaire van het gemeentefonds wordt structureel verwerkt. De september- en december circulaire worden incidenteel voor het lopende jaar en het jaar T+1 verwerkt.
- De raming van gemeentelijke bijdragen aan externe instanties vindt plaats op basis van ervaringscijfers en recente ontwikkelingen.
- Voor de meerjarenbegroting wordt geraamd op basis van constante prijzen.
- Structurele lasten worden gedekt door structurele baten en incidentele baten zijn dekkingsmiddel voor incidentele lasten.
- De algemene reserves en de weerstandscapaciteit voldoen aan normen die zijn gebaseerd op een risicoanalyse opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.
- De financierings- en schuldpositie en het kasstroomsaldo voldoen aan de normen van de Economische Monetaire Unie (EMU) en de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet HOF).
- In de begroting wordt ruimte gelaten voor onderhoud van kapitaalgoederen conform de door de raad vastgelegde kwaliteitsniveaus.
- Vrijvallende kapitaallasten van vervangingsinvesteringen met betrekking tot de bedrijfsvoering blijven beschikbaar voor noodzakelijke vervangingen in de bedrijfsvoering.

Technische begrotingsparameters
Bij het opstellen van de begroting wordt uitgegaan van de volgende parameters:

Begrotingsparameter	Aan te houden waarde
Prijseffect bij interne budgetten *(m.b.t. de leveringen binnen de gemeente)*	Geen vaste aanpassingen, maximaal volgens de prognose van de HCPI (geharmoniseerde consumentenprijsindex) 2024 van het Centraal Planbureau (CPB) in het Centraal Economisch Plan (CEP) gepresenteerd in de meicirculaire 2024: 2,2%.
Prijseffect bij externe budgetten *(uitgaven)*	Geen vaste indexering, eveneens maximaal volgens CPB-prognose van de HCPI 2024: 2,2%.
Rente % *(voor interne*	Uitgegaan wordt van het volgens BBV-bepalingen berekende omslagpercentage. Voor de berekening van nieuwe kapitaallasten is

verrekeningen: kosten kort geld, rekenrente reserves, kapitaallasten)	in afwijking hierop gerekend met het werkelijke rentepercentage April 2024: 3,4%
Cao-loonstijgingspercentage *(betreft stijging bovenop periodieke loonstijging)*	Loonvoet sector overheid op basis van CBP CEP gepresenteerd in de meicirculaire 2024: 4,4%.

Uitgangspunten tariefbeleid
In het hiernavolgende schema zijn de uitgangspunten voor de componenten van het tariefbeleid opgenomen.

(Belasting)tarieven	Uitgangspunten
Onroerendezaakbelasting (OZB)	Voor de OZB wordt het volgende uitgangspunt gehanteerd: Het tarief voor de OZB eigenaren is verlaagd met 1,14% uitgaande van een waardestijging van 3,75% . De resultaten van de hertaxatie van OZB niet woningen is nog niet bekend. Het tarief is (voorlopig) verhoogd met 3,3% in afwachting van deze resultaten.
Afvalstoffenheffing	100% kostendekkend, inclusief de component BTW–compensatie.
Rioolrechten	100% kostendekkend, inclusief de component BTW–compensatie.
Leges	Verhoging tarieven afhankelijk van kostenniveau, berekend op basis van het model opgesteld door de Adviesgroep Nederlandse Gemeenten (ANG-model).
Tarieven sportaccommodaties (binnen– en buitensport)	Gelijkblijvende tarieven ten opzichte van 2024.

Van deze algemene uitgangspunten kan met betrekking tot de OZB-tarieven worden afgeweken op basis van een politieke afweging tussen bezuinigingen op uitgaven voor de burger versus tariefverhogingen voor de burger.

Uitgangspunten beleidsindicatoren
De uniforme set van beleidsindicatoren is voorgeschreven door het BBV. Hierin is aan de gemeenten opgelegd gebruik te maken van een basis set van beleidsindicatoren voor de begroting en de verantwoordingsstukken. Het doel hiervan is om de resultaten van beleidsmatige inspanningen van gemeenten beter inzichtelijk te maken en te kunnen vergelijken met het landelijke gemiddelde.

De set van beleidsindicatoren is ondergebracht bij het betreffende programma binnen de begroting. Een klein aantal beleidsindicatoren welke betrekking hebben op de eigen organisatie worden door de gemeenten zelf ingevuld. Voor de overige beleidsindicatoren dient gebruikt te worden gemaakt van de website www.waarstaatjegemeente.nl. Ook de definities van de diverse beleidsindicatoren worden op deze website nader toegelicht. Voor wat betreft de actualiteit van de maatstaven kunnen grote verschillen bestaan. Het jaar waarover wordt gerapporteerd staat bij de betreffende indicator vermeld.

0.2 Meerjaren begroting

In de onderstaande tabel ziet u de meerjarige begrotingssaldi zoals deze in de begroting 2025 zijn opgenomen.

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten	72.801	71.668	72.490	66.986	66.362	66.789
Lasten	-72.547	-76.493	-72.160	-67.981	-66.453	-66.138
Saldo baten en lasten	**255**	**-4.825**	**330**	**-995**	**-91**	**650**
Onttrekkingen	4.459	8.644	2.583	1.977	755	337
Stortingen	-817	-911	-418	-418	-418	-418
Saldo onttrekkingen en stortingen	**3.642**	**7.733**	**2.165**	**1.559**	**337**	**-81**
Resultaat	**3.896**	**2.908**	**2.495**	**564**	**246**	**569**

0.3 Van perspectiefnota naar begroting

Verschillenverklaring

Ten opzichte van de perspectiefnota wijkt de begroting op een aantal onderdelen af. In onderstaande tabel worden de wijzigingen weergegeven.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Resultaat PPN	2.709	741	876	1.295
Begroting 2025	2.495	564	246	569
Verschil	**-214**	**-177**	**-630**	**-726**
Verklaring verschil				
Mutaties begroting 2025				
Jeugdzorg indexatie 2025	-210	-210	-210	-210
Inhaalslag achterstallig onderhoud Openbare Werken	-161			
Professioneel welzijnswerk	-150	-150	-150	-150
FUMO en Veiligheidsregio	-105	-105	-105	-105
Subsidie Jongerenproject De Westereen	-52	-52	-52	-52
Verschillen < € 50.000	122	101	52	55
Riolering		152	212	249
Mutaties 2e turap 2024				
Verhoging tarieven Huishoudelijke Hulp 2024	-446	-446	-446	-446
Jeugdzorg indexatie 2024	-90	-90	-90	-90
Correctie SISA regeling GALA	-89	-89	-89	-89
Verschillen < € 50.000	-55	-55	-55	-55
Actualisatie planningen investeringen	1.022	767	303	167
Verklaard verschil	**-214**	**-177**	**-630**	**-726**

Beknopte verschillenverklaring begroting 2025 t.o.v. perspectiefnota 2025-2028
Het financieel perspectief is minder positief door onder andere oplopende kosten jeugdzorg van € 300.000 structureel, verhoging van de tarieven huishoudelijke hulp van zorgaanbieders van € 446.000 structureel en professionalisering welzijnswerk van € 150.000 structureel. Per saldo € 896.000 aan structurele tegenvallers. Dit wordt deels gecompenseerd door vrijval van afschrijvingslasten omdat de planning van onze investeringen is geactualiseerd. Dit levert voordelen op van € 1.022.000 in 2025, € 767.000 in 2026, € 303.000 in 2027 en € 167.000 in 2028. Eenmalige investeringen achterstallig onderhoud openbare werken in 2025 van € 161.000 en geringe mee- en tegenvallers in de periode 2025 t/m 2028 verklaren de overige verschillen.

Uitgebreide verschillenverklaring begroting t.o.v. perspectiefnota 2025-2028

Mutaties begroting 2025
Jeugdzorg indexatie 2025
De VNG adviseert gemeenten om de kosten voor de Jeugdzorg in 2025 te indexeren met een percentage van 3,94%. Er is geen landelijke indexering voor de Jeugdwet daarom hanteert de VNG een percentage die voor 90% is gebaseerd op indexering de Overheidsbijdrage arbeidsontwikkeling (OVA) en voor 10% op de Prijs particuliere consumptie (PCC). In de Perspectiefnota 2025-2028 is nog geen indexering meegenomen voor de kosten Jeugdzorg.

Inhaalslag achterstallig onderhoud Openbare Werken
Herstellen van de grasbetonkeien langs wegen - € 30.000 in 2025
Langs diverse wegen in de gemeente zijn klachten binnengekomen over verzakkingen van grasbetonkeien in de wegbermen. Zorgt voor schade aan wielen van auto's en levert onveilige

situaties op voor fietsers. Voor dit type onderhoud is geen budget gereserveerd in reguliere beheerplannen. Gaat nu om een incidentele inhaalslag qua onderhoud, in toekomstige beheerplannen zullen we structureel jaarlijks budget hiervoor reserveren.

Inhaalslag wegwerken achterstallig onderhoud aan monumentale bomen op particuliere grond - € 80.550 in 2025
In de afgelopen jaren is achterstand ontstaan in het onderhoud aan de monumentale bomen vanwege een reactieve aanpak van dit onderhoud. Met deze inhaalslag brengen we het onderhoud weer terugbrengen tot een beheersbaar niveau. Met deze inhaalslag ontstaat qua boomveiligheid weer een veilige staat van onderhoud, die in de toekomst weer planmatig uitgevoerd kan in de reguliere beheercyclus. Deze bomen staan voornamelijk op particuliere eigendommen. Het uitvoeren van dit onderhoud is in het verleden een keuze geweest van de gemeenteraad. Na een grote inhaalslag kan met het vastgestelde jaarlijkse budget het onderhoud weer worden uitgevoerd.

Schoonmaken en schilderen van wegmeubilair - € 50.000 in 2025
Er is een achterstand ontstaan in de onderhoudstoestand van het wegmeubilair. Graag zou het college een grote inhaalslag willen uitvoeren, zodat deze objecten er weer fris en netjes voor komen te staan. Dit betreft onder meer verkeersborden, lantaarnpalen, schrikhekken, zitbankjes, prullenbakken, etc. Een grote schoonmaakactie, gecombineerd met schilderwerkzaamheden, leidt tot een veel verzorgdere uitstraling van het geheel. In het verleden is hier geen geld voor gereserveerd, waardoor dergelijke werkzaamheden altijd achterwege zijn gebleven.

<u>Professioneel welzijnswerk is te laag geraamd i.v.m. professionaliseringsslag</u>
Al jaren is er een goede relatie tussen de stichting Het Bolwerk en de gemeente Dantumadiel. Ook wanneer er forse bezuinigingen nodig waren is dit altijd samen opgelost. In 2023 is een transitie voor de stichting het Bolwerk ingezet. Dit houdt in dat er een professionaliseringsslag gemaakt wordt door een nieuwe structuur te introduceren en door bijv. per kwartaal verantwoording afleggen bij de gemeenten via het nieuwe uur registratiesysteem. Hiermee kan er tussendoor bijgestuurd worden welke onderdelen meer of minder aandacht nodig hebben. Deze professionalisering houdt ook in dat het uurloon van stichting het Bolwerk is aangepast naar een uurloon wat bij een professionele welzijnsorganisatie past. In 2023 en 2024 zijn eenmalige budgetten gebruikt voor deze professionaliseringsslag.

<u>FUMO en Veiligheidsregio</u>
Er zijn nog bijstellingen doorgevoerd in de financiële bijdragen van onze gemeente aan verbonden partijen. Dit betreffen De FUMO en de Veiligheidsregio. Deze waren bij de perspectiefnota 2025-2028 nog niet volledig verantwoord. Ook is het aanvullend pakket jeugd gezondheidszorg die we afnemen van de Veiligheidsregio nu verwerkt in de begroting.

<u>Subsidie Jongerenproject De Westereen</u>
De raad heeft op 2 juli 2024 besloten om een bedrag van structureel € 52.000 beschikbaar te stellen voor het Jongerenproject De Westereen. In 2024 wordt dit gedekt uit de algemene reserve, maar voor de latere jaren is dit abusievelijk niet meegenomen in de perspectiefnota. Deze is al vastgesteld en daarom is het besluit over het jongerenproject verwerkt in een aparte begrotingswijziging (nummer 18), zowel voor het deel van 2024 dat onttrokken moet worden aan de algemene reserve als het deel vanaf 2025 dat ten laste komt van het rekeningresultaat.

Riolering
Het tarief voor de rioolheffing en de onttrekkingen uit de voorziening baseren we op het vastgestelde GRP (Gemeentelijk Rioleringsplan). Het tarief blijft ongewijzigd ten opzichte van de

begroting 2024. In de Perspectiefnota was geen rekening gehouden met de bijstellingen op de riolering. Dit heeft betrekking op areaaluitbreiding, verschuiving investeringen, doorbelasting tractiemiddelen en personeelskosten en indexering van exploitatielasten.

Mutaties 2e turap 2024

In de tweede turap 2024 zijn een aantal structurele wijzigingen opgenomen die doorwerken in het financieel perspectief van de programmabegroting 2025. Hieronder een toelichting op de grootste afwijkingen.

Verhoging tarieven Huishoudelijke Hulp 2024

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het betalen van reële tarieven aan zorgaanbieders. Dit vloeit voort uit de AMvB (Algemene Maatregel van Bestuur) van 2017. De kosten hiervoor worden elk jaar geïndexeerd. Hierin houdt de gemeente rekening met het advies van de VNG. Ook dit jaar heeft er een indexatie plaatsgevonden. Deze blijkt echter niet voldoende gezien de huidige ontwikkelingen. Zorgaanbieders ervaren dat het tarief niet aansluit bij de realiteit en raakt het hun op verschillende vlakken. Het heeft directe gevolgen voor de kwaliteit van de te leveren hulp. Zorgaanbieders hebben meerdere malen hun zorgen bij ons geuit over het tarief. Door sterker toegenomen loon- en prijsontwikkelingen geven zij aan dat het tarief niet meer kostendekkend is, waarbij de kwaliteit gewaarborgd kan blijven. Hierover zijn gesprekken gevoerd met elkaar, waarna er een nieuw voorstel is gekomen voor het uurtarief. Het tarief is per 1 januari 2024 verhoogd van € 32,40 per uur naar € 36,60 per uur. De raad is hierover schriftelijk geïnformeerd.

Jeugdzorg indexatie 2024

In de primitieve begroting 2024 is geen indexering meegenomen voor de kosten Jeugdwet. De VNG schat in dat de kosten Jeugdwet 5,71% zullen stijgen in 2024. Vooralsnog koersen we in Dantumadiel af op een lagere kostenstijging van +/- € 90.000 (+1,7%). De oorzaak van de lagere kostenstijging is lastig te verklaren door de invoering van nieuwe jeugdzorgproducten, een vergelijking met voorgaande jaren wordt daardoor bemoeilijkt.

Correctie SISA regeling GALA

In 2023 is voor GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord) een negatieve uitgaaf geraamd van € 89.500, dat is bij deze turap gecorrigeerd.

Actualiseren planningen investeringen

De planning van onze investeringen in de periode 2025-2028 is geactualiseerd. Een aantal investeringen zijn doorgeschoven naar latere jaren. Dit heeft als gevolg dat ook de afschrijvingslasten van deze investeringen doorschuiven in het financieel meerjarenperspectief.

0.4 Structurele positie

De structurele positie van de gemeente zijn jaarlijks terugkerende baten en lasten die opgeteld tot een saldo leiden. Een plus-bedrag betekent een overschot een min-bedrag betekent een tekort. De tekorten moeten opgelost worden door jaarlijks terugkerende baten (inkomsten) te verhogen of door het verminderen van jaarlijks terugkerende lasten (uitgaven). Dat laatste betekent dat er bezuinigd wordt.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Resultaat	**2.495**	**564**	**246**	**569**
Saldo incidentele baten en lasten	-161	0	0	0
Structureel resultaat	**2.656**	**564**	**246**	**569**

Het geraamde resultaat wordt gecorrigeerd met incidentele baten en lasten om zo een goed beeld te krijgen van het structurele exploitatiesaldo. Het te corrigeren bedrag bestaat uit de eenmalige investeringen inhaalslag achterstallig onderhoud Openbare Werken in 2025.

Het college verwacht dat een groot deel van de structurele financiële ruimte nodig zal zijn om in noodzakelijke investeringsprojecten te voorzien die vallen buiten de planperiode van 2025-2028. Een nadere uitwerking zal in 2024 en 2025 plaats vinden.

0.5 Ontwikkeling Algemene reserve

Bij de eenmalige positie richten wij ons op de Algemene reserve. De Algemene reserve is onderdeel van het eigen vermogen van een gemeente. Dit eigen vermogen is het saldo van de bezittingen en de schulden op de gemeentelijke balans. De Algemene reserve is de buffer voor het opvangen van risico's en tegenvallers. Bij de beoordeling van de eenmalige positie hanteert Dantumadiel het uitgangspunt dat de minimale omvang van de Algemene reserve op 1 januari 2024 minimaal de benodigde weerstandcapaciteit moet bevatten. Op basis van de vastgestelde nota risicomanagement en weerstandsvermogen moet de algemene reserve minimaal € 10 miljoen bedragen. De algemene reserve voldoet aan het einde van de jaarschijven aan het gestelde criterium.

Met betrekking tot de eenmalige positie is in onderstaande tabel de stand van de Algemene reserve van Dantumadiel per 1 januari 2024 als uitgangssituatie genomen. Hierbij is rekening gehouden met de doorlopende verplichtingen en met onttrekkingen en toevoegingen in 2024. De geraamde toevoegingen en onttrekkingen (meerjarig) zijn op dit saldo gemuteerd, zodat er een saldo op basis van rechten en verplichtingen ontstaat. In de bijlagen is een uitsplitsing gemaakt van de vermeerderingen en verminderingen in de Algemene reserve.

De verwachte stand van de algemene reserve eind 2028 is afgerond € 0,3 miljoen lager dan de verwachting in de perspectiefnota. Het verschil is grotendeels een gevolg van de mutaties in de rekeningresultaten 2024 t/m 2028 ten opzichte van de perspectiefnota en overige mutaties.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stand Algemene reserve 1 januari	**12.828**	**9.215**	**10.035**	**11.056**	**11.368**
Vermeerderingen	4.381	3.074	2.661	730	412
Verminderingen	-7.993	-2.253	-1.640	-418	0
Stand Algemene reserve 31 december	**9.215**	**10.035**	**11.056**	**11.368**	**11.779**
Onbestemd rekeningresultaat	2.908	2.495	564	246	569

Programma 1: Ynwenner en Bestjoer

1.1 Waar gaat programma 1 'Ynwenner en Bestjoer' over?

Programmaportefeuillehouder: N.L. Agricola, R. Kempenaar

Het gemeentebestuur van Dantumadiel gaat voor een sterke autonome en herkenbare gemeente die dichtbij haar inwoners staat. De samenwerking tussen gemeente, inwoners en ondernemers staat daarbij centraal. Het opheffen van de centrumregeling zorgt ervoor dat hier de komende bestuursperiode nog meer de nadruk op komt te liggen. Het gemeentelijke bestuur komt daarmee de komende periode voor een grote uitdaging te staan als het gaat om de opbouw van de nieuwe organisatie en de bijbehorende ontvlechting van gemeente Noardeast Fryslân. De gemeente Dantumadiel gaat zich de komende tijd vol inzetten op de opbouw van een nieuwe eigen organisatie, waarbij Dantumadiel een toegankelijke organisatie wil zijn met focus op klantgerichte dienstverlening welke goed is toegesneden op de toekomst. Dit voortkomend uit de kernwaarde van het coalitieakkoord ‘Sosjaal en Tichtby’. Hierbij is de doelstelling om in ieder geval de dienstverlening op het niveau te behouden zoals het nu is en om alle inwoners een passend digitaal of fysiek kanaal te bieden om contact te zoeken met de gemeentelijke organisatie. Belangrijk speerpunt is om rekening te houden met de huidige krapte op de arbeidsmarkt. Dantumadiel wil inzetten op aantrekkelijk werkgeverschap en talentontwikkeling.

De basis voor een sterke autonome gemeente wordt gevormd door een robuuste financiële positie met oog voor structurele en incidentele kosten. Het opstellen van een toekomstbestendige lange termijn visie van de financiële positie en een overzichtelijke financiële verantwoording zullen hierbij de speerpunten zijn.

Ook veiligheid is een kerntaak van de overheid en in het bijzonder ook van de gemeente. Het realiseren en behouden van een veilige woon- en leefomgeving is een terugkerend en actueel onderwerp en staat daarom altijd hoog op de politieke agenda. Hoewel de gemeente een regierol heeft als het gaat om veiligheid en ook de kaders voor het (integraal) veiligheidsbeleid vaststelt, opereert de gemeente in een speelveld met veel spelers (ketenpartners). Belangrijk is om op de samenwerking te blijven investeren. Tevens zal er verder worden ingezet op het voorkomen en bestrijden van ondermijning in de gemeente. Het gevoel van veiligheid wat wordt ervaren door de inwoners is daarbij een belangrijke maatstaaf.

Onze democratie is een groot goed. Daar is ook in Dantumadiel veel aandacht voor. Het is van belang dat inwoners centraal staan en invloed hebben op en de eigen woon- en leefomgeving. We bieden inwoners heldere kaders voor burgerparticipatie: we geven als overheid ruimte en duidelijkheid.

1.2 Doelen

101.1 De dienstverlening op het zelfde niveau behouden ondanks ontvlechting

101 Dienstverlening

Activiteiten

101.1.1 Klant in Focus Tool gebruiken om de klanttevredenheid voor en na ontvlechting te meten.

101.1.2 Één loket aanbieden voor dienstverlening richting inwoners en ondernemers voor afhandeling van het grootste gedeelte van de vragen.

101.1.3 Voor elke inwoner en ondernemer een passend kanaal aanbieden om contact te zoeken met de gemeente (digitaal of fysiek).

1.2 Doelen

101.2 Aantrekkelijk werkgever worden in de nieuwe organisatie

101 Dienstverlening

Activiteiten

101.2.1 Traineeships bieden en talent tot bloei laten komen.

101.2.2 Secundaire arbeidsvoorwaarden aantrekkelijk maken.

101.2.3 Enthousiasmeren van studenten van de diverse scholen (LBO, MBO, HBO) in de regio.

101.2.4 Rol voor hogescholen bieden in de opbouw van de organisatie.

101.2.5 Een werkomgeving creëren waarin werknemers zich kunnen ontplooien.

1.2 Doelen

102.1 Veilige woon- en leefomgeving versterken

102 Veilige woon en leefomgeving

Onderzoek doen naar veiligheidsgevoel in de gemeente om doel SMART te kunnen maken.

Activiteiten

102.1.1 Project veilig buitengebied uitvoering geven (gericht op ondermijning)

102.1.2 Project bedrijventerreinen (gericht op ondermijning)

102.1.3 Biboscan uitvoering geven.

102.1.4 Signaaltafel bijeenkomsten uitvoering geven.

102.1.5 Meerjarige visie ontwikkelen op inzet en prioritering toezichthouders publiek domein.

102.1.6 Voorkomen jeugdoverlast door inzet jeugdboa en stakeholders.

1.2 Doelen

103.1 Burgerparticipatie faciliteren waar nodig en te handelen vanuit de ja mits houding

103 Krachtig en eigentijds bestuur

Activiteiten

103.1.1 Proces voor participatie verbeteren door duidelijke kaders vast te leggen.

103.1.2 Memo Contactmomenten in de praktijk brengen.

1.2 Doelen

104.1 Robuuste financiële positie behouden zowel incidenteel als structureel

104 Gezond financieel beleid voor de lange termijn

Activiteiten

104.1.1 Lange termijn visie opstellen financiële situatie.

104.1.2 Beheersbaar houden van de exploitatiekosten van de organisatie te benchmarken aan de huidige kosten van de centrumregeling.

104.1.3 Meetbaar maken in samenwerking met financiën (dashboard)

1.3 Beleidsdocumenten

Beleidsdocumenten per onderwerp
Dienstverlening
Programmaplan Opbouw Dantumadiel 2024
Visie ‘Dantumadiel krijgt het voor elkaar’
Veilige woon en leefomgeving
Veiligheidsagenda 2024-2027
Regionaal Beleidsplan Veiligheid Noord-Nederland 2024 – 2027 (Politie)
Fries Regionaal crisisplan
Deelplan bevolkingszorg
Deelplan crisiscommunicatie
Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Fryslân 2024
Samenwerkingsovereenkomst Zorg en Veiligheidshuis 2019 e.v.
Meerjarenplan Zorg en Veiligheidshuis Fryslân 2024-2028
De Friese Norm 2022
Subsidieregeling initiatieven jaarwisseling Dantumadiel
Nadere regels carbidschieten Dantumadiel

Beleidsregels bestuurlijke handhaving drugscriminaliteit gemeente Dantumadiel
Beleidsregel coffeeshops gemeente Dantumadiel
Beleidsregels Wet aanpak woonoverlast gemeente Dantumadiel 2024
Krachtig en eigentijds bestuur
Raadsakkoord 2022-2026
Coalitieakkoord ‘Sosjaal en Tichtby’
Sociaal Economisch Masterplan en Agenda Netwerk Noordoost (ANNO)
Gezond financieel beleid voor de lange termijn
Financiële beleidsdocumenten (begroting, meerjarenraming, jaarrekening en perspectiefnota)

1.4 Verbonden partijen

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Veiligheidsregio Fryslân (VRF), onderdeel veiligheid	Belangrijke partner bij het realiseren van een veilige woon- en leefomgeving.
Vereniging van Friese Gemeenten	De VFG behartigt de belangen voor alle Friese gemeenten, totaal 18.
Vereniging van Nederlandse Gemeenten	De VNG behartigt de belangen voor alle Nederlandse gemeenten.
K80	De K80 zet in op lobby voor kleine gemeenten en kennisdeling.
RIEC	Biedt ondersteuning in de strijd tegen ondermijnende criminaliteit.
Veiligheidshuis Fryslân	Biedt persoonsgerichte aanpak van domein-overstijgende en complexe zorg- en veiligheidsproblemen.

1.5 Uniforme beleidsindicatoren

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2025	8,6	n.v.t.
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2025	8,6	n.v.t.
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2025	1.049,58	n.v.t.
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2025	4,06	n.v.t.
Verwijzingen Halt	Aantal verwijzingen	2023	4	10.218
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	2023	0,5	2,5
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2023	2,1	4,3
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	2023	0,8	1,3
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	2023	2,6	5,8

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Formatie	Het gaat hier om de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari, uitgedrukt in fte per 1.000 inwoners.	Eigen gegevens
Bezetting	Het gaat hier om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is (inclusief boventallige werknemers), dus niet om de	Eigen gegevens

	toegestane formatieve omvang uit het formatieplan. Het aantal fte wordt uitgedrukt per 1.000 inwoners.	
Apparaatskosten	Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken.	Eigen gegevens
Externe inhuur		Eigen begroting
Verwijzingen Halt	Het aantal verwijzingen Halt per jaar van jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen. Deze jongeren worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.	Bureau Halt
Winkeldiefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.	CBS
Geweldsmisdrijven	Het aantal geweldsmisdrijven. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).	CBS
Diefstallen uit woning	Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners.	CBS
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte. Omdat het delict mensenhandel vaak onder dezelfde feitcode geregistreerd wordt als het delict mensensmokkel worden deze twee delicten samengeteld en weergegeven bij de gewelds- en seksuele misdrijven.	CBS

1.6 Overzicht baten en lasten

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Begroting 2025
Baten	
102 Dienstverlening	**296**
103 Veiligheid	**43**
Totaal Baten	**340**
Lasten	
101 Bestuur	**-1.662**
102 Dienstverlening	**-1.254**
103 Veiligheid	**-2.102**
Totaal Lasten	**-5.017**
Saldo baten en lasten	**-4.678**
Onttrekkingen	
190 Mutaties reserves programma 1	**0**
Totaal Onttrekkingen	**0**
Saldo onttrekkingen en stortingen	**0**
Resultaat	**-4.678**

Programma 2: Mienskip

2.1 Waar gaat programma 2 'Mienskip' over?

Programmaportefeuillehouder: L.N. Agricola, R. Kempenaar, G. Wiersma

Vitale en levendige dorpen vormen de basis voor verbinding en sociale samenhang in de gemeente. Het is daarom belangrijk initiatieven voor activiteiten en evenementen blijvend te ondersteunen. De gemeente Dantumadiel wil onderzoeken waar de kracht van de inwoners zit en waar inwoners ondersteuning nodig hebben als het gaat om het versterken van de sociale samenhang. Een toekomstbestendige omgeving wordt gevormd door het op peil houden van voorzieningen zoals scholen, winkels en huisartsen. Daarbij wil de gemeente oog hebben voor een inclusieve samenleving, waarin iedereen mee kan doen. Er is extra aandacht voor de jeugd. Hen wordt een goed toekomstperspectief geboden als het gaat om de toekomstbestendigheid van onze regio. Het is van belang om kansen te bieden aan de jeugd door goed onderwijs, sport, cultuur te blijven stimuleren.

2.2 Doelen

201.1 Sociale samenhang behouden en waar nodig en mogelijk versterken.

201 Sociale verbondenheid

Nadere toelichting: Onderzoeken waar de kracht van de onze inwoners zit en waar de uitdagingen (mogelijkheden) liggen om te benutten.

Activiteiten

201.1.1 Ondersteunen en versterken van initiatieven door implementatie van de aanpassing van het subsidielandschap.

201.1.2 DOM's doorontwikkelen naar structurele werkwijze, die samen met de nieuwe regeling dorpsbudgetten een integraal pakket vormt.

201.1.3 Onderzoeken hoe we jongeren kunnen betrekken bij gemeentelijke beslissingen.

201.1.4 Implementeren van het nieuwe welzijnsbeleid.

2.2 Doelen

202.1 De maatschappelijke voorzieningen in de dorpskernen toekomstbestendig, betaalbaar en bereikbaar te maken en waar nodig te verbeteren.

202 Voorzieningenniveau

Activiteiten

202.1.1 Onze sportaccommodaties toekomstbestendig maken (o,a. vervangen in Feanwalden).

2.2 Doelen

203.1 In 2025 is het aanbod van culturele activiteiten in Dantumadiel met 10% toegenomen t.o.v. 2022

203 Talentontwikkeling (onderwijs, cultuur)

Nadere toelichting: Onderzoek naar het aanbod van culturele activiteiten om smartdoel te kunnen meten.

Activiteiten

203.1.2 Culturele mogelijkheden, zowel actief als passief, voor jongeren vergroten en beter faciliteren door de introductie va een nieuwe subsidieregeling

203.1.3 Volwassenfonds sport en cultuur promoten door mee nemen in de geldgids en nieuwsbrieven

203.1.4 In het kader van preventie sport- en cultuuractiviteiten aanbieden aan jongeren (buurtsporcoaches en jongerenwerkers).

203.1.5 It organisearjen fan in Fryske wike mei de Anno-gemeenten.

203.1.6 It organisearjen fan in jierliks werkomkommende aktiviteit yn it basisûnderwiis oangeande it Frysk.

203.1.7 Opstarten pilot Verrrijkte Schooldag

2.2 Doelen

203.2 Onze jongeren meer en structureler de kans bieden om hun talenten volledig te ontwikkelen

203 Talentontwikkeling (onderwijs, cultuur)

Activiteiten

203.2.1 Faciliteren en stimuleren van projecten gericht op talentontwikkeling (zoals het project bouwen aan ambitie).

203.2.2 Uitvoering geven, evalueren en doorontwikkelen van het 'Project tiid foar aksje, waai mar mei' en project Maatschappelijke Diensttijd.

203.2.3 Opstarten pilot Verrrijkte Schooldag, waarbij ingezet wordt op talentontwikkeling jongeren

2.3 Beleidsdocumenten

Beleidsdocumenten per onderwerp
Sociale verbondenheid
It is oan jo!
Notitie gebiedsgericht werken Noardeast-Fryslân en Dantumadiel 2019-2022
Voorzieningenniveau
Naar een regionale ontwikkelagenda voor onderwijsvoorzieningen in NO Friesland; Verkennend masterplan huisvesting DDFK
Naar een regionaal voorzieningenspreidingsmodel in Noordoost Fryslân 2010-2030 (jan. 2014)
Atlas van Noordoost Fryslân Eindrapport (sept. 2015)
Agenda voor onderwijsvoorzieningen in Noordoost Fryslân (2017)
Sport in Dantumadiel: nieuwe rollen nieuwe kansen (2016)
Talentontwikkeling (onderwijs, cultuur)
Kennislab
Integraal Huisvestingsplan onderwijs Dantumadiel

2.4 Verbonden partijen

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen

Roobol	Verzorgt het openbaar onderwijs zoals beschreven in artikel 46 van de Wet op het primair onderwijs

2.5 Uniforme beleidsindicatoren

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Niet-Sporters	%	2022	55,5	46,4

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Niet-Sporters	Het percentage niet-wekelijkse sporters t.o.v. de bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.	Gezondheidsenquête (CBS, RIVM, GGD'en)

2.6 Overzicht baten en lasten

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Begroting 2025
Baten	
201 Voorzieningen	**163**
202 Onderwijshuisvesting en -kansenbeleid	**185**
203 Sport	**136**
204 Cultuur	**0**
Totaal Baten	**485**
Lasten	
201 Voorzieningen	**-291**
202 Onderwijshuisvesting en -kansenbeleid	**-1.631**
203 Sport	**-166**
204 Cultuur	**-810**
Totaal Lasten	**-2.898**
Saldo baten en lasten	**-2.413**
Onttrekkingen	
290 Mutaties reserves programma 2	**35**
Totaal Onttrekkingen	**35**
Saldo onttrekkingen en stortingen	**35**
Resultaat	**-2.378**

Programma 3: Soarch en Wolwêzen

3.1 Waar gaat programma 3 'Soarch en Wolwêzen' over?

Programmaportefeuillehouder: G. Wiersma, K. Wielstra, R. Kempenaar

De gemeente Dantumadiel vindt het van belang dat iedereen mee kan doen en dat alle inwoners in hun kracht kunnen staan. We willen dat mensen zelfredzaam en samen-redzaam zijn en zelf de regie over hun leven kunnen behouden. Inwoners hebben behoefte aan goede en doeltreffende zorg. De gemeente heeft een sleutelrol als het gaat om informatievoorziening gezinsondersteuning en opvoeding en wil hierin toegankelijk zijn. Met het benutten van sturingsinformatie, een efficiëntere inzet van middelen en innovatie in de bedrijfsvoering willen we de beperkte middelen zo inzetten dat deze maximaal ten goede komen aan inwoners die het nodig hebben om te kunnen participeren in de samenleving. De gemeente Dantumadiel zal extra inzetten op contractmanagement met als doel fraudebestrijding en zelfverrijking in de zorg tegen te gaan. De resultaten hiervan komen ten gunste van armoedebestrijding, begeleiding en sociale activering samen met onze stakeholders (bijvoorbeeld Dokwurk). Daarnaast wordt er extra ingezet op de gevolgen van onze economische situatie zoals energiearmoede, schulden en eenzaamheid.

3.2 Doelen

301.1 Zelfredzaamheid vergroten van onze zorgbehoeftige inwoners.

301 Langer leven in goede gezondheid

Nadere toelichting: Onderzoeken hoe we zelfredzaamheid gaan meten.

Activiteiten

301.1.2 Implementatie nieuw welzijnsbeleid (inclusief jongerenwerk) met doarpsmoetingsplakken.

301.1.3 Jeugdhulp op scholen verder uitbreiden.

301.1.4 Werkwijze familiegroepsplan opnemen in nieuw beleid bij Jeugdhulp

301.1.5 Meer bewustwording creëren laaggeletterdheid binnen onze organisatie.

301.1.6 Extra inzet op (digi)taalvaardigheid via bibliotheken.

3.2 Doelen

301.2 Aantoonbare verschuiving realiseren van duurdere zorgtrajecten naar goedkopere vormen van zorg.

301 Langer leven in goede gezondheid

Nadere toelichting: Onderzoeken wat beïnvloedbare zorgkosten zijn door in gesprek te gaan met betrokken partijen zoals de gebiedsteams. Het doel is om 5% van die beïnvloedbare zorgkosten te reduceren, mede door meer aanbod in - en gebruik van algemene voorzieningen.

Activiteiten

301.2.1 Meer inzetten op voorkomen van misbruik in WMO en Jeugd

301.2.2 Opvoedingsondersteuning toegankelijker en laagdrempeliger aanbieden

301.2.3 Programma uitvoeren van Zorg naar Preventie (GALA/IZA)

301.2.4 Opstarten pilot Verrrijkte Schooldag, waarbij ingezet wordt preventie zorg bij jongeren

3.2 Doelen

302.1 Streven naar een samenleving waarbij iedereen kan participeren ondanks hun financiële positie. Dit willen we bereiken door het vaststellen van het actieplan armoede- en schuldenbeleid waarin we concrete acties opnemen om dit doel te bereiken.

302 Meer maatschappelijke participatie

Activiteiten

302.1.1 Uitvoeren van de acties in het actieplan armoede- en schuldenbeleid, waaronder project Energiearmoede ook een plaats heeft.

3.3 Beleidsdocumenten

Beleidsdocumenten per onderwerp
Langer leven in goede gezondheid
Gezondheidsbeleid 2014-2017
Meer maatschappelijke participatie
Kadernota ''samen leven, sterk voor elkaar'' (2013)
Algemeen deel uitvoeringsplan (2014)
Uitvoeringsplan Participatiewet (2014)
Uitvoeringsplan WMO (2014)
Fan Wearde, mantelzorgbeleid (2016)
''Het nieuwe jongerenwerken DDFK''
Beleid sociaal domein (Wmo, Jeugdwet, Participatiewet) 2018(/2019)
Beleid terugvordering en verhaal, verificatiebeleid en handhavingsbeleid sociaal domein

Herijking Participatiebeleid
Visiedocument wonen en zorg
Visiedocument gebiedsteam (toegang)
Kadernota Welzijnsbeleid 2022 – 2025
Gunstiger opvoedklimaat
Uitvoeringsplan Jeugdwet (2014)
Lokaal actieplan Huiselijk geweld en kindermishandeling

3.4 Verbonden partijen

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Dokwurk	Uitvoering Participatiewet.
Veiligheidsregio Fryslân onderdeel GGD Fryslân	Gezondheidsdienst van de Friese gemeenten ter bevordering van de gezondheidssituatie en leefstijl van inwoners.
Mobiliteitsburo Noordoost Fryslân	De gemeenten: Achtkarspelen, Dantumadiel, Dongeradeel, Ferwerderadiel, Kollumerland c.a., en Tytstjerksteradiel in de regio Noordoost Fryslân en de provincie Fryslân hebben besloten om samen te werken op het gebied van het regionale doelgroepenvervoer en openbaar vervoer, dit om de leefbaarheid in de regio Noord Oost Fryslân te behouden.
Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2018	De centrumgemeente is Leeuwarden. Het doel is de beleidsvoorbereiding ten behoeve van de wettelijke taken op terrein van jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en participatie en de inkoop ten behoeve van wettelijke taken op het terrein van jeugdzorg en maatschap-pelijke ontwikkeling doelmatig en kwalitatief hoogwaardig te organiseren met de Friese gemeenten.

3.5 Uniforme beleidsindicatoren

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland

Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2023	7,8	6,3
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2023	37	27
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie(vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	2023	2,0	2,4
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	2022	430,80	825,40
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	2022	0	1
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	2022	5	6
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	2023	71,8	73,1
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	2022	1,00	1,00
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	2023	318,6	344,8
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	2023	233,8	191,5
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2023	11,3	13,5
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	2023	1,4	1,1
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	2023		0,3

Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	2022	780	710

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Absoluut verzuim	Er wordt gesproken van absoluut verzuim als een leerplichtige en/of kwalificatieplichtige jongere niet op een school of instelling staat ingeschreven.	DUO
Relatief verzuim	Er is sprake van relatief verzuim als een jongere wel op een school staat ingeschreven, maar gedurende een bepaalde tijd de lessen/praktijk verzuimt. Ook veelvuldig te laat komen kan hiertoe worden gerekend. De periodeaanduiding '2018' staat voor schooljaar '2017/2018'.	DUO
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie(vsv-ers)	Het percentage van het totaal aantal leerlingen van het VO en MBO (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. De periodeaanduiding "2018" staat voor schooljaar "2017/2018".	Ingrado
Banen	Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 64 jaar.	LISA
Jongeren met een delict voor de rechter	Het percentage jongeren (12 t/m 21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
Kinderen in uitkeringsgezin	Percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.	Verwey Jonker

	Bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt. Onder bijstand wordt hier uitkeringen aan huishoudens op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, tot 2015) en de Participatiewet (vanaf 2015) en het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (Bbz) verstaan. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.	Instituut – Kinderen in Tel
Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.	CBS
Werkloze jongeren	Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV WERKbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
Personen met een bijstandsuitkering	Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.	CBS
Lopende re-integratievoorzieningen	Het aantal reintegratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.	CBS
Jongeren met jeugdhulp	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en/of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.	CBS
Jongeren met jeugdbescherming	Jongeren met jeugdbescherming betreft jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen. Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en	CBS

	veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan onder toezicht gesteld of onder voogdij geplaatst. In uitzonderlijke gevallen wordt de hulp of zorg voortgezet tot de leeftijd van 23 jaar.	
Jongeren met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-23 jaar). Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 23 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door de kinderrechter of de officier van Justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart. De begeleiding kan doorlopen tot de jongere 23 jaar wordt.	CBS
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.	GMSD

3.6 Overzicht baten en lasten

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Begroting 2025
Baten	
301 WMO (maatschappelijke participatie)	**2.976**
302 Toegang zorg en ondersteuning (w.o. Gebiedsteam)	**0**
303 Inkomensondersteuning	**7.416**
304 Participatie	**119**
305 Jeugdwet	**4**
306 Gezondheid	**90**
307 Welzijnswerk	**74**
308 Onderwijs (kinderopvang / vve)	**447**
Totaal Baten	**11.126**
Lasten	
301 WMO (maatschappelijke participatie)	**-10.215**
302 Toegang zorg en ondersteuning (w.o. Gebiedsteam)	**-698**
303 Inkomensondersteuning	**-9.395**
304 Participatie	**-6.619**
305 Jeugdwet	**-7.509**
306 Gezondheid	**-1.157**
307 Welzijnswerk	**-673**
308 Onderwijs (kinderopvang / vve)	**-1.238**
Totaal Lasten	**-37.503**
Saldo baten en lasten	**-26.377**
Onttrekkingen	
390 Mutaties reserves programma 3	**98**
Totaal Onttrekkingen	**98**
Saldo onttrekkingen en stortingen	**98**
Resultaat	**-26.279**

Programma 4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje

4.1 Waar gaat programma 4 'Wurk, Bedriuw en Rekreaasje' over?

Programmaportefeuillehouder: , R. Kempenaar

De gemeente Dantumadiel wil bedrijvigheid blijven bevorderen en zorgen voor een gezond recreatie- en ondernemersklimaat. Door middel van de Versnellingsagenda en samenwerking met onze ondernemers streven we naar economische groei. Wij ondersteunen ondernemers daarbij actief bij het aanvragen van de beschikbare subsidies. We werken via diverse beleidsthema's aan een samenleving waarin maatschappelijke waardecreatie centraal staat. Zo willen we als gemeente bijdragen aan het stimuleren van een inclusieve arbeidsmarkt, waarin meer mensen duurzaam aan het arbeidsproces kunnen deelnemen. Daaraan werken we samen met regionale onderwijsinstellingen, buurgemeenten, provincie Fryslân, Dokwurk en werkgevers. Voor onze inwoners, maar ook voor mensen van buiten de gemeente, gaan we recreatieve voorzieningen zoals bijvoorbeeld Eeltsjemar verbeteren. In de positionering van Dantumadiel worden bestaande concepten zoals de Friese Wouden verder uitgebouwd met een lokale invulling.

4.2 Doelen

402.1 Vergroten van ondernemerstevredenheid

402 Verbeteren detailhandel en structuur

Nadere toelichting: Meting laten uitvoeren door externe partij (0-meting en eindmeting).

Activiteiten

402.1.1 Conform Convenant Bedrijventerreinen bedrijfskavels aanbieden.

402.1.2 Betrekken ondernemers bij bereikbaarheid: onderzoek naar nieuwe westelijke Ontsluitingsweg Westereen.

402.1.3 Afronden detailhandelsvisie.

402.1.4 In 2025 onderzoek uitvoeren naar behoefte zondagsopenstelling

402.1.5 Schrijven van een economisch beleidsplan

4.2 Doelen

403.1 De arbeidsparticipatie van kwetsbare groepen zoals praktijkgeschoolde arbeidskrachten, jongeren in een uitkeringssituatie, herintreders en ouderen groeit met 1,5% in de periode van 2023 - 2025.

403 Meer toekomstbestendige, duurzame en innovatieve bedrijvigheid

Activiteiten

403.1.1 Inzet van het Project meedoen via Dokwurk.

403.1.2 Als gemeente meer regie houden door de inzet van een accounthouder op de activiteiten Kenniswerkplaats en Kennislab, om een sluitende keten te vormen voor arbeidsbemiddeling en toeleiding.

403.1.3 Stimuleren en mede organiseren van een traject van leven lang leren in samenwerking met Wurkstart.

403.1.4 De positie van Dokwurk verstevigen door nog beter in te spelen op de lokale economie en huidige arbeidsmarkt.

4.2 Doelen

403.2 Betere samenwerking en aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt realiseren in het kader van de Versnellingsagenda Noordoost Friesland.

403 Meer toekomstbestendige, duurzame en innovatieve bedrijvigheid

Activiteiten

403.2.1 Doorontwikkeling van wurkstart (leven lang leren).

4.2 Doelen

403.3 Koppeling maken tussen uitdagingen op de arbeidsmarkt en duurzaamheid.

403 Meer toekomstbestendige, duurzame en innovatieve bedrijvigheid

Activiteiten

403.3.1 Projecten stimuleren vanuit de gemeente die zich richten op duurzaamheid, innovatie en arbeidsmarkt.

4.2 Doelen

404.1 Groei van aantal overnachtingen in 2026 met 4% ten opzichte van 2022

404 Een betere uitstraling als aantrekkelijke en gastvrije gemeenten om te recreëren en te verblijven

Activiteiten

404.1.1 Eeltsjemar toeristisch ontwikkelen.

404.1.2 Inzetten op branding en marketing.

404.1.3 Opstellen van een ontwikkelkader.

404.1.4 Onderzoek naar optimalisatie van fiets- en wandelnetwerk.

404.1.5 Stimuleren initiatieven van inwoners.

4.3 Beleidsdocumenten

Beleidsdocumenten per onderwerp
Bereikbaarheid en ruimte voor bedrijven
Convenant bedrijventerreinen Noordoost Fryslân 2022-2035
ANNO pakt troch ANNO 3 2022-2025 samenwerkingsagenda regio Noordoost Fryslân
Verbeteren detailhandel en structuur
Inventarisatie detailhandel Noordoost Friesland
ANNO pakt troch ANNO 3 2022-2025 samenwerkingsagenda regio Noordoost Fryslân
Meer toekomstbestendige, duurzame en innovatieve bedrijvigheid
Versnellingsagenda; Regiodeal Noordoost Fryslân
Een betere uitstraling als aantrekkelijke en gastvrije gemeenten om te recreëren en te verblijven
ANNO pakt troch ANNO 3 2022-2025 samenwerkingsagenda regio Noordoost Fryslân
Land waar je landt: eropuit in de regio Noordoost Fryslân 2020-2030
Ontwerpbegroting 2025 & Meerjarenraming 2026-2028 De Marrekrite
Jaarplan 2025 Stichting Regiomarketing en Toerisme Noordoost Friesland

4.4 Verbonden partijen

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen

Marrekrite	De Marrekrite behartigt binnen de opgedragen taken de gemeenschappelijke belangen van de colleges, met als doel een evenwichtige en gecoördineerde ontwikkeling van de recreatie in de provincie Fryslân, rekening houdende met de belangen van natuur en landschap.
IJswegencentrale Oostergo	Het organiseren van schaatstochten in de regio bij voldoende ijsdikte.
Stichting RegioMarketing Toerisme	Stichting RegioMarketing en Toerisme (RMT) heeft als doel de regio Noordoost Friesland met al haar kwaliteiten op de kaart te zetten (marketing) en de gasten in het gebied van goede informatie te voorzien (gastheerschap).

4.5 Uniforme beleidsindicatoren

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Functiemenging	%	2023	37,90	54,20
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	2023	164,50	197,10

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Functiemenging	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel banen als woningen.	LISA
Vestigingen (van bedrijven)	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.	LISA

4.6 Overzicht baten en lasten

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Begroting 2025
Baten	
401 Economie en werkgelegenheid	**47**
403 Recreatie en toerisme	**0**
Totaal Baten	**47**
Lasten	
401 Economie en werkgelegenheid	**-501**
403 Recreatie en toerisme	**-198**
Totaal Lasten	**-699**
Saldo baten en lasten	**-651**
Onttrekkingen	
490 Mutaties reserves programma 4	**102**
Totaal Onttrekkingen	**102**
Stortingen	
490 Mutaties reserves programma 4	**-77**
Totaal Stortingen	**-77**
Saldo onttrekkingen en stortingen	**25**
Resultaat	**-626**

Programma 5: Wenjen en Omjouwing

5.1 Waar gaat programma 5 'Wenjen en Omjouwing' over?

Programmaportefeuillehouder: G. Wiersma

De gemeente Dantumadiel wil investeren in de toekomst. Het woningtekort en de hoge energieprijzen zijn de grootste uitdagingen op dit gebied. Duurzaam wonen en aanbod van woningen is in korte tijd van groot belang geworden. Dantumadiel wil daarom de regie pakken op het aanbieden van sociale huur- en sociale koopwoningen en daarmee de doorstroom bevorderen en zo veel mogelijk inspelen op de woonbehoefte van onze inwoners. Hierbij wil Dantumadiel creatief en flexibel zijn, en verder kijken dan de traditionele woonvormen. Denk aan actief grondbeleid, kangoeroewoningen en flexibel wonen. Daarnaast dienen procedures versneld te worden om beter te kunnen inspelen op de woonbehoefte van onze inwoners. De nieuwe omgevingswet biedt hier goede kansen en mogelijkheden voor.

Een belangrijke opgave voor de komende periode is om onze lokale samenleving duurzamer te maken. Veel bestaande woningen dienen verduurzaamd te worden. Dantumadiel wil onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om dit aan te pakken en samenwerken met de inwoners. Het opzetten van lokale energiecoöperaties wordt gestimuleerd en we helpen inwoners om hun eigen woning (beter) te isoleren en om energiebesparende middelen toe te passen. Tevens heeft de gemeente een biodivers, ecologisch en duurzaam groenbeleid en wil zij ook de inwoner stimuleren om hier aan bij te dragen. Dantumadiel wil inzetten op het bevorderen van een circulaire economie. Bedrijven worden gestimuleerd en ondersteund om samen te werken aan het omzetten van afvalstromen in grondstofstromen. Er wordt gestreefd naar een reductie van huishoudelijk afval. Er wordt gewerkt aan een 'Plan voor het dorp van de toekomst': een plan dat actief aandacht geeft aan de ambitie om op een innovatieve manier aan de slag te gaan het veranderende klimaat en de energietransitie.

5.2 Doelen

501.1 In de komende 4 jaar worden er 200 extra wooneenheden gerealiseerd vanuit sociaal oogpunt naast de bestaande productie, waarbij de gemeente de regierol behoudt.

501 Wonen

Activiteiten

501.1.1 100 woningen realiseren voor starters en lagere inkomens (onder de €250.000).

501.1.2 75 woningen realiseren voor senioren appartementen of woonhofjes.

501.1.3 Het vaststellen van beleid over pré mantelzorg-, kangoeroewoningen, flexibel wonen en tiny houses waardoor er ten minste 25 alternatieve woonvormen gerealiseerd kunnen worden.

5.2 Doelen

502.1 De hoeveelheid huishoudelijk restafval naar maximaal 100kg per inwoner per jaar in 2025.

502 Duurzaamheid

Activiteiten

502.1.1 Inwoners en de mienskip worden betrokken en actief gestimuleerd om zo weinig mogelijk afval te produceren (afvalpreventie) door middel een campagne in de mienskip en op scholen in begin 2023.

502.1.2 Inwoners en de mienskip worden betrokken en actief gestimuleerd om hun afval zo goed mogelijk te scheiden door middel van middel een campagne in de mienskip en op scholen in begin 2023.

502.1.3 Samen met burger een plan ontwikkelen voor afvalpreventie en afvalscheiding.

502.1.4 De bron- en nascheiding van de huishoudelijk afvalinzameling en -verwerking wordt verder ontwikkeld zodat zo veel mogelijk huishoudelijk afval kan worden hergebruikt.

5.2 Doelen

502.2 70% van de elektriciteit van de gehele gemeente wordt duurzaam opgewekt in 2030 en een besparing creëren van 1,5% procent energie per jaar.

502 Duurzaamheid

Activiteiten

502.2.1 In 2023 een plan 'Dorp van de toekomst' gericht op klimaatverandering en energietransitie, gereed te hebben om de ambitie te kunnen realiseren en hierbij de mienskip bij betrekken.

502.2.2 Stimuleren van opzetten energie coöperaties.

502.2.3 Plan op te stellen in 2024 om het maatschappelijk vastgoed te verduurzamen.

502.2.4 Het realiseren van een gemeentelijk circulair ambachtscentrum waardoor het hergebruik van producten binnen de gemeente optimaal wordt gefaciliteerd. In samenwerking met: Dokwurk, Kringloopwinkels en Milieustraten.

5.2 Doelen

502.3 De energiearmoede wordt zodanig verminderd dat in 2030 alle inwoners blijvend in hun energiebehoefte kunnen voorzien op basis van een maatschappelijk verantwoord niveau van levensonderhoud.

502 Duurzaamheid

Activiteiten

502.3.1 Uitvoering geven aan het project Energiearmoede.

5.2 Doelen

503.1 De kwaliteit en aantrekkelijkheid van de woningvoorraad en woonomgeving verbeteren en te verduurzamen.

503 Ruimtelijke kwaliteit / RO / bouwen

Activiteiten

503.1.1 Faciliteren in het verduurzamen van de bestaande woningen.

503.1.2 Het maken van dorpsbiografieën.

503.1.3 Meer aandacht voor groen in (nieuwbouw) wijken en buitenfaciliteiten verbeteren met parken en tuinen.

5.2 Doelen

503.2 De doorlooptijd van planvoorbereiding voor ruimtelijke projecten met 40% versnellen.

503 Ruimtelijke kwaliteit / RO / bouwen

Activiteiten

503.2.1 Plan van aanpak opzetten en hier acties op ondernemen.

5.3 Beleidsdocumenten

Beleidsdocumenten per onderwerp
Wonen
Woonvisie 2021
Prestatieafspraken
KAW woningmarktmonitor
Duurzaamheid
Friese energievisie
Transitievisie warmte
Ruimtelijke kwaliteit / RO / bouwen
Structuurvisie Dantumadiel

Beeldkwaliteitsplannen
Welstandsnota
Bestemmingsplannen

5.4 Verbonden partijen

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)	De FUMO is de Friese vertaling van de landelijk in te stellen Regionale Uitvoeringsdiensten (RUD's). Doel is kwaliteitsverbetering en verhoging van de efficiency van de uitvoering van wettelijke milieutaken van gemeenten en provincies.
Welstandszorg Hûs en Hiem	Het voorzien van de gemeenten in de welstandsadvisering als bedoeld in de Woningwet en advisering over toepassing van de Monumentenwet.
Friese Energietafel (FET)	De Fet is een samenwerkingsverband van de gemeenten in Fryslân dat zich inzet voor schone energie in Fryslân. Doelen zijn om expertise, capaciteit en kennis te kunnen bundelen, energievraagstukken gezamenlijk te kunnen aanpakken, meer grip en regie op samenhang in de uitvoering te krijgen en initiatieven te kunnen aanjagen en mogelijk maken.

5.5 Uniforme beleidsindicatoren

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	2022	196,00	148,00
Hernieuwbare elektriciteit	%	2022	43,40	41,30
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	2023	1,30	9,10

Demografische druk	%	2024	84,70	70,40

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Omvang huishoudelijk restafval	Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.	CBS
Hernieuwbare elektriciteit	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.	RWS
Nieuw gebouwde woningen	Nieuw gebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen, zoals transformaties.	Basisregistratie adressen en gebouwen
Demografische druk	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.	CBS

5.6 Overzicht baten en lasten

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Begroting 2025
Baten	
501 Ruimtelijke ontwikkeling / ruimtelijke kwaliteit	**1.065**
502 Wonen	**272**
503 Milieu	**363**
508 Afvalbeleid en afval inzameling	**2.303**
Totaal Baten	**4.003**
Lasten	
501 Ruimtelijke ontwikkeling / ruimtelijke kwaliteit	**-1.638**
502 Wonen	**-944**
503 Milieu	**-1.322**
508 Afvalbeleid en afval inzameling	**-1.800**
Totaal Lasten	**-5.704**
Saldo baten en lasten	**-1.701**
Onttrekkingen	
590 Mutaties reserves programma 5	**310**
Totaal Onttrekkingen	**310**
Saldo onttrekkingen en stortingen	**310**
Resultaat	**-1.391**

Programma 6: Iepenbiere Romte

6.1 Waar gaat programma 6 'Iepenbiere Romte' over?

Programmaportefeuillehouder : K. Wielstra

De komende bestuursperiode zal er extra ingezet worden op de kwaliteit van de openbare ruimte. Goede bereikbaarheid met oog voor mindervalide weggebruikers en een kwaliteitsverbetering van het fietsennetwerk zijn hierbij belangrijke speerpunten. Gemeente Dantumadiel wil ook meer duidelijkheid en eenheid in de bebording en markeringen op de doorgaande wegen. Er dient een inhaalslag te worden gemaakt op het onderhoud van de openbare ruimte om de toegankelijkheid en de veilige bereikbaarheid te kunnen waarborgen. Het beheer van onze kapitaalgoederen in de openbare ruimte zal worden geoptimaliseerd om de balans tussen kosten en risicosturing te verbeteren.

Daarnaast is behoud van onze natuur een groot goed. De kwaliteit van de natuur moet behouden worden en de biodiversiteit vergroot. Het groenbeleid is biodivers, ecologisch en duurzaam. Inwoner en bedrijven worden gestimuleerd om hier ook een bijdrage aan te leveren.

6.2 Doelen

602.1 Beheer van kapitaalgoederen Openbare Ruimte optimaliseren om de balans tussen kosten, bedrijfszekerheid en risicosturing te verbeteren.

602 Onderhoudskwaliteit openbare ruimte

Activiteiten

602.1.1 Verkennend onderzoek voor de haalbaarheid van assetmanagement van kapitaalgoederen.

6.2 Doelen

603.1 Bevorderen van de biodiversiteit binnen de openbare ruimte.

603 Duurzame inrichting openbare ruimte

Activiteiten

603.1.1 Uitwerken van een paragraaf ‘biodiversiteit’ in de beleidsplannen Openbare Ruimte.

603.1.2 Het realiseren en stimuleren van maatregelen: delen intensief gazon extensief beheren, bloembollen aanplanten, geveltuinen aanleggen, extra inheemse bomen aanplanten, vogelbosjes aanleggen en inzaaien bloemenweides binnen de bebouwde kom

6.2 Doelen

604.1 Het creëren van veilige en duurzame bereikbaarheid voor alle relevante mobiliteitsvormen.

604 Verkeer/mobiliteit

Activiteiten

604.1.1 Opstellen mobiliteitsplan (GMP) in 2023 en een uitvoeringsprogramma Verkeer en Mobiliteit..

604.1.2 Inhaalslag realiseren op het onderhoud van openbare ruimte om de toegankelijkheid en veiligheid te verbeteren.

604.1.3 Realiseren van een hoofdfietsroute Damwâld – Feanwâlden met aansluiting op de Koarndyk.

604.1.4 Samen met de Provincie Fryslân zorgdragen voor een plan voor veilige en doeltreffende herinrichting van de N361 Lauwersseewei waarbij zo veel mogelijk koppelkansen worden benut.

6.2 Doelen

604.2 De fysieke toegankelijkheid van winkelkernen voor mensen met een beperking één inrichtingsniveau omhoog te brengen.

604 Verkeer/mobiliteit

Activiteiten

604.2.1 Startnotitie ontwikkelen met als doel het ‘keurmerk toegankelijkheid’ op minimaal het niveau ‘brons’ te behalen.

6.2 Doelen

604.3 Infrastructuur voor recreatie en toerisme opwaarderen.

604 Verkeer/mobiliteit

Activiteiten

604.3.1 Verbreden van fietspaden en omvormen naar beton of asfalt en netwerken op elkaar aansluiten.

604.3.2 Koppelkansen verzilveren die bijdragen aan de haalbaarheid van realisatie vaarroute Âldtsjerk – Rinsumageast - Dokkum

6.3 Beleidsdocumenten

Beleidsdocumenten per onderwerp
Riolering
Gemeentelijk rioleringsplan (12-2021)

Meetplan riolering (in ontwikkeling)

Onderhoudskwaliteit openbare ruimte
• Beleidsplan Groen Dantumadiel 2022-2026 • Beleidsplan Waterwegen Dantumadiel 2022-2026 • Beleidsplan Kunstwerken 2022-2026 • Beleid en beheerplan Openbare Verlichting 2022-2026 • Beleid en beheerplan Wegen 2022-2026 • Beleidsplan beheer en onderhoud gemeentelijke gebouwen 2022-2026

Duurzame inrichting openbare ruimte
Groenstructuurplan gemeente Dantumadiel 2013 Groenstructuurplan met paragraaf biodiversiteit 2025- (in ontwikkeling) Handboek Inrichting Openbare Ruimte Dantumadiel

Verkeer/mobiliteit
Gemeentelijk Mobiliteitsprogramma Dantumadiel (2024). Status: Ontwerp Mobiliteitsvisie “Ferbining” (ANNO) (2020)
Manifest verkeersveiligheid (2015)
Verkeersstructuurplan Dantumadiel (2012)

6.4 Verbonden partijen

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
GR Dokwurk	Instandhouden c.q. realiseren van de vastgestelde onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte.
Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân UA	Het inkopen van energie en het beheer en onderhoud van elektrische oplaadinfrastructuur.

6.5 Overzicht baten en lasten
Bedragen x €1.000

Omschrijving	Begroting 2025
Baten	
504 Verkeer en vervoer / Mobiliteit	**4**
601 Beheer openbare ruimte	**2.165**
603 Beheer en onderhoud sportvelden en gebouwen	**187**
Totaal Baten	**2.355**
Lasten	
504 Verkeer en vervoer / Mobiliteit	**-206**
601 Beheer openbare ruimte	**-7.261**
603 Beheer en onderhoud sportvelden en gebouwen	**-1.139**
604 Beheer en onderhoud begraafplaatsen	**-42**
Totaal Lasten	**-8.649**
Saldo baten en lasten	**-6.293**
Onttrekkingen	
690 Mutaties reserves programma 6	**320**
Totaal Onttrekkingen	**320**
Stortingen	
690 Mutaties reserves programma 6	**-176**
Totaal Stortingen	**-176**
Saldo onttrekkingen en stortingen	**144**
Resultaat	**-6.150**

Algemiene dekkingsmiddels, Overhead, Heffing VPB en Onvoorzien

Algemiene dekkingsmiddels

90.1 Waar gaat ‘Algemiene dekkingsmiddels over?

Algemiene dekkingsmiddels
Op grond van het besluit begroting en verantwoording worden de algemene dekkingsmiddelen in de gemeentelijke begroting apart zichtbaar gemaakt.

De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit:

- Lokale heffingen
  Dit zijn opbrengsten uit de gemeentelijke belastingen en heffingen en de daarmee samenhangende uitvoeringskosten voor de WOZ, de heffing en de invordering.

- Algemene uitkeringen
  Dit zijn de van het Rijk ontvangen middelen om de gemeentelijke taken uit te voeren. Een deel van dit geld komt uit het Gemeentefonds en wordt uitgekeerd in de vorm van algemene uitkeringen, dit is inclusie de decentralisatie-uitkering “sociaal domein”.

- Dividend
  Dit zijn de opbrengsten (dividend) uit de deelnemingen in de BNG.

- Overige algemene dekkingsmiddelen
  Dit zijn de overige algemene dekkingsmiddelen waaronder het taakveld treasury en de overige baten en lasten (stelposten).

Mutaties in de reserves
Op grond van het besluit begroting en verantwoording worden de mutaties in de algemene- en bestemmingsreserves apart zichtbaar gemaakt in de begroting. De mutaties in de reserves die een relatie hebben met een specifiek programma zijn opgenomen onder het desbetreffende programma zodat per programma een resultaat voor en na bestemming zichtbaar is.

Onder algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien vinden rentetoevoegingen plaats aan de algemene reserve en de reserve bouwgrondexploitatie.

90.2 Verbonden partijen

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
NV Afvalsturing Friesland (Omrin)	De gemeente Dantumadiel is op twee manieren betrokken bij Omrin, als aandeelhouder en als klant/leverancier van afval. De gemeente ontvangt dividend.
NV Bank Nederlandse Gemeenten	Dantumadiel bezit per 31-12-2016 12.285 aandelen, die een belang van € 30.712. vertegenwoordigen (2,50 per aandeel). De gemeente ontvangt dividend.
NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland	De gemeente Dantumadiel bezit 26,5% (2.650 x € 50)van de aandelen in NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland, maar is niet aansprakelijk voor de ontstane tekorten. De gemeente ontvangt dividend.

90.3 Uniforme beleidsindicatoren

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	2023	291	368
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro’s	2024	923	geen data
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro’s	2024	974	geen data

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron

Gemiddelde WOZ waarde	De gemiddelde WOZ-waarde van woningen.	CBS
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.	COELO
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.	COELO

90.4 Overzicht baten en lasten

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Begroting 2025
Baten	
090 Lokale heffingen	**4.814**
091 Algemene uitkering	**49.069**
092 Dividend	**55**
093 Overige algemene dekkingsmiddelen	**17**
Totaal Baten	**53.954**
Lasten	
090 Lokale heffingen	**-160**
091 Algemene uitkering	**0**
092 Dividend	**0**
093 Overige algemene dekkingsmiddelen	**-1.117**
Totaal Lasten	**-1.277**
Saldo baten en lasten	**52.678**
Onttrekkingen	
098 Mutaties reserves overig	**1.719**
Totaal Onttrekkingen	**1.719**
Stortingen	
098 Mutaties reserves overig	**-165**
Totaal Stortingen	**-165**
Saldo onttrekkingen en stortingen	**1.554**
Resultaat	**54.231**

Overhead

91.1 Waar gaat Overhead over?

Overhead

In het Wijzigingsbesluit vernieuwing BBV wordt onder artikel l, tweede lid onder l de definitie overhead nader geduid. In de toelichting van het Wijzigingsbesluit vernieuwing BBV is de definitie voor overhead van Vensters voor Bedrijfsvoering gehanteerd als uitgangspunt voor de definitie van overhead binnen het BBV. De Commissie BBV heeft als taak om duidelijkheid te verschaffen wanneer de toepassing van deze definitie in de praktijk tot vragen leidt. Dit heeft geleid tot een notitie overhead waarin beschreven is wat wel en wat niet onder de overhead valt.

Overhead bestaat in elk geval uit:

1. Leidinggevenden primair proces (hiërarchisch).
2. Financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie.
3. P&O / HRM.
4. Inkoop (incl. aanbesteding en contractmanagement).
5. Interne en externe communicatie m.u.v. klantcommunicatie (KCC).
6. Juridische zaken.
7. Bestuurszaken en bestuursondersteuning.
8. Informatievoorziening en automatisering (ICT).
9. Facilitaire zaken en Huisvesting.
10. Documentaire Informatie Voorziening (DIV).
11. Managementondersteuning primair proces.

91.2 Uniforme beleidsindicatoren

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Overhead	% van totale lasten	2025	14,10	n.v.t.

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Overhead	Overheadkosten: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.	Eigen begroting

91.3 Overzicht baten en lasten

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Begroting 2025
Baten	
094 Overhead	**179**
Totaal Baten	**179**
Lasten	
094 Overhead	**-10.401**
099 Saldo baten en lasten na bestemming	**0**
Totaal Lasten	**-10.401**
Saldo baten en lasten	**-10.222**
Resultaat	**-10.222**

Heffing VPB

92.1 Waar gaat Heffing VPB over?

Heffing VPB

Voor een zeer groot aantal activiteiten van de gemeente Dantumadiel geldt dat niet voldaan wordt aan de ondernemingscriteria en dat deze niet belasting- en aangifteplichtig zijn voor de VPB. Er is ofwel sprake van het aanbieden van een “collectief goed” (geen deelname economische verkeer), “normaal vermogensbeheer” of van “structureel verlieslatende activiteiten”.

De gemeente doet alleen aangifte voor haar belaste activiteiten in het kader van de verkoop afvalstromen en het grondbedrijf. Het aan deze activiteiten toe te rekenen vermogen wordt gewaardeerd op de fiscale openingsbalans. Het te betalen bedrag aan VPB op het resultaat behaald met de grondexploitaties is op korte termijn beperkt, tenzij een enorm herstel in de vastgoedmarkt optreedt. Daarom is ervoor gekozen het te betalen bedrag aan VPB als PM-post te oormerken en alleen de externe kosten die gemoeid zijn met het verplichte aangifteproces te begroten.

92.2 Overzicht baten en lasten

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Begroting 2025
Lasten	
095 Heffing VPB	**-13**
Totaal Lasten	**-13**
Saldo baten en lasten	**-13**
Resultaat	**-13**

Onvoorzien

93.1 Waar gaat Onvoorzien over?

Onvoorzien

Op grond van het besluit begroting en verantwoording worden de gereserveerde middelen voor structureel onvoorzien apart zichtbaar gemaakt in de begroting.

93.2 Overzicht baten en lasten

Er zijn geen baten en lasten geboekt op 93 Onvoorzien.

Paragrafen

Paragraaf lokale heffingen

1.1 Inleiding

Hieronder treft u een beknopte uiteenzetting aan van de omvang van het huidige pakket aan belastingen en van het beleid met betrekking tot de jaarlijks vast te stellen tarieven en de kwijtschelding van belastingen. Ook zijn de effecten van dat beleid vertaald in de woonlastenontwikkeling voor het jaar 2025 ten opzichte van 2024.

1.2 Overzicht belastingen en heffingen

Onroerendezaakbelastingen

De onroerendezaakbelastingen zijn de belangrijkste gemeentelijke belastingen waarvan de opbrengst tot de algemene middelen behoort en dus naar eigen inzicht kan worden besteed. De hoogte van de aanslagen is zowel afhankelijk van de waarde van een object, zoals die elk jaar wordt bepaald op basis van de Wet waardering onroerende zaken (hierna: Wet WOZ), als van de door de

raad vastgestelde tarieven. Er wordt onderscheid gemaakt tussen tarieven voor eigenaren van woningen, eigenaren van niet-woningen en gebruikers van niet-woningen.

Toeristenbelasting
Met ingang van 1 januari 2021 is de toeristenbelasting ingevoerd. De toeristenbelasting is een algemene belasting en daarmee een algemeen dekkingsmiddel. De belasting is gebaseerd op de gedachte dat door personen die binnen de gemeentegrenzen verblijven en niet zijn ingeschreven in het BRP, maar wel gebruik maken van de (algemene) gemeentelijke voorzieningen, een bijdrage leveren aan deze algemene voorzieningen. De belasting moet dan ook worden gezien als een tegemoetkoming in de kosten van de gemeente voor de instandhouding van die voorzieningen. De belasting wordt verschuldigd voor het houden van verblijf met overnachting tegen vergoeding en wordt geheven van degene die verblijf biedt. Deze is dan op grond van regelgeving bevoegd de belasting te verhalen op de persoon of personen die verblijf houden.

Afvalstoffenheffing
De afvalstoffenheffing is een zogenaamde bestemmingsheffing. De opbrengst vloeit niet naar de algemene middelen, maar dient ter dekking van de kosten van afvalinzameling en –verwerking van huishoudelijke afvalstoffen. Het uitgangspunt is dat deze kosten inclusief de kosten van kwijtschelding volledig worden gedekt uit de opbrengst van de afvalstoffenheffing (100% kostendekking). In de tariefstelling wordt onderscheid gemaakt tussen een- en meerpersoonshuishoudens. Hiermee wordt invulling gegeven aan het principe “de vervuiler betaalt”.

Rioolheffing
De kosten voor het beheren en in stand houden van het rioolstelsel worden door middel van de rioolheffing verhaald op de gebruikers van woningen en niet-woningen die op dat stelsel zijn aangesloten. De gemeente heeft naast de zorgplicht voor gemeentelijk afval- en hemelwater ook de zorgplicht voor grondwater. De opbrengst van de rioolheffing, met als uitgangspunt 100% kostendekking (inclusief kosten van kwijtschelding) wordt gebruikt om de voorzieningen, die dienen voor de uitvoering van genoemde zorgplicht, te bekostigen.

Leges
Vanaf 1 januari 2024 is de nieuwe Omgevingswet ingegaan. De Omgevingswet regelt alles voor de ruimte waarin we wonen en werken. Deze nieuwe wet bundelt en maakt regels eenvoudiger. Met behulp van 1 digitaal loket wordt het makkelijker om ruimtelijke projecten te starten. Dit heeft impact op de legesplichtige activiteiten.

Voor elk van de belastingverordeningen waarbij sprake is van kostenverhaal, zoals de hiervoor aangehaalde verordeningen afvalstoffen- en rioolheffing, moet inzichtelijk worden gemaakt, dat de totale geraamde baten van de verordening niet uitgaan boven de totale lasten van de verordening. Deze opbrengstnorm ziet op de verordening in haar totaliteit, maar anders dan in bijvoorbeeld de Verordening rioolheffing of afvalstoffenheffing worden in de Legesverordening heel veel verschillende diensten van een tarief voorzien. Voorbeelden zijn paspoorten, rijbewijzen, huwelijksvoltrekkingen, omgevingsvergunningen, evenementenvergunningen en drank- en horecavergunningen.

De diensten waarvoor leges worden geheven, zijn in de Legesverordening op samenhang geclusterd.
• Hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening;
• Hoofdstuk 2 Dienstverlening en besluiten in het kader van de Omgevingswet;
• Hoofdstuk 3 Dienstverlening vallend onder de dienstenrichtlijn en niet vallend onder hoofdstuk 2

Onder hoofdstuk 1 vallen met name de legestarieven voor diensten van Burgerzaken (paspoorten, rijbewijzen en huwelijksvoltrekkingen).
Onder hoofdstuk 2 vallen de legestarieven voor diensten die verleend worden in het kader van de Omgevingswet.
Onder hoofdstuk 3 vallen de legestarieven voor diensten die uitsluitend verleend worden aan ondernemers zoals de vergunningen in het kader van de Alcoholwet, de evenementenvergunning en de vergunning voor seksbedrijven.

Kruissubsidiëring
Binnen hoofdstuk 1 is kruissubsidiëring toegestaan. Zo mag bijvoorbeeld het tarief voor huwelijksvoltrekkingen meer dan kostendekkend worden vastgesteld ter compensatie van een niet kostendekkend tarief voor paspoorten. Ook binnen hoofdstuk 2 is kruissubsidiëring toegestaan en ook tussen hoofdstuk 1 en 2. Niet kostendekkende tarieven voor de diensten die vallen onder hoofdstuk 1 mogen dus gecompenseerd worden door meer dan kostendekkende tarieven voor de omgevingsvergunning uit hoofdstuk 2. Op grond van de Europese Dienstenrichtlijn is binnen hoofdstuk 3 kruissubsidiëring niet toegestaan. Voor elk van de tarieven van die Titel geldt de norm van maximaal 100% kostendekking.

Kostendekking (ANG-model)
Met ingang van het jaar 2021 is besloten om voor hoofdstuk 1 tot en met 2 van de legesverordening de tarieven op een zodanig niveau vast te stellen dat (al dan niet met gebruikmaking van kruissubsidiering) ernaar wordt gestreefd dat op termijn 100% van de lasten wordt verhaald. Dit wordt niet voor hoofdstuk 3 toegepast omdat de effecten daarvan te veel op maatschappelijke en economische weerstand stuitten.
Uitgangspunt voor de berekening van de lasten is het zogenoemde ANG-model. Ook voor het jaar 2025 is dat model leidend voor de in aanmerking te nemen geraamde lasten per hoofdstuk. Gezien de invoering van de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging wordt gewerkt met voorlopige aannames. De aanpassing van wet- en regelgeving zorgt ook voor een verschuiving in de te maken kosten ten aanzien van vergunningen, maar ook in de mogelijkheid om leges te innen.

1.3 Tarieven en kwijtscheldingsbeleid

Tarieven
Inflatiepercentage 2,2%
De tarieven van de belastingen, heffingen en rechten worden verhoogd met de stijging van het consumentenprijsindexcijfer.

100% kostendekking rioolheffing, afvalstoffenheffing en hoofdstukken 1 en 2 legesverordening
Voor de rioolheffing en afvalstoffenheffing en de hoofdstukken 1 en 2 van de legesverordening wordt in beginsel een kostendekking aangehouden van 100%. Dit leidt voor het begrotingsjaar tot gelijkblijvende tarieven voor de rioolheffing en een stijging ter hoogte van het consumentenprijsindexcijfer in de afvalstoffenheffing.

De inwerkingtreding van de Omgevingswet en de hiermee gepaarde overwegingen en eventuele onzekerheden leiden ertoe dat voor het jaar 2025 geen sprake is van 100% kostendekkendheid (uit voorzichtigheidsprincipe). Voor de leges is aansluiting gezocht bij het ANG-model.

Compensatie tarief OZB-woningen met daling/stijging tarief riool- en afvalstoffenheffing
Op 7 juli 2020 is een amendement aangenomen op basis waarvan voor de berekening van het tarief woningen OZB het vertrekpunt weliswaar steeds het inflatiepercentage is, maar dat in aanvulling

daarop het tarief ook wordt aangepast om de effecten van een daling en/of stijging van de tarieven riool- en afvalstoffenheffing volledig te compenseren.

Toeristenbelasting
Dit is een relatief nieuwe belasting waarvan de precieze financiële effecten voor zowel de gemeente als de branche nog niet goed in beeld zijn. De aanslagen voor het jaar 2025 worden pas in 2026 vastgesteld. Het tarief voor belastingjaar 2025 zal gehandhaafd blijven.

Kwijtscheldingsbeleid
Met het hanteren van een kwijtscheldingsregeling geeft de gemeente een deel van zijn burgers de mogelijkheid om voor een lagere belastingaanslag in aanmerking te komen. De ruimte om een eigen gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid te voeren is beperkt. De criteria waaraan kwijtscheldingsverzoeken getoetst worden, zijn op rijksniveau vastgesteld. Wel mogen gemeenten zelf bepalen van welke belastingen zij kwijtschelding verlenen en welk deel van de belastingaanslag wordt kwijtgescholden.

De aanslagen onroerendezaakbelastingen, afvalstoffenheffing en rioolheffing komen in principe voor kwijtschelding in aanmerking. De gemeente Dantumadiel maakt gebruik van de ruimst mogelijke normen voor kwijtschelding, te weten de 100% bijstandsnorm en 100% AOW-norm. Dit geldt ook voor de vermogenstoets, waarbij ook de ruimst mogelijke extra vermogensvrijstelling gehanteerd wordt.

Het bedrag aan te verlenen kwijtscheldingen is geraamd op € 183.960. De kosten van de kwijtschelding wordt op basis van de werkelijke kwijtscheldingen van afgelopen jaren voor 50% toegerekend aan de afvalstoffenheffing en voor 50% aan de rioolheffing.

1.4 Tarieven
Het tarief van iedere lokale heffing wordt in het najaar door middel van een apart raadsvoorstel vastgesteld. Met inachtneming van hetgeen hiervoor is opgemerkt over de beleidskaders waarbinnen in algemeenheid beslissingen worden genomen over tariefontwikkelingen, zijn hierna de precieze effecten daarvan voor het jaar 2025 ten opzichte van 2024 weergegeven.

Tarieven 2025

Belasting soort	Tarief 2024	Tarief 2025	Procentuele correctie
OZB-eigenaar woningen*	0,1411%	0,1395%	-/- 1,14%
OZB-eigenaar niet-woning **	0,2978%	0,3076%	+/+ 3,30%
OZB-gebruiker	0,2317%	0,2393%	+/+ 3,30%
Toeristenbelasting	€ 1,00	€ 1,00	0%
Leges	div.	div.	div.

Afvalstoffenheffing			
Eenpersoonshuishouden	€ 204,72	€ 209,22	2,2%
Meerpersoonshuishouden	€ 255,75	€ 261,38	2,2%
Rioolheffing			
Woningen	€ 188,23	€ 188,23	0%
Bedrijven	€ 229,15	€ 229,15	0%
Verpleeg- en verzorgingshuizen	€ 271,95	€ 271,95	0%
Garageboxen	€ 20,34	€ 20,34	0%

- *De gemiddelde WOZ-waarde van de woningen bedroeg op belastingdatum 1 januari 2024 afgerond € 270.000 (taxatiedatum 1 januari 2023). Op basis van cijfers van het CBS verwachten wij voor het jaar 2025 (taxatiedatum 1 januari 2024) een stijging van de waarde met 3,75% tot een gemiddelde WOZ-waarde voor de woningen van afgerond € 280.000.*
- *Resultaten hertaxatie nog niet bekend.*

1.5 Belastingopbrengsten

Onderstaande tabel geeft een beeld van de voor het jaar 2025 begrote opbrengsten voor de belastingen, rechten en heffingen.

Opbrengsten belastingen (bedragen x 1.000 euro)

Belasting soort	Verwachte opbrengst 2024	Begroting 2025	Verschil
OZB-eigenaar woningen	3.455	3.743	17
OZB-eigenaar niet-woning	725	813	26
OZB-gebruiker	416	473	17
Toeristenbelasting	20	47	27
Afvalstoffenheffing	1.935	1.982	47

Rioolheffing	1.551	1.554	3
Leges	558	546	-12
Totaal	**8.643**	**8.358**	**-283**

1.6 Kostendekking afvalstoffenheffing, rioolheffing, en leges

De geraamde opbrengsten van de afvalstoffenheffing, rioolheffing en leges mogen niet uitgaan boven de geraamde lasten ter zake. Dit betekent dat de tarieven van de afvalstoffenheffing, rioolheffing en leges maximaal kostendekkend mogen zijn. Een overzicht van de geraamde lasten en opbrengsten die als basis gelden voor het tarief 2025 zijn hierna opgenomen.

Afvalstoffenheffing (bedragen x 1.000 euro)

Overzicht kostendekking afvalstoffen	Taakveld	Begroting 2025
LASTEN:		
Exploitatiekosten afvalstoffen	7.3 Afval	1.709
Straatreiniging	7.3 Afval	41
Heffings- en inningskosten	7.3 Afval	3
Overhead	0.4 Overhead	105
Compensablele BTW	n.v.t.	310
Kwijtscheldingen	6.3 Inkomensregelingen	92
Kapitaallasten	7.3 Afval	47
Totale lasten		**2.307**

BATEN:		
Baten afvalstoffenheffing	7.3 Afval	1.939

Onttrekking uit voorziening afvalstoffen	7.3 Afval	59
Vergoeding verpakkingen/matrassen/prullenbakken	7.3 Afval	105
Overige baten	7.3 Afval	157
Dividend	0.5 Treasury	4
Voorgestelde tariefstijging	7.3 Afval	43
Totale baten		**2.307**
Dekkingspercentage		**100%**

Rioolheffing (bedragen x 1.000 euro)

Overzicht kostendekking riolering	Taakveld	Begroting 2025
LASTEN:		
Exploitatielasten riolering	7.2. Riolering	1.052
Straatreiniging	7.2. Riolering	41
Heffingen en inningskosten	7.2. Riolering	3
Overhead	0.4 Overhead	356
Compensabele BTW	n.v.t.	163
Kwijtscheldingen	6.3 Inkomensregelingen	92
Kapitaallasten	7.2. Riolering	280

Dotatie aan Voorziening GRP	7.2. Riolering	0
Totale lasten		**1.987**

BATEN:		
Baten riolering	7.2. Riolering	1.554
Verhoging tarieven	7.2. Riolering	0
Onttrekking uit Voorziening riolering	7.2. Riolering	414
Overige baten	7.2. Riolering	19
Totale baten		**1.987**
Dekkingspercentage		**100%**

Leges
Voor een begroting (raming) van lasten en opbrengsten wordt voor de leges aangesloten bij het zogenoemde ANG-model. Op basis van de te verwachten aantallen (aangeleverd door de betreffende vakafdelingen) zijn de kosten en opbrengsten begroot. Bij de voorlopige aanname zijn de uitgangspunten van de opbrengsten van de eerste berekeningen aangehouden. De leges worden nader gespecificeerd bij het aanbieden van de nieuwe legesverordening aan de raad.

Kort samengevat ziet het beeld voor de leges er als volgt uit:

(bedragen x € 1.000)	**Begrote opbrengsten 2025**	**Toegerekende kosten**	**Kostendekking**
Hoofdstuk 1 Algemene Dienstverlening	298	426	70%
Hoofdstuk 2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving / omgevingsvergunning	260	455	57%

Totaal titel 1 en 2	**558**	**881**	**63%**
Hoofdstuk 3 Dienstverlening vallend onder Europese Dienstenrichtlijnen	11	40	28%
Totaal Legesverordening	**569**	**921**	**62%**

1.7 Woonlastenontwikkeling een- en meerpersoonshuishoudens

Voor een beeld over de ontwikkeling van de woonlasten wordt in de regel onderscheid gemaakt tussen eigenaar-bewoners en huurders en daarbinnen weer tussen een- en meerpersoonshuishoudens. Voor beide groepen geldt, dat de woonlasten in ieder geval een resultante zijn van tariefontwikkelingen van de afvalstoffenheffing en rioolheffing. Voor de eigenaar-bewoner wordt dat aangevuld met de tariefontwikkeling voor de onroerendezaakbelastingen.

Woonlasten eigenaar-bewoner

Gemiddelde woonlasten eigenaar-bewoner	Eenpersoonshuishoudens	Meerpersoonshuishoudens
	2025	2025
Onroerendezaakbelastingen eigenaar [1)]	€ 390,57	€ 390,57
Afvalstoffenheffing	€ 209,22	€ 261,38
Rioolheffing [2)]	€ 188,23	€ 188,23
Totaal	**€ 788,02**	**€ 840,18**

	2024	2024
Totaal	**€ 783,80**	**€ 834,83**
Ontwikkeling lokale lastendruk 2024-2025	**0,54%**	**0,64%**

[1] Voor het jaar 2025 is een gemiddelde WOZ-woningwaarde aangehouden van € 280.000 (inclusief 3,75% verwachte waardestijging).
[2] Rioolheffing voor meerpersoonshuishoudens gebaseerd op een waterverbruik van 135 m3 per jaar en voor éénpersoonshuishoudens op 46 m3 per jaar.

Woonlasten huurder

Gemiddelde woonlasten huurder	Eenpersoonshuishoudens	Meerpersoonshuishoudens
	2025	2025
Afvalstoffenheffing	€ 209,22	€ 261,38
Rioolheffing [2]	€ 188,23	€ 188,23
Totaal	**€ 397,45**	**€ 449,61**

	2024	2024
Totaal	**€ 392,95**	**€ 443,98**
Ontwikkeling lokale lastendruk 2024-2025	**+1,15%**	**+1,27%**

1.8 Vergelijking woonlasten op basis van Atlas van de lokale belastingen

Elk jaar publiceert het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (Coelo) , een onafhankelijk onderzoeksinstituut verbonden aan de Rijksuniversiteit Groningen, de zogenoemde Atlas van de lokale belastingen. Dat Atlas geeft jaarlijks een overzicht van de heffingen van gemeenten, provincies en waterschappen, waaraan wij voor het jaar 2024 de onderstaande tabellen hebben ontleend. Omdat de OZB tarieven ten tijde van het publiceren van de Atlas op lokale belastingen nog niet bekend waren, is hiervan een onderbouwde inschatting gemaakt. Die echter wel kan afwijken indien de Coelo mogelijkerwijs iets gewijzigde parameters heeft gehanteerd.

In die tabellen worden de gemiddelde woonlasten voor de eigenaar-bewoner en de huurder weergegeven, alsmede de provinciale en landelijke rangorde voor wat betreft de meerpersoonshuishoudens. In het verlengde daarvan hebben wij , zowel in relatieve als absolute zin, de afwijkingen ten opzichte van het Friese gemiddelde weergegeven. Let wel: het gaat hierbij om de cijfers 2024. De cijfers 2025 zijn uiteraard pas in de loop van volgend jaar beschikbaar.

Woonlasten 2024 eigenaar – bewoner

Gemeente	Eenpersoons	Meerpersoons	Rangorde provinciaal (meerpersoons)	Rangorde landelijk (meerpersoons)
Dantumadiel	€ 923	€ 974	15	163
Gemiddelde in Friesland	€ 782	€ 893		
Verhoudingen t.o.v. Fries gemiddelde				
In procenten	118%	109%		
In euro's	€ 141	€ 81		

De provinciale rangorde is in 2024 ten opzichte van 2023 verbeterd. De gemeente is gestegen van plaats 18 naar plaats 15. Nummer 1 heeft de laagste woonlasten (Ameland) en nummer 18 de hoogste (Achtkarspelen).

Woonlasten 2024 huurder

Gemeente	Eenpersoons	Meerpersoons	Rangorde provinciaal (meerpersoons)	Rangorde landelijk (meerpersoons)
Dantumadiel	€ 393	€ 444	9	158
Gemiddelde in Friesland	€ 339	€ 453		
Verhoudingen t.o.v. Fries gemiddelde				
In procenten	116%	98%		
In euro's	€ 54	€ 9		

Voor de huurder met een meerpersoonshuishouden geldt, dat de provinciale positie in 2024 verbeterd is ten opzichte van 2023. Van plek 10 naar 9. Nummer 1 heeft de laagste woonlasten (Weststellingwerf) en nummer 18 de hoogste (Waadhoeke). De landelijke positie is ook iets

verbeterd. Daar is de gemeente in de rangorde van “goedkoopste” gemeenten geklommen van plek 179 naar plek 158.

Paragraaf weerstandsvermogen

2.1 Aanleiding en achtergrond

Aanleiding en achtergrond
In de raadsvergadering van 27 februari 2024 is de nota risicomanagement en weerstandsvermogen vastgesteld. Deze bevat de volgende beslispunten:

- De risicoanalyse vanuit NARIS behouden en verbeteren en de komende jaren het inzicht in risico’s en de sturing en beheersing van de risico’s verder te ontwikkelen
- De jaarlijkse financiële houdbaarheidstest van de VNG te bespreken in de auditcommissie en eventuele aanbevelingen mee te nemen in de planning en control documenten
- In de planning en control documenten een vereiste weerstandscapaciteit aan te houden van € 10 miljoen.

Dit gebaseerd op het verliesjaar 2019 met een periode van ombuiging gedurende 3 jaar. Wanneer uit de risico-inventarisatie van NARIS blijkt dat we een hoger bedrag moeten aanhouden dan € 10 miljoen dan hanteren we het bedrag uit de risico-inventarisatie. Doet zich de situatie voor dat de algemene reserve is gedaald beneden het minimale niveau van € 10 miljoen dan wordt in de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing gerapporteerd welke acties worden ondernomen om het weerstandsvermogen (op termijn) weer op de gewenste ondergrens te krijgen.

De Gemeente Dantumadiel acht het wenselijk om risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico’s nu en de risico’s gerelateerd aan toekomstige investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie. Om inzicht in de risico’s van de gemeente te kunnen verkrijgen is er een risico-inventarisatie uitgevoerd. Hieronder wordt verslag gedaan van de resultaten van de risico-inventarisatie. Op basis van de geïnventariseerde risico’s is tevens het weerstandsvermogen berekend.

2.2 Risicoprofiel

Om de risico's van de gemeente in kaart te brengen is een risico-inventarisatie uitgevoerd in samenwerking met de betrokken medewerkers uit de organisatie. Dit risicoprofiel is tot stand gekomen met behulp van een workshop waarbij gebruik is gemaakt van het softwareprogramma NARIS® (NAR Risicomanagement Informatie Systeem) waarmee risico's systematisch in kaart kunnen worden gebracht en beoordeeld. Uit de inventarisatie zijn vanuit de gemeente in totaal 46 risico's in beeld gebracht. In het onderstaande overzicht (tabel 1) worden echter alleen de top-20 risico's gepresenteerd welke gezamenlijk voor circa 80% het noodzakelijke weerstandsvermogen bepalen.

Deze risico inventarisatie geeft een goed inzicht in de aanwezige risico’s en stelt organisatie en bestuur in staat beter te sturen op de beheersing van risico’s en te bepalen welk weerstandsvermogen nodig is om financiële schade voortkomend uit risico’s te ondervangen. Het plan is om de komende jaren het inzicht in risico’s en de sturing en beheersing van de risico’s verder te ontwikkelen.

Tabel 1: belangrijkste financiële risico’s

Risiconummer	Risico omschrijving	Gevolgen	Invloed
R38	Prijsstijging van uit te besteden werk. Vertraging in leveringen. Prijsstijging inkoop bouwmateriaal.	Financieel - Toenemende kosten bij onderhoud, vervanging en nieuwe projecten.	19.60%
R41	Lopende grondexploitaties worden verliesgevend, dan wel minder winstgevend.	Financieel - Lopende grondexploitaties worden verliesgevend, dan wel minder winstgevend.	7.65%
R31	Areaal waterwegen inzichtelijk, maar risico bij de kosten van afvoer baggerspecie.	Financieel - Met de huidige financiële middelen te weinig budget voor afvoer van grotere hoeveelheden baggerspecie.	6.99%
R23	Overtreding AVG	Financieel - Impact kan omvangrijk zijn	6.09%
R8	Toename van het aantal jeugdvoorzieningen door meer aanvragen dan verwacht.	Financieel - Er komt een overschrijding op de begrote budgetten. Deze overschrijding is afhankelijk van de zorgvraag en varieert per zwaarte van de zorgindicatie.	5.91%
R10	Energietoeslag gebruik regeling ligt hoger dan vergoeding Rijk. O.b.v. toelichting minister aan TK onduidelijk en onzeker of en in hoeverre volledige compensatie	Financieel -	4.91%
R7	De positie van SDF staat te ver van de gemeenten	Financieel - Het inkoopsysteem met betrekking tot jeugdzorg wordt inefficiënt en niet gedragen	4.90%
R12	Het budgethouderschap, de sturing en de control op de	Financieel - Overschrijding van budgetten	3.93%

	bewaking van budgetten is niet optimaal.		
R36	Vertraging bij werkzaamheden door derden op het gebied van nutsvoorzieningen.	Financieel - Vertraging bij opstarten of vertraging in uitvoering van projecten.	3.92%
R11	Oneigenlijk gebruik van gemeenschapsgeld door dubieuze zorgaanbieders (fraude)	Financieel - Gemeente betaalt voor zorg die niet volgens afspraak wordt geleverd	2.96%
R32	Extreem hoog ziekteverzuim van het gemeentelijke personeel	Financieel - er moet meer personeel van derden worden ingehuurd	2.95%
R29	Verandering klimaat	Financieel - Toenemende kosten op het gebied van onderhoud en calamiteiten door veranderend klimaat en grotere weer extremen.	2.79%
R46	Verontreiniging (bodem, bouwwerken, objecten, etc.) door derden die door de gemeente gesaneerd moet worden	Financieel - Opruimkosten (sanering, etc.)	2.76%
R13	Vertrek van gemeentelijke medewerkers	Financieel - Extra kosten voor de duurdere inhuur van personeel van derden, extra werkdruk op organisatie,	2.52%
R28	Naheffing en/of boete van belastingdienst, UWV, ABP of een andere formele instantie (belastingdienst)	Financieel - Financiële naheffing en/of boete	2.48%
R45	Afvaldumpingen op gemeentegronden	Financieel - Kosten van opruimen van afvalstoffen	2.35%

R24	Risico rubber infill sportvelden	Financieel - Hoge kosten voor preventieve maatregelen rondom bestaande velden.	1.96%
R19	Overlast van exoten	Financieel - op een alternatieve (duurdere) wijze bestrijden van exoten	1.95%
R30	Niet voldoen aan (Europese) aanbestedingsregels	Financieel -	1.41%
R40	Boomziekten en plagen.	Financieel - Hoge kosten voor opruimen van bomen en planten, bij herplanten van bomen en planten en van plaagbestrijding.	1.40%

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie in NARIS uitgevoerd. De risicosimulatie is toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag niet nodig is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Figuur 1 en tabel 2 tonen de resultaten van de risicosimulatie.

Figuur 1: Uitkomsten kansverdeling

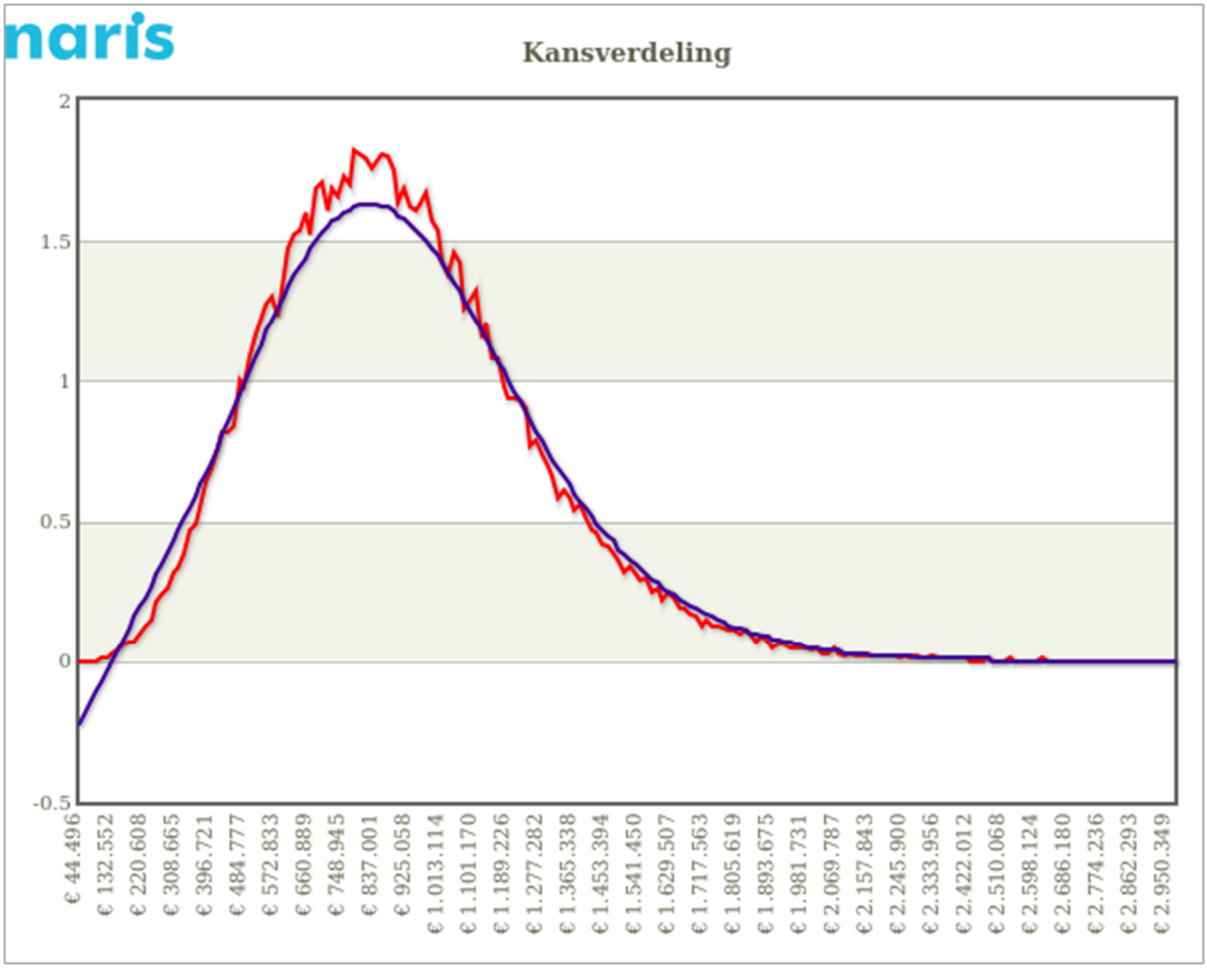

Tabel 2: Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages

Percentage	Bedrag
5%	€ 393.606
10%	€ 478.423
15%	€ 543.282
20%	€ 597.204
25%	€ 644.495
30%	€ 689.186
35%	€ 732.217

40%	€ 774.142
45%	€ 815.733
50%	€ 857.178
55%	€ 901.426
60%	€ 946.355
65%	€ 993.185
70%	€ 1.042.516
75%	€ 1.099.924
80%	€ 1.166.263
85%	€ 1.246.893
90%	€ 1.357.071
95%	€ 1.530.241

Uit de bovenstaande grafiek (figuur 1) en de bijbehorende tabel 2 is te concluderen dat het voor 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een weerstandsvermogen van afgerond € 1.357.000 (benodigde weerstandscapaciteit). Naris adviseert bij de bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit uit te gaan van de risicosimulatie en van een zekerheidspercentage van 90%.

2.3 Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van Gemeente Dantumadiel bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

Tabel 3: Beschikbare weerstandscapaciteit

Weerstand	Bedrag
Algemene reserve	€ 10.035.000
Rekeningresultaat	€ 2.495.000

Totale weerstandscapaciteit	**€ 12.531.000**

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.

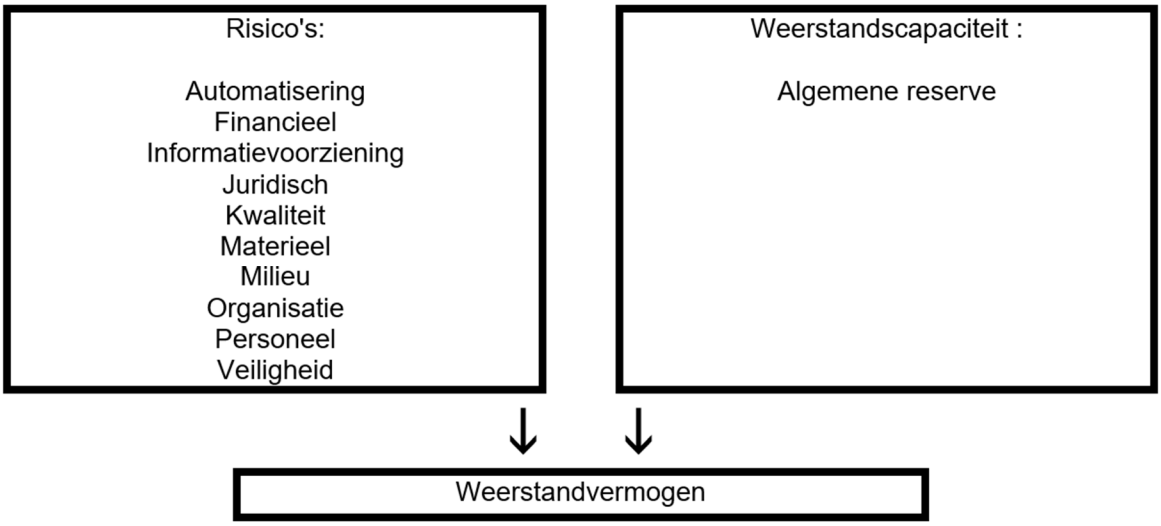

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

Ratio weerstandsvermogen =	Beschikbare weerstandscapaciteit	=	€ 12.531.000	= 9,23
	Benodigde weerstandscapaciteit		€ 1.357.000	

De normtabel (tabel 4) is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van het berekende ratio.

Tabel 4: Weerstandsnorm

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	1,4 - 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 - 1,4	Voldoende

D	0,8 - 1,0	Matig
E	0,6 - 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

De ratio van de organisatie valt in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen.

De uitkomst van Naris is lager dan 10 miljoen en de ondergrens volgens de nota weerstandsvermogen is een minimum van 10 miljoen. Hier wordt in deze programmabegroting aan voldaan.

Echter, het weerstandsvermogen alleen zegt niet zoveel over de financiële positie van de gemeente. Om een beter beeld te krijgen van de financiële positie moeten verschillende kengetallen, opgenomen onder het kopje 'Kengetallen' in samenhang beoordeeld worden. Alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding geeft dit een goed beeld van de actuele financiële positie.

2.4 Kengetallen

Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie van gemeenten. Om dit te bereiken is de BBV op dit onderdeel aangepast en wordt deze paragraaf uitgebreid met de volgende kengetallen voor:

- Netto schuldquote;
- Solvabiliteitsratio;
- Grondexploitatie;
- Structurele exploitatieruimte;
- Belastingcapaciteit.

Deze kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid van de gemeente.

Netto schuldquote / Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen
Hoe hoger de schuld hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote laat de verhouding zien tussen de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen van de gemeente en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- en exclusief doorgeleende gelden weergegeven.

	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Netto schuldquote	23%	48%	67%	84%	84%	79%

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	20%	45%	64%	81%	81%	77%

De schuldquote stijgt over de jaren, wat betekent dat we voor het uitvoeren van de begroting extra leningen moeten aan trekken. Dit heeft een directe relatie met de investeringen die op planning staan gedurende deze periode (o.a. MFC Feanwâlden). De VNG adviseert om met de schuldquote binnen de 100% te blijven. De signaalwaarde voor de netto schuldquote bedraagt 130%. Bij deze signaalwaarde is sprake van een relatief hoge schuldendruk.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio (= Eigen Vermogen / Totaal Vermogen) geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe weerbaarder de gemeente is.

	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Solvabiliteit	28%	21%	18%	16%	16%	17%

Harde normen voor de waarde die de solvabiliteit zou moeten hebben, zijn er niet. Zeker niet voor gemeenten. De signaalwaarde voor de solvabiliteit bedraagt 5%, bij een lagere uitkomst heeft de gemeente een hoge schuldbelasting van het bezit. De Solvabiliteit van een gemeente is relatief laag doordat veel van de activa van de gemeente niet verhandelbaar is. Een solvabiliteit van rond de 20% wordt door de VNG gezien als minimale streefwaarde. In de voorliggende begroting daalt de solvabiliteit onder deze minimale streefwaarde van 20%. Het aangaan van extra leningen is onvermijdelijk om de geplande investeringen in de periode 2025 t/m 2029 te financieren. De verhouding tussen het vreemd vermogen en het eigen vermogen zal hierdoor wijzigen.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten uit de exploitatie. Omwille van de vergelijkbaarheid van jaar op jaar is voor alle jaren uitgegaan van grond waarden exclusief niet in exploitatie genomen gronden (zoals vanaf de jaarrekening 2016 voorgeschreven door het BBV).

	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Grondexploitatie	2%	2%	2%	3%	3%	3%

De grondexploitatieratio geeft aan hoe groot de waarde van de grond is ten opzichte van de baten. Hoe minder grond een gemeente verkoopt, hoe hoger de grondpositie en hoe hoger de boekwaarde. Een grondexploitatie van 10% of hoger wordt beschouwd als kwetsbaar. Een laag percentage betekent dat de grondposities van de gemeente beperkt zijn. De grondexploitaties nemen wel toe na vaststelling van de bestemmingsplannen Botkeskoalle te Damwâld, De Westereen Tuorrebout, Feanwâlden De Bosk fase 2, Rinsumageest en Wâlterswald.

Structurele exploitatieruimte
Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar het saldo van de structurele baten en structurele lasten en dit saldo wordt afgezet tegen de totale baten.

	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Structurele exploitatieruimte	-5%	4%	4%	1%	0%	1%

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden
De ruimte die een gemeente heeft om haar belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de woonlasten Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB en de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale lasten woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 in en uit te drukken in een percentage.

	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Belastingcapaciteit	103%	88%	85%	85%	85%	85%

Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

3.1 Inleiding

De gemeente Dantumadiel heeft ruim 3.390 hectare openbare ruimte in beheer. Er vinden veel activiteiten plaats, zoals wonen, werken en recreëren. Voor deze activiteiten zijn veel gemeentelijke kapitaalgoederen nodig, als wegen, riolering, kunstwerken, groen, verlichting en gebouwen. In deze paragraaf wordt er een weergave gegeven van de stand van zaken van het kapitaalgoederenbeheer in de gemeente Dantumadiel. Onderhoud van kapitaalgoederen beslaat een substantieel deel van de begroting en een integraal overzicht is belangrijk voor een goed inzicht in de financiële positie.

De gemeente Dantumadiel heeft de volgende arealen in onderhoud:

Areaal	Onderverdeeld	Aantal	In
Gebouwen		20	stuks
Groen	Bomen	6.573	stuks
	Natuurlijke beplanting	311.523	m2

	Hagen	7.200	m2
	Gazon/ bermen	1.480.609	m2
	Cultuurbeplanting	40.600	m2
	Speeltoestellen	296	stuks
Wegen	Verhardingen	1.613.355	m2
	Lichtmasten	3.658	stuks

Beleidsplannen
In 2021 zijn alle beleidsplannen (opnieuw) vastgesteld. Hieronder een overzicht van deze plannen:

Onderdeel	Plan	Datum vaststelling plan Gemeenteraad	Plan nog actueel	Toelichting
Wegen	Beleid / beheerplan wegen	2021	Ja	
Kunstwerken	Beleid / beheerplan kunstwerken	2021	Ja	
Openbare verlichting	Onderhoudsplan O.V.	2021	Ja	
Gebouwen	M.O.P. Gebouwen	2021	Ja	
Waterwegen	Beleidsplan Waterwegen Dantumadiel	2021	Ja	
Riolering	Gemeentelijke Rioleringsplan	2021	Ja	

Groen	Beleid / beheerplan Groen	2021	Ja

Beleidskader Gebouwen
In het beleid / beheerplan Gebouwen (vaststelling jan 2021) heeft de raad onderhoudsniveau Conditiescore 3 vastgesteld. Tevens zijn de investeringen voor de komende jaren in de begroting van 2022 e.v. opgenomen die onlosmakelijk verbonden zijn met het in stand houden van het kapitaalgoed.

Duurzaamheidsmaatregelen, met een terugverdientijd korter dan 5 jaar, zijn meegenomen in dit plan. Nieuwbouw, grootschalige verbouwingen en functionele verbeteringen vallen buiten dit beleidsplan. Kosten als gevolg van (nieuwe) wetten en regels op het gebied van verduurzaming vallen eveneens buiten dit beleidsplan. In het plan is geen onderhoud opgenomen voor het gemeentehuis en De Kruisweg vanaf 2027. Op dit moment loopt er een locatiestudie voor het gemeentehuis.

Beleidskader Wegen
In het beleid / beheerplan Wegen (vaststelling jan 2021) heeft de raad onderhoudsniveau Basis vastgesteld. Tevens zijn de investeringen voor de komende jaren in de begroting van 2022 e.v. opgenomen die onlosmakelijk verbonden zijn met het in stand houden van het kapitaalgoed.

Beleidskader Straatverlichting
In het beleid / beheerplan straatverlichting (vaststelling jan 2021) is een instandhoudingsniveau in beeld gebracht. Tevens zijn de investeringen voor de komende jaren in beeld gebracht die onlosmakelijk verbonden zijn met de instandhouding van het kapitaalgoed. Daarnaast; niet verlichten, tenzij,. Sober en doelmatig verlichten, tenzij.. Er wordt onderscheid gemaakt in functioneel en esthetisch reinigen van armaturen respectievelijk masten. De raad heeft besloten om de lichtmasten periodiek (1 x per 5 jaar) schoon te maken. (mast en armatuur)

Beleidskader Groen
In het beleid / beheerplan Groen (vaststelling nov 2021) heeft de raad onderhoudsniveau Basis vastgesteld. Tevens zijn de investeringen voor de komende jaren in de begroting van 2022 en verder opgenomen die onlosmakelijk verbonden zijn met het in stand houden van het kapitaalgoed.

Beleidskader Kunstwerken
In het beleid / beheerplan Kunstwerken (vaststelling nov 2021) is een instandhoudingsniveau in beeld gebracht. Een lager onderhoudsniveau is niet mogelijk zonder dat er kapitaalvernietiging plaatsvindt. Tevens zijn de investeringen voor de komende jaren in de begroting van 2022 en verder opgenomen die onlosmakelijk verbonden zijn met het in stand houden van het kapitaalgoed.

Beleidskader rioleringen
Het beleid en de ontwikkelingen op het gebied van riolering c.a. ligt vast in Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP). Dit plan is in december 2021 vastgesteld. Dit is een zgn. verbreed rioleringsplan waarin ook alle taken op basis van de waterwet zijn geïntegreerd.

Belangrijk item binnen de gehele waterketen vormt momenteel efficiëntieverbetering. Dit mede ingegeven door landelijk beleid. Om efficiëntieverbetering te behalen wordt breed ingezet op intensivering van samenwerking. Binnen Dantumadiel komt dit op verschillende manieren tot uiting. Met de gemeente Noardeast-Fryslân wordt op een gestructureerde manier op verschillende

manieren samengewerkt. Verder wordt er Friesland breed samengewerkt binnen het `Fries bestuursakkoord waterketen`. In dit verband wordt ook nadrukkelijk samenwerking met het Wetterskip Fryslân verbeterd. Het GRP geeft aan op welke wijze het areaal aan rioleringen wordt beheerd. Kostendekking van dit beheer vindt plaats op basis van de rioolheffing. De bij het GRP behorende kostendekking berekening vormt dan ook de basis voor deze rioolheffing.

Beleidskader waterwegen
Met het beleid / beheerplan Waterwegen (november 2021) is er door de raad een instandhoudingsniveau vastgesteld. Een lager onderhoudsniveau is niet mogelijk zonder dat er problemen ontstaan.

Het benodigd budget voor het baggeren is bepaald op basis van een cyclische benadering. Peilingen moeten uitwijzen waar en wanneer er gebaggerd moet worden. In 2022 is er een uitvoeringsplan opgesteld.

Onderhoud verhardingen
Eén maal per 2 jaar wordt er een visuele weginspectie uitgevoerd ten behoeve van het vaststellen van het groot onderhoud. De laatste inspecties zijn in het voorjaar van 2024 uitgevoerd. De inspectiegegevens zijn ingebracht in het wegbeheersysteem. De onderhoudsstrategieën voor de wegverhardingen zijn gestoeld op de landelijk toegepaste methodiek (gedragsmodellen) van het CROW (kenniscentrum voor verkeer, vervoer en infrastructuur).

Binnen de uitvoering van het onderhoud is een tweedeling aangebracht tussen groot en klein onderhoud. Klein onderhoud wordt uitgevoerd door onze eigen buitendienst en groot onderhoud wordt uitbesteed aan aannemers. Het klein onderhoud aan verharding betreft het herstel van elementenverhardingen. Dit klein onderhoud wordt uitgevoerd naar aanleiding van eigen constatering, na meldingen van burgers / bedrijven of na opmerkingen die worden gemaakt tijdens het schouwen van de openbare ruimte. Daarnaast vinden er ook reconstructies plaats aan wegen, die aan het einde van hun technische levensduur zijn of waarvan de inrichting niet meer aansluit op het gebruik.

Onderhoud sportvelden

Het dagelijks en groot onderhoud van sportvelden wordt grotendeels uitgevoerd door derden. Deze taken worden beleidsmatig ondersteund door de afdeling Openbare Werken. Het onderhoud aan de sportvelden bestaat uit de volgende werkzaamheden: maaien sportvelden doormiddel van robotmaaiers (het aantal maaibeurten is wisselend per veld en gebeurt doorgaand 8 maanden per jaar), vegen (= grasvelden ontdoen van gras en blad) (gemiddeld 5 keer per jaar), rollen (4 keer per jaar), beluchten doormiddel van vertidraineren (= perforeren grasmat tot een diepte van 25 á 30 cm), beregenen (afhankelijk van de weersomstandigheden), slepen oefenhoeken, bemesten (3 keer per jaar meststof en 1 keer per jaar kalk), bosplantsoen dunnen / snoeien / versnipperen, doorspuiten drainage, jaarlijks groot onderhoud hoofdvelden, herstellen doelgebieden, herstellen belijning, bezanden, beluchten, doorzaaien, onkruidbestrijding, jaarlijks groot onderhoud trainingsvelden, frezen / profileren, inzaaien, onderhoud overige voorzieningen, hekken, veldafrastering, hekwerken, goals, ballenvangers, bestrating / betegeling, opknippen beplanting, mollenbestrijding, en watergangen. Bijkomende kosten voor onderhoudswerkzaamheden sportvelden betreffen aanschaf van zand voor bezanden (bij groot onderhoud), aanschaf van kunstmeststoffen, keuring van grondmonsters, advisering over maatregelen groot onderhoud, onderhoud van borden en afvoeren van groenafval.

Onderhoud algemeen Groen
Het dagelijks onderhoud van het openbaar groen wordt volgens onderhoudsschema's op vastgestelde onderhoudsniveau 's onderhouden. Het onderhoudsniveau wordt geborgd middels een doorlopende kwaliteitsschouw van de openbare ruimte waardoor, waar nodig, tijdig kan worden bijgestuurd. Het groot onderhoud en de vervangingen worden uitgevoerd naar aanleiding van jaarlijkse inspecties.

Onderhoud speelvoorzieningen
Het onderhoud wordt uitgevoerd door de speelplaatscommissies. Voor dit onderhoudswerk krijgen de speelplaatscommissies subsidie van de gemeente. Jaarlijks wordt er een veiligheidsinspectie door een externe inspecteur uitgevoerd. Daarnaast voert de gemeente periodiek (2 á 3 x per jaar) een operationele inspectie uit en ondersteunt met reparatie-/ herstelwerkzaamheden.

Onderhoud rioleringen
Alle werkzaamheden t.b.v. rioleringen worden uitgevoerd door of onder begeleiding van de afdeling Gemeentewerken inclusief de hydraulische en de milieutechnische berekeningen. De afdeling Openbare Werken verzorgt de beleidsmatige aspecten en bewaakt het hydraulisch en hygiënisch functioneren van de riolering.

Het dagelijks onderhoud bestaat uit een groot aantal werkzaamheden waaronder; ledigen van straat en trottoirkolken, reinigen en inspecteren van leidingen, vegen van goten, inspectie en onderhoud van pompen en gemalen, reparatie van kleinere lekkages, etc. Vrijkomend slib uit onderhoud werkzaamheden wordt afgevoerd naar de Omrin.

Groot onderhoud aan en vervangingen van het rioleringssysteem wordt uitgevoerd op basis van inspecties. Inspectie gegevens worden bijgehouden in een geautomatiseerd systeem op basis waarvan jaarlijks het vervangingsprogramma wordt opgesteld. Naast vervangingen worden ook optimalisaties doorgevoerd. Hierbij valt te denken aan het ombouwen van verbeterd gescheiden stelsels, hydraulische of milieukundige aanpassingen van het stelsel en het afkoppelen van regenwater.

Onderhoud waterwegen
Onderhoud van waterwegen is te verdelen in watervoerendheid en bevaarbaarheid. Ten aanzien van watervoerendheid moeten alle gemeentelijke watergangen voldoen aan de keur van het waterschap. Hiertoe worden de sloten uitgemaaid. Incidenteel moet er worden gebaggerd.

Bevaarbare waterwegen worden in beginsel vastgelegd in het Provinciaal Verkeer en Vervoersplan (PVVP).

Wetterskip is waterbeheerder voor al het stedelijk water (binnen de bebouwde kom). Gemeente voert wel dagelijks / jaarlijks onderhoud uit (hekkelen) aan hoofd- en secundaire watergangen voor het Wetterskip en krijgt de kostprijs hiervan vergoed. Baggeren van hoofd- en secundaire watergangen onder OSW is voor het Wetterskip. Voor vijvers binnen de bebouwde kom, ontvangt de gemeente jaarlijks een vast bedrag om jaarlijks te hekkelen / maaien (indien noodzakelijk) en om periodiek te baggeren.

Voor het hekkelen van waterwegen (betreft voornamelijk bermsloten) wordt getracht zo veel mogelijk contracten af te sluiten met eigenaren van aanliggende percelen waarbij de eigenaren tegen een vergoeding het hekkelen voor de gemeente uitvoeren en het hekkelmateriaal op hun terrein ontvangen. De resterende hekkelwerkzaamheden worden op de markt gezet. Bij hekkelwerkzaamheden wordt het overgrote deel van het vrijkomende hekkelmateriaal afgevoerd

naar een composteerinrichting. In verband met de bereikbaarheid wordt nog een klein deel van het hekkelmateriaal verklepeld en vervolgens in de berm achtergelaten. Voor het verkrijgen van de gewenste bermvegetatie geniet afvoer van hekkelmateriaal echter de voorkeur (verschralingsbeleid). Een aantal bermsloten is voorzien van walbeschoeiing. Reden is doorgaans ruimtegebrek of afslag van het talud als gevolg van stromend water en bodemopbouw. Indien technisch mogelijk verdient uit kostenoverwegingen een natuurlijk talud de voorkeur.

Beeldkwaliteit
Vijfmaal per jaar wordt er een beeldkwaliteit schouw uitgevoerd volgens de CROW-publicatie Kwaliteitscatalogus openbare ruimte. Deze beeldkwaliteitsschouw heeft betrekking op groen en wegen. Bij deze schouwrondes worden er op willekeurig gekozen plaatsen geïnspecteerd waarbij wordt gekeken naar wat de beeldkwaliteit is ten opzichte van de vastgestelde kwaliteit. De vastgestelde kwaliteit is niveau B. Naast beeldkwaliteit worden er ook technische inspecties uitgevoerd. De beeldkwaliteit zegt nog niets over de technische kwaliteit.

Het uitgangspunt van het beheren van de kapitaalgoederen is een cyclische aanpak mede gebaseerd op het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV)

In de tabel hieronder een weergave van de stand van zaken aangaande achterstallig onderhoud.

Onderdeel	Achterstallig onderhoud	Hoogte achterstallig onderhoud	Naam ingestelde reserve of voorziening	Hoogte van de reserve of voorziening
Wegen	Nee	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Kunstwerken	Nee	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Openbare verlichting	Nee	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gebouwen	Nee	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Waterwegen	Nee	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Riolering	Nee	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Groen	Nee	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

3.2 Majeure vervangingen / projecten

Straatverlichting
Vervanging 100 masten
Vervangen 325 armaturen voor Led armaturen

Wegen
Feanwalden De Swette; vervanging en herinrichting
Feanwalden Oastein; vervanging en herinrichting
De Westereen Djipswal; vervanging en herinrichting
De Westereen Foarstrjitte; vervanging en herinrichting
De Westereen Vogelbuurt, plaatselijk wegonderhoud i.c.m. riolering
Damwald - De Falom; afwaardering Haadwei
Damwald - Feanwalden; opwaardering hoofdfietsroute

Groen
Diverse renovaties plantvakken conform technische schouw gehele gemeente

Gebouwen
Vervangen dak sporthal Sikkemahal (lage gedeelte) en onderzoek naar verduurzamingsmaatregelen renovatie kerktoren Rinsumageast. (start najaar 2024)
Locatiestudie huisvesting gemeentehuis

Riolering
Feanwalden, De Finnen
Feanwalden, Eslawald
Feanwalden, De Swette
De Westereen, Foarstrjitte gekoppeld aan herinrichting
De Westereen, Vogelbuurt, gedeeltelijke rioolvervanging en aanleg rwa riolen i.c.m. wegen

Paragraaf financiering

4.1 Inleiding

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) worden in de afzonderlijke paragrafen beleidsrichtlijnen vastgelegd over relevante beheersmatige aspecten waaronder een paragraaf financiering. De paragraaf financiering geeft inzicht in de balansposities betreffende de financiering en de verwachtingen, de normen en limieten omtrent risicobeheer en de toerekening van financieringskosten in de exploitatie. Wettelijke kaders zijn gegeven in de wet Financiering decentrale overheden, uitvoeringsregeling Financiering decentrale overheden, regeling Schatkistbankieren decentrale overheden en de wet Houdbare overheidsfinanciën.

4.2 Balansposities

<u>Activa</u>

Betalingsverkeer
Het betalingsverkeer van de gemeente loopt via twee banken, de BNG Bank en de Rabobank. Hoofdbankier is de BNG Bank. De betaalrekening bij de Rabobank wordt aangehouden voor het storten van de kas van burgerzaken. Het saldo op de rekening van de Rabobank wordt periodiek afgeroomd naar de rekening bij de BNG Bank.

Schatkistbankieren
Decentrale overheden zijn verplicht om hun overtollige middelen in 's Rijks schatkist aan te houden. Het schatkistbankieren voor decentrale overheden heeft een wettelijke basis in de wet financiering decentrale overheden (FIDO) en de Regeling schatkistbankieren decentrale overheden. Om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen is er een drempelbedrag dat buiten de schatkist mag worden gehouden. Het drempelbedrag Schatkistbankieren is gelijk aan 2% van het begrotingstotaal met een minimum van €1.000.000. Voor de gemeente Dantumadiel betekent dit dat de drempel in

2025 gelijk is aan € 1.443.000 (2% van € 72.160.000). Om te voorkomen dat het drempelbedrag wordt overschreden worden overtollige middelen geautomatiseerd afgeroomd naar de Schatkist.

De rentevergoeding op de rekeningcourant bij de Schatkist is gelijk aan de Euro Short Term rate. De ontwikkeling van dit rente percentage houdt gelijke tred met depositorente bij de ECB. Om een hogere rente te beuren kan er ook voor worden gekozen om overtollig geld vast te zetten in een depositoconstructie. Gezien de investeringsbehoefte in de komende jaren is dit echter niet aan de orde.

SVn leningen
Decentrale overheden mogen voor de uitoefening van de publieke taak middelen uitzetten. De Gemeente verstrekt via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn) leningen om starters op de woningmarkt op gang te helpen en het verduurzamen van gebouwen. Ultimo 2023 had de Gemeente Dantumadiel € 1.880.000 aan uitgezette SVn leningen op de balans. Het is de verwachting dat het uitstaande saldo min of meer stabiel blijft (nieuwe verstrekkingen minus aflossingen). De rente opbrengsten op deze leningen zijn beperkt gezien het stimulerende karakter.

Passiva

Rekening courant krediet
Bij de BNG Bank beschikt de gemeente over een rekening courant krediet tot € 3.000.000. Wanneer er sprake is van een negatief saldo wordt de rekeningen bij de BNG Bank automatisch aangezuiverd vanuit Schatkistbankieren. Geziene de huidige ruime liquiditeitspositie wordt er geen gebruik gemaakt van dit krediet.

Ook bij de SVn is sprake van een rekening courant krediet. Het verstrekken van de eerder genoemde SVn leningen vindt plaats vanaf het rekening courant krediet bij de SVn. Wanneer er sprake is van een negatieve saldo op het rekening courant krediet kan er voor gekozen worden om het saldo weer aan te vullen. Ultimo 2023 was het saldo € 410.000 negatief, het saldo is in de loop van 2024 weer aangevuld met € 1.095.000.

Langlopende leningen
De gemeente heeft in het verleden langlopende leningen aangetrokken voor het doen van uitgaven en investeringen. De gemeente heeft per 31-12-2025 een € 24.430.130 aan langlopende leningen op de balans staan. Uitgangspunt voor het aantrekken van langlopende leningen is dat eerst de beschikbare eigen middelen worden aangewend. Met het oog op de grote investeringsbehoefte in de komende jaren zullen wij naar verwachting één of meerdere nieuwe langlopende lening aan moeten trekken. Voor het aantrekken van deze nieuwe financiering zullen de voorschriften uit het Treasurystatuut worden gevolgd.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Borgstelling
De gemeente staat direct borg voor twee geldleningen. Dit betreft een geldlening van de BNG aan Stichting Thús Wonen en een lening van BNG aan Stichting Campus Damwâld. De gemeente staat per 31-12-2025 direct borg voor € 11.916.791. Mogelijk komt hier nog een nieuwe borgstelling bij voor de financiering van de nieuwe aanbouw van Campus Damwâld á € 1.579.918.

Borgstelling Waarborgfonds Sociale Woningbouw
De gemeente staat indirect borg voor een aantal geldleningen van woningbouwcorporaties. Gezien het feit dat voor deze leningen het Waarborgfonds Sociale Woningbouw garant staat kan het directe risico als minimaal worden beschouwd. Het indirecte risico is wel aanwezig. Dit risico ontstaat

wanneer een willekeurige landelijke woningcorporatie niet meer aan haar betalingsverplichting kan voldoen en het WSW garantievermogen daalt tot beneden 0,25% van het totale geborgde vermogen. Mocht dit voorkomen dan zullen de gezamenlijke gemeenten, voor 50% van deze schuld verplicht zijn deze overblijvende schuld middels een renteloze lening te verstrekken. Het risico is dan in beginsel de rentederving op deze verstrekte lening. De gemeente staat per 31-12-2025 indirect borg voor € 23.582.503.

4.3 Normen en limieten

Kasgeldlimiet

In de wet FIDO is een kasgeldlimiet opgenomen. De kasgeldlimiet stelt een maximum aan het financieren met kortlopende middelen. De gemiddelde netto-vlottende schuld per kwartaal van de gemeente mag de kasgeldlimiet niet overschrijden. Onder de netto-vlottende schuld vallen de kasgeldleningen, banksaldi en overige schulden. De kasgeldlimiet is in de uitvoeringsregeling Financiering decentrale overheden vastgesteld op 8,5% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar. Op basis van het begrotingstotaal 2025 is de kasgeldlimiet €6.134.000. Zoals ook uit onderstaande tabel blijkt zullen we naar verwachting ruimschoots onder de kasgeldlimiet blijven.

Bedragen x € 1.000	**Begroting 2025**
Vlottende passiva	13.897
Vlottende activa	11.391
Netto vlottende schuld (+) / middelen (-)	**2.506**
Kasgeldlimiet	6.134
Ruimte onder de kasgeldlimiet	**3.628**
Begrotingstotaal	72.160
Normpercentage	8,5%
Kasgeldlimiet	**6.134**

Renterisiconorm

In de wet FIDO is een norm opgenomen voor het maximale renterisico dat een gemeente mag lopen. De gemeente loopt renterisico op het moment dat nieuwe leningen moeten worden aangetrokken (herfinanciering) of als een renteherziening van toepassing is. De renterisiconom is in de uitvoeringsregeling Financiering decentrale overheden vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar. Op basis van het begrotingstotaal 2025 is de renterisiconorm € 14.432.000.

Uit onderstaande berekening blijkt, dat de gemeente Dantumadiel binnen de grenzen van de renterisiconorm blijft.

Bedragen x € 1.000	**Begroting 2025**	**Raming 2026**	**Raming 2027**	**Raming 2028**
Renteherziening	0	0	0	0
Aflossing	2.360	2.860	3.060	3.060
Renterisico	**2.360**	**2.860**	**3.060**	**3.060**
Renterisiconorm	14.432	14.432	14.432	14.432
Ruimte onder renterisiconorm	**12.072**	**11.572**	**11.372**	**11.372**
Begrotingstotaal	72.160			
Normpercentage	20%			
Renterisiconorm	**14.432**			

EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van de ontvangsten en de uitgaven van de overheid in een jaar, zijnde het netto financieringssaldo. Het EMU-saldo is binnen de Europese Unie een belangrijke indicator voor de gezondheid van de overheidsfinanciën. In het Stabiliteits- en Groeipact is afgesproken dat het EMU-tekort van de overheid maximaal 3% van het BBP mag bedragen. Via de wet Houdbare overheidsfinanciën is geregeld dat decentrale overheden een gelijkwaardige inspanning moeten leveren voor het behalen van de norm. Jaarlijks wordt vastgesteld wat het aandeel voor gemeenten gezamenlijk mag zijn. Voor begrotingsjaren 2024 tot en met 2026 is het gezamenlijk EMU-saldo van gemeenten vastgesteld op -0,34% van het BBP.

Uit onderstaande tabel is op te maken dat met name in de jaren 2024 tot en met 2026 sprake is van een negatief EMU-saldo. Dit betekent dat er in deze jaren sprake is van een negatief financieringssaldo welke grotendeels wordt veroorzaakt door de geplande investeringen in activa in de betreffende jaren. Een deel van deze financieringsbehoefte kan worden opgevangen vanuit de schatkist en een deel zal moeten worden gefinancierd middels het aantrekken van nieuwe langlopende leningen.

Onderstaande is het verwachtte EMU-saldo van de gemeente berekend.

Bedragen x € 1.000	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Raming 2026**	**Raming 2027**	**Raming 2028**
Exploitatiesaldo voor mutaties reserves (+)	-4.854	330	-995	-91	650
Mutaties (im)materiële vaste activa (-)	11.854	14.112	6.208	-1.785	-3.151
Mutaties voorzieningen (+)	-664	-630	-852	-877	-6.433
Mutaties voorraden (inclusief bouwgrondexploitatie) (-)	479	-284	396	210	210
Berekend EMU-saldo	**-17.851**	**-14.128**	**-8.451**	**607**	**-2.842**

4.4 Financieringskosten in de exploitatie

Toerekening renteresultaat

Het renteresultaat wordt toegerekend aan taakvelden afhankelijk van een positief- of negatief saldo. Wanneer er sprake is van een positief saldo, de rentebaten zijn hoger dan de rentelasten, wordt het positieve saldo toegerekend aan het taakveld Treasury. Wanneer er sprake is van een negatief saldo, de rentelasten zijn hoger dan de rentebaten, wordt de rente toegerekend aan de verschillende taakvelden middels de omslagrente.

De omslagrente wordt bepaald door de rentekosten te verminderen met de rentebaten en de rente die direct toegerekend kan worden aan de grondexploitatie of projecten. De rentekosten die resteren worden gedeeld door de boekwaarde van de (im)materiële vaste activa om zo de omslagrente te bepalen. De (im)materiële vaste activa zijn ingedeeld naar taakveld, het vermenigvuldigen van de boekwaard van het actief maal de omslagrente bepaald vervolgens de rentekosten per taakveld.

Voor 2025 verwachten we een negatief resultaat van € 329.000. Het grootste gedeelte van deze rentelast (€ 321.000) wordt omgeslagen over de activa en beland zodoende in de programma's. Na aftrek van de direct toe te rekenen rentelasten aan de grondexploitatie (€ 3.000) resteert er zodoende een negatief resultaat van € 5.000 op het taakveld treasury. In de onderstaande tabel worden de rentebaten, rentelasten en de verdeling daarvan weergegeven.

Bedragen x € 1.000	**Begroting 2025**
Rentelasten	
Langlopende leningen	-349

Rekening courant krediet SVn	0
Totale rentelasten	**-349**
Rentebaten	
Schatkistbankieren	0
SVn leningen	20
Overige leningen / Rekening courant	0
Totale rentebaten	**20**
Renteresultaat	**-329**
Verdeling renteresultaat	
Direct toe te rekenen rente aan grondexploitatie	-3
Verrekening taakvelden o.b.v. omslagrente	-321
Taakveld treasury	-5

Paragraaf bedrijfsvoering

5.1 Inleiding

De term ‘bedrijfsvoering’ verwijst naar de inzet van bedrijfsmiddelen om de bedrijfsdoelen te behalen. Die bedrijfsmiddelen zijn: personeel, informatie, organisatie, financiën, automatisering, communicatie, huisvesting (‘PIOFACH’), aangevuld met juridisch en inkoop.

In deze paragraaf worden de volgende onderwerpen behandeld:

- Een zelfstandige organisatie
- ICT als belangrijke randvoorwaarde

- Ontwikkeling personele bezetting
- Financiën Opbouw en Ontvlechting
- Ontwikkeling risicomanagement en interne controle

5.2 Een zelfstandige organisatie

In 2025 kunnen we het niet meer hebben over het begrip Transitie naar een nieuwe organisatie. Immers we zijn sinds 2024 geheel zelfstandig. En ook de laatste elementen (de ICT van het Sociaal Domein) zijn nu echt los van elkaar. Ook een stukje fijn afstemming binnen het Sociaal Domein is afgerond. De organisatie raakt steeds beter op elkaar ingespeeld, maar kent natuurlijk nog wel aspecten die frictie opleveren. Vooral het zoeken, binden en borgen van eigen personeel op sommige afdelingen blijft actueel. Te denken valt aan vergunningverlening. Neemt niet weg dat de weg, passend bij de visie, is ingeslagen en gevolgd blijft worden. Overigens zal 2025 in het teken staan van de voorbereiding naar een passende formatieve bezetting die niet op frictie berekend is. Dit proces moet in 2027 afgerond zijn.

5.3 ICT als belangrijke randvoorwaarde

In 2024 heeft de gemeente Dantumadiel haar eigen informatievoorziening en ICT opgebouwd. En waarbij ICT en het technisch beheer daarvan via een Centrumregeling door de gemeente Leeuwarden wordt uitgevoerd. Het informatiemanagement, informatiebeheer en functioneel beheer en daarmee de organisatie van de informatievoorziening doet gemeente Dantumadiel grotendeels zelf. Daarnaast is/wordt de inrichting van de informatievoorziening aangepast aan de organisatie, is de online dienstverlening met de inzet van eDiensten voor Burgerzaken verbeterd en zijn een aantal nieuwe toepassingen ingezet om het werk efficiënter uit te voeren.

In 2025 gaan we het informatiebeleid- en beheer herijken en voor de gemeente Dantumadiel vorm en inhoud gegeven. Zo wordt de online dienstverlening in brede zin verder ontwikkeld en de informatiehuishouding verbeterd. Dit mede aangejaagd door wetgeving als Wet open overheid (Woo) en de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv). Verder gaan we de inzet en gebruik van een eDepot voor duurzame informatieopslag verkennen aangezien de overbrengingstermijn van te bewaren (digitale) dossiers wordt verkort van 20 jaar naar 10 jaar.

De adoptie van Microsoft 365 als opmaat naar een moderne (cloud) werkplek en de kansen van de inzet van AI worden verder verkend. Daarbij krijgt het gebruik en de opslag van data een centrale rol. We gaan onze processen op het gebied van informatiemanagement, informatiebeheer en functioneel beheer aanpassen op de situatie van Dantumadiel. Applicaties/informatievoorziening worden ingezet en aangepast op de functionele en dienstverlenende behoefte van de organisatie.

5.4 Ontwikkeling personele bezetting

Het begrote vaste aantal FTE voor de organisatie bedraagt per 1 januari 2025 163,2 FTE. Daarnaast is een tijdelijke formatie vastgesteld van 15,1 FTE. Het totale aantal FTE is daarmee gelijk aan 2024. Vanaf 2026 zal de tijdelijke formatie worden afgebouwd.

Het ziekteverzuimpercentage heeft zich als volgt ontwikkeld

	Ziekteverzuim %
2019	6,92%

2020	5,76%
2021	5,09%
2022	6,37%
2023	6,24%

Het voortschrijdend verzuim voor het jaar 2024 staat op 5,06%. Dit is dus gedaald ten opzichte van vorig jaar, wat ook te verwachten was. De verwachting is dat er in de loop van het jaar nog een aantal langdurige verzuimgevallen hersteld worden gemeld waardoor het percentage zal dalen, echter is het daarentegen (volgens de Praktijkondersteuner Bedrijfsarts) mogelijk dat er na de zomerperiode ook een lichte stijging komt in het verzuim. Medewerkers zijn tijdelijk uit het werk na een lange en intensieve periode van opbouw en kunnen tijdens deze periode van rust ziek worden. Ook krijgen zij ruimte om na te denken over hun vervolgstappen (hoe bevalt dit werk mij en is het zoals ik dit voor ogen had) en hebben tijdelijk geen directe sturing of aanspraak waardoor verzuim plaats kan vinden. Uiteraard steken we vanuit leidinggevenden en P&O in op zoveel mogelijk preventie hiervan door goed in gesprek te blijven.

5.5 Ontwikkeling risicomanagement en interne controle

Risicobeheersing verbonden partijen

Het provinciaal initiatief van concerncontrollers om een gezamenlijke risicoanalyse te maken van de verbonden partijen is in 2024 weer opgepakt en heeft zich verder ontwikkeld. Er zijn rapportages beschikbaar van een aantal verbonden partijen. We verwachten dat hierdoor de paragraaf verbonden partijen in de begroting en de jaarrekening meer inhoud krijgt en dat de gemeentelijke sturing op de verbonden partijen zich verder gaat ontwikkelen.

Ontwikkelagenda control

Er wordt ook in 2025 aandacht gegeven aan de beheersing van de financiële processen. De Controllers gaan daartoe het gesprek aan met de vakafdelingen over de met de processen samenhangende risico's met het doel beheersingsmaatregelen te treffen om te voorkomen dat de risico's leiden tot fouten of nadelen. Het gaat hier bijvoorbeeld om rechtmatigheidsrisico's, het niet volledig in rekening brengen van belastingen of leges, het risico op fraude etc. Deze gesprekken worden gevoerd met de vakafdelingen die een verantwoordelijkheid hebben voor een financieel proces om te bekijken of de processen in opzet goed geregeld zijn. Om na te gaan of het in de praktijk ook zo werkt worden dossiercontroles uitgevoerd door collega's van medewerkers uit de teams die er uitvoering aan geven. De Controllers begeleiden dit, zijn verantwoordelijk voor de kwaliteitsborging, reviewen deze controles en rapporteren aan het management en de directie over de resultaten en adviseren hieromtrent aan management, directie en bestuur. De rapportages worden gebruikt door de accountant om het college te adviseren over de interne beheersing en een conclusie te trekken over de getrouwheid van de jaarrekening en de rechtmatigheid van de beheers handelingen ten behoeve van de gemeenteraad.

Collegeverklaring financiële rechtmatigheid

Vanaf boekjaar 2023 neemt het college een rechtmatigheidsverklaring op in de jaarrekening. In deze verklaring verantwoordt het college zich over het rechtmatig handelen aan de raad. Hierbij richt men zich op de overgebleven rechtmatigheidscriteria (Begrotingscriteria, Voorwaarden criterium en

Misbruik en Oneigenlijk gebruik criterium (hierna M&O).
De accountant geeft een verklaring af voor de getrouwheid en onderzoekt daarbij ook de getrouwheid van de collegeverklaring. De collegeverklaring heeft niet alleen betrekking op de financieel rechtmatige toepassing van de regels uit de verordeningen maar ook op de begrotingsrechtmatigheid en mogelijk misbruik door derden van gemeentelijke voorzieningen. Met name als het gaat om onderzoek naar M&O worden 2023 en 2024 voor de gemeente jaren om ervaring op te doen. De controllers bereiden de collegeverklaring voor. Dit vraagt van de controllers een onafhankelijke positie. De verantwoordelijkheid van het uitvoeren van de eerstelijnscontroles ligt bij de teammanagers. De controllers opereren in de tweede lijn door vast te stellen of de beheersmaatregelen nageleefd worden en voldoende zekerheid geven en in de derde lijn door te toetsen of de door de teammanager gekozen beheersmaatregelen op basis van opzet, bestaan en werking voldoende zijn. Ook doen de controllers aanbevelingen aan management en bestuur waar het gaat om de doelmatigheid en efficiency van de processen.

5.6 Fraude en integriteit

Fraude, Misbruik en oneigenlijk gebruik In de kadernota rechtmatigheid 2022 van de commissie BBV is het volgende opgenomen ten aanzien van het onderwerp fraude. “De accountant heeft een verantwoordelijkheid met betrekking tot fraude in het kader van de controle van de jaarrekening. Dit type fraudes omvat opzettelijke handelingen door één of meerdere personen binnen de gemeente, waarbij gebruik wordt gemaakt van misleiding teneinde een onrechtmatig of onwettig voordeel te behalen. Een voorbeeld is het betalen van valse facturen waarbij één of meerdere personen binnen de gemeente betrokken zijn. Dit type fraudes is een onderdeel van de getrouwheidsverklaring van de accountant en wordt daarom niet opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording. Als de gemeente deze fraude op een juiste manier heeft verwerkt in de jaarrekening, dan kan deze toegelicht worden in de paragraaf bedrijfsvoering, maar er is geen verplichting”.

Naast fraude kan er sprake zijn van misbruik en oneigenlijk gebruik. In het dagelijks taalgebruik is het gebruikelijk misbruik en oneigenlijk gebruik ook als fraude te bestempelen, denk hierbij aan een term als ‘bijstandsfraude’ of aan ‘fraude’ met vergunningen. Dit type fraudes valt nadrukkelijk onder het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium. Het gaat hier om derden die misbruik maken van (gemeentelijke) regelingen. De verantwoording over misbruik en oneigenlijk gebruik wordt vanaf het verslagjaar 2023 opgenomen in de collegeverklaring bij de jaarrekening.

Fraudebeheersing
Binnen de gemeente wordt voor de financiële processen gewerkt met controleplatforms waarin de processen worden besproken, de daarbij behorende risico’s en te nemen beheersmaatregelen. Door middel van interne controles wordt de werking van de processen en de genomen beheersmaatregelen getoetst. De risicobeheersing richt zich op rechtmatigheidsaspecten, Misbruik en Oneigenlijk gebruik, informatie veiligheid en volledigheid van opbrengsten. Maar ook frauderisico’s komen aan de orde als zij worden geïdentificeerd. Een fraude beleidsplan is er op dit moment nog niet maar zal in de loop van 2024 worden opgesteld. Er is dus geen specifieke aanpak gericht op frauderisico’s en fraudebeheersing, maar frauderisico’s en maatregelen om fraude te voorkomen kunnen wel aan de orde komen tijdens de controleplatforms.

Integriteit
Bij de start van de nieuwe organisatie beschikte onze gemeente al over een vastgesteld integriteitsbeleid en de noodzakelijke regelingen. Deze zijn echter tot stand gekomen binnen de samenwerking met Noardeast-Fryslân, in de geest van de toen geldende besturings- en organisatiefilosofie. Daarom staat voor de tweede helft van 2024 en 2025 het actualiseren en

"Dantumadiels maken" hiervan op de agenda. Zodat in de loop van 2025 integriteitsbeleid en -regelingen aansluiten bij onze eigen organisatiefilosofie en -cultuur.
Voor 2024 hebben we ons met name gefocust op integriteit rondom de indiensttreding van medewerkers. Er is de geheimhoudingsverklaring en VOG voor al het (nieuwe) personeel. En in diverse groepen leggen onze nieuwe collega's de eed of belofte voor ambtenaren af. We gebruiken die bijeenkomsten meteen om een introductie over het onderwerp te doen en een dilemmaspel te spelen. Voor iedereen die is overgekomen uit de samenwerking geldt, dat de eerder afgelegde eed of belofte meegenomen is en niet opnieuw afgelegd hoeft te worden.
Om gemeentebreed steeds weer bewustwording rondom dit thema te creëren, zullen we vanaf na de zomer 2024 aan de slag gaan met workshops integriteit. Daarnaast gaan we in nauwe samenwerking met de collega's van Veiligheid, aan de slag met trainingen weerbaarheid (ondermijning).

5.7 Continuïteit

De begroting is opgesteld op basis van de continuïteitsveronderstelling. De continuïteit van gemeenten is op grond van artikel 12 van de financiële verhoudingswet wettelijk verankerd. Om die reden is de continuïteit van gemeente Dantumadiel in voldoende mate gewaarborgd. Tevens zijn in de begroting of andere besluiten geen stellige voornemens om majeure aanpassingen te doen in beleid, taken, activiteiten of locaties die mogelijk materiële effecten hebben op vermogen of resultaat.

Paragraaf verbonden partijen

Gemeenschappelijke regelingen

GR Veiligheidsregio Fryslân

Veiligheidsregio Fryslân
Juridische status: Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam
Programma's: 1 Ynwenner en Bestjoer en 3 Soarch en Wolwêzen

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:
De Veiligheidsregio Fryslân is een gemeenschappelijke regeling per 1-1-2014 van alle Friese gemeenten en verzorgt de wettelijke taken op het gebied van veiligheid en gezondheid voor de inwoners van de provincie Fryslân. Activiteiten betreffen o.a. publieke gezondheidszorg, brandweerzorg, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, en het beheer van een gemeenschappelijke meldkamer, het zijn van een platform voor samenwerking voor geallieerde diensten en partners etc.

Wijze van belang:

- Bestuurlijk belang:
    - Het algemeen bestuur van de regio bestaat overeenkomstig art. 11, lid 1 van de wet, uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten;

- Het dagelijks bestuur bestaat uit:
  - de voorzitter van het algemeen bestuur;
  - de voorzitter van de agendacommissie Gezondheid en een lid aan te wijzen uit en door de agendacommissie Gezondheid;
  - de voorzitter van de agendacommissie Veiligheid en een lid aan te wijzen uit en door de agendacommissie Veiligheid.
- De agendacommissie is een bestuurscommissie volgens art 25 Wgr.

- Financieel belang:
  - Voor de verdeling van de kosten wordt als verdeelsleutel gehanteerd het aantal inwoners van de gemeenten volgens de door het Centraal Bureau voor de Statistiek openbaar gemaakte bevolkingscijfers per 1 januari van het jaar, voorafgaande aan dat, waarvoor de bijdrage verschuldigd is. De deelnemende gemeenten dragen er zorg voor dat de regio te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen.

Financieel Belang:

	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2025	2.378	2.378
Eigen vermogen	2025	6.973	6.493
Vreemd vermogen	2025	93.559	102.023

Omvang financieel resultaat begroting 2025, x € 1.000: 0

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

GR Sociaal Domein Fryslân

Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2018
Juridische status: Gemeenschappeling regeling met centrumgemeente
Programma's: 3 Soarch en Wolwêzen

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:
Alle Friese gemeenten zijn een centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2018 aangegaan met als centrumgemeente de gemeente Leeuwarden (Staatscourant 2017 nr. 61128, dd. 24 okt 2017). Het doel is de beleidsvoorbereiding ten behoeve van de wettelijke taken op terrein van jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en participatie en de inkoop ten behoeve van wettelijke taken op het terrein van jeugdzorg en maatschappelijke ontwikkeling doelmatig en kwalitatief hoogwaardig te organiseren met de Friese gemeenten.

Wijze van belang:

- Bestuurlijk belang:
    - De gemeente Leeuwarden is een centrumgemeente als bedoeld in art 8 lid 4 Wet gemeenschappelijke regelingen.
    - De centrumgemeente wordt mandaat , volmacht en machtiging verleend door de gastgemeenten om de taken op het terrein van het sociaal domein, waaronder o.a. WMO, Jeugdwet, Participatiewet, namens de gastgemeenten uit te voeren, conform de bepalingen in de gemeenschappelijke regeling.
- Financieel belang:
    - De kosten voor de dienstverlening bestaan uit kosten voor instandhouding en kosten voor taakuitvoering. De kosten voor instandhouding worden onder gemeenten verdeeld op basis van inwoneraantal van elke gemeente met peildatum 1 januari van jaar t-1. De kosten voor uitvoering van taken worden verdeeld onder gemeenten op basis van het percentuele aandeel dat een gemeente toekomt in het totaal van aantallen cliënten op basis van deJeugdwet, zoals meest recentelijk vastgesteld door het Centraal Bureau voor Statistiek, op peildatum 1 januari van jaar t-1. Dit geldt voor zowel de uitvoering van taken in het kader van de verplichte wettelijke samenwerking als voor de vrijwillige samenwerking voor de Jeugdwet. De totale kosten worden na gecalculeerd en volledig doorberekend aan de deelnemende gemeenten.
    - Voor de paragraaf zijn geen gegevens ontvangen.

Financieel Belang:

	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2025	202	202
Eigen vermogen	2025	0	0

Vreemd vermogen	2025	0	0

Omvang financieel resultaat jaarrekening 2024, x € 1.000:

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

GR Welstandszorg Hûs en Hiem

Welstandszorg Hûs en Hiem
Juridische status: Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam
Programma's: 5 Wenjen en Omjouwing

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:
Het voorzien van de gemeenten in de welstandsadvisering als bedoeld in de Woningwet en advisering over toepassing van de Monumentenwet.

Wijze van belang:

- Bestuurlijk belang:
  - Het algemeen bestuur bestaat uit zoveel leden als het aantal deelnemende gemeenten bedraagt.
  - De raden wijzen hetzij hun voorzitter, hetzij een wethouder van hun gemeente als lid en als plaatsvervangend lid aan.
  - Op grond van artikel 13 van de gemeenschappelijke regeling wordt het dagelijks bestuur benoemd uit het algemeen bestuur.
- Financieel belang:
  - De gemeente is aansprakelijk voor de financiële tekorten bij Welstands-zorg Hûs en Hiem. Bekostiging geschiedt via een jaarlijkse bijdrage op begrotingsbasis en rekeningbasis.

Financieel Belang:

	Jaar	**Jaarrekening 1-1** (x € 1.000)	**Jaarrekening 31-12** (x € 1.000)
Financieel belang	2025	18	18

Eigen vermogen	2025	256	256
Vreemd vermogen	2025	391	368

Omvang financieel resultaat begroting 2025, x € 1.000: 0

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

GR Fryske Utfieringstsjinst Milieu en Omjouwing (FUMO)

Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)
Juridische status: Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam
Programma's: 5 Wenjen en Omjouwing

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:
De FUMO is bedoeld voor de uitvoering van taken en bevoegdheden ten behoeve van de deelnemers op het gebied van het milieu- en omgevingsrecht in ruime zin in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder, alsmede taken en bevoegdheden op het terrein van vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht genoemde wetten.
Het openbaar lichaam heeft de volgende taken:

- basistakenpakket: het ten behoeve van de deelnemers uitvoeren van adviserende, voorbereidende en uitvoerende taken die behoren tot het zogenoemde basistakenpakket, zoals opgenomen in Bijlage 1 van de gemeenschappelijke regeling FUMO 2017.
- aanvullend takenpakket (facultatief): het ten behoeve van de deelnemers uitvoeren van niet tot het basistakenpakket behorende adviserende, voorbereidende en uitvoerende taken op het terrein van het milieu- en omgevingsrecht, voor zover de betreffende deelnemer daartoe een besluit heeft genomen;
- adviserende en voorbereidende taken t.b.v. bezwaarprocedures, administratief beroepsprocedures en rechtsgedingen;
- de advisering over en voorbereiding van besluiten op grond van de Wet openbaarheid van bestuur;
- het adviseren over en ontwikkelen van strategische en operationele beleidskaders op het terrein van het milieu- en omgevingsrecht;

- het in stand houden van een Milieualarm-nummer.

Wijze van belang:

- Bestuurlijk belang:
    - Gedeputeerde staten wijzen uit hun midden twee leden aan van het algemeen bestuur.
    - De deelnemers (de colleges van burgemeester en wethouders, het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân) wijzen elk uit hun midden één lid aan van het algemeen bestuur.
    - Het dagelijks bestuur bestaat uit vijf leden, de voorzitter inbegrepen, door en uit het algemeen bestuur aan te wijzen, conform artikel 10 van de g.r. Fumo 2017.
- Financieel belang:
    - De kosten van het basispakket wordt toegerekend op basis van het aantal inrichtingen maal een bedrag per type inrichting;
    - De kosten van de overige taken worden toegerekend op basis van de totale inzet van personeel in uren maal een uurtarief.
    - Conform artikel 30 gr. Fumo 2017.

Financieel Belang:

	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2025	450	450
Eigen vermogen	2025	1.200	1.200
Vreemd vermogen	2025	3.200	3.200

Omvang financieel resultaat begroting 2025, x € 1.000: 0

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

GR Dokwurk

Dokwurk (Voor 1-8-2021 Leer- werkbedrijf Noardeast-Fryslân)

Juridische status: Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam voor Dantumadiel en de gemeente Noardeast-Fryslân

Programma's: 3 Soarch en Wolwêzen en 6 Iepenbiere Romte

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:
Het openbaar lichaam behartigt de gemeenschappelijke en afzonderlijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van gesubsidieerde arbeid en (arbeid)re-integratie van de doelgroepen die vallen onder de Participatiewet en de Wet Sociale Werkvoorziening (art 3 gem reg). De gemeenschappelijke regeling is aangegaan door de gemeenten Dantumadiel en de voormalige gemeenten Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland c.a. Deze vm. gemeenten zijn opgegaan in de gemeente Noardeast-Fryslân.

Wijze van belang:

- Bestuurlijk belang:
    - Het algemeen bestuur bestaat uit twee leden per deelnemende gemeente. De gemeenschappelijke regeling is door de colleges van burgemeester en wethouders aangegaan.
    - Het dagelijks bestuur, door en uit het algemeen bestuur gekozen, is zodanig samengesteld dat elke deelnemende gemeente is vertegenwoordigd, waaronder begrepen de voorzitter en een eventueel lid/eventuele leden buiten de kring van het algemeen bestuur, zoals bedoeld in artikel 14, tweede lid van de Wgr.
- Financieel belang:
    - Iedere deelnemende gemeente verbindt zich in beginsel om de volledige rijksmiddelen (inclusief eventueel bijzondere subsidiecomponenten), voor zover deze zijn bedoeld voor de realisatie van de in artikel 3 van de gemeenschappelijke regeling aan het openbaar lichaam opgedragen taken en de gemeentelijke bijdrage op basis van de begroting, op tijd en onverkort te voldoen aan het openbaar lichaam.
    - De deelnemende gemeenten zullen echter steeds zorg voor dragen dat het openbaar lichaam te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te voldoen.

Financieel Belang:

	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)

Financieel belang	2025	434	434
Eigen vermogen	2025	11.461	10.721
Vreemd vermogen	2025	12.658	13.398

Omvang financieel resultaat jaarrekening 2024, x € 1.000: 0

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

GR Mobiliteitsbureau Noard East Fryslân

Bedrijfsvoering organisatie Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân

Juridische status: Gemeenschappelijke regeling met bedrijfsvoeringsorganisatie

Programma's: 3 Soarch en Wolwêzen

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:
De gemeenten: Achtkarspelen, Dantumadiel, Noardeast-Fryslân en Tytstjerksteradiel en de provincie Fryslân hebben besloten om samen te werken in de regio Noordoost Fryslân op het gebied van het regionale doelgroepenvervoer en openbaar vervoer, dit om de leefbaarheid in de regio Noord Oost Fryslân te behouden. Daarvoor hebben zij besloten de gemeenschappelijke regeling Bedrijfsvoeringsorganisatie Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân te treffen (Staatscourant 2017 nr. 16823 dd. 22-3-2017).

Wijze van belang:

- Bestuurlijk belang:
    - De deelnemende gemeenten en provincie nemen het in de begroting van het mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân voor hen geraamde bedrag voor hun gemeente respectievelijk provincie op in hun begroting.
    - Opheffing:
        - De regeling wordt opgeheven wanneer de colleges van twee derde van de deelnemers daartoe besluiten.
        - Het liquidatieplan voorziet in de verplichting van het bestuur van de deelnemende gemeenten en provincie tot het bijdragen in de financiële gevolgen van de beëindiging.

- Financieel belang:
    - Artikel 19 GR Bedrijfsvoeringsorganisatie Mobiliteitsburo NOF Stct. 2017-16823;
    - Variabele vervoerskosten op basis van gebruik vertaald in gebruikseenheden;
    - Vaste kosten op basis van aantal leerlingen voor regiekosten op het routevervoer en aantal ritten voor de regiekosten van het vraagafhankelijke vervoer;
    - Vaste kosten van het mobiliteitsbureau voor de deelnemende gemeenten op basis van het aantal inwoners.

Financieel Belang:

	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2025	894	894
Eigen vermogen	2025	0	0
Vreemd vermogen	2025	1.038	1.026

Omvang financieel resultaat jaarrekening 2022, x € 1.000: 0

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

GR Recreatieschap de Marrekrite

Marrekrite
Juridische status: Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam
Programma's: 4 Wurk, Bedriuw en Rekreaasje

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:
De Marrekrite behartigt binnen de opgedragen taken de gemeenschappelijke belangen van de colleges, met als doel een evenwichtige en gecoördineerde ontwikkeling van de recreatie in de provincie Fryslân, rekening houdende met de belangen van natuur en landschap.
De Marrekrite heeft als taak ter behartiging van het openbaar belang:

- Het bevorderen van waterrecreatie
- Het bevorderen van landrecreatie
- Advisering en ontwikkeling (water- en landrecreatie)

Wijze van belang:

- Bestuurlijk belang:
    - Het colleges van Gedeputeerde staten en de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten wijzen elk één lid en tenminste één plaatsvervangend lid aan van het algemeen bestuur. De aanwijzing vindt zo spoedig mogelijk plaats.
    - Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en vijf andere leden, door en uit het algemeen bestuur aan te wijzen.
- Financieel belang:
    - De geldmiddelen van De Marrekrite worden gevormd door de bijdragen van de colleges en subsidies, schenkingen en overige bijdragen en inkomsten.
    - Voor zover de kosten van De Marrekrite niet worden gedekt door subsidies, schenkingen en overige bijdragen en inkomsten wordt hierin als volgt voorzien: gedeputeerde staten: 45%; colleges van burgemeester en wethouders gezamenlijk: 55%.
    - Het algemeen bestuur stelt de verdeelsleutel vast, op grond waarvan de gezamenlijke bijdrage van de colleges over afzonderlijke gemeenten wordt omgeslagen.
    - De nieuwe bijdrageregeling zal vanaf de begroting 2023 van toepassing zijn. De nieuwe parameters zijn:
        - Domein water: Inwoners: 30%; Meters “steigers”: 40%; Meters “damwand”: 30%
        - Domein land: Inwoners: 30%; Kilometers fietsnetwerk: 40%; Kilometers Wandelnetwerk: 30%
        - Indexatie van 2%.

Financieel Belang:

	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2025	23	23

Eigen vermogen	2025	3.935	3.685
Vreemd vermogen	2025	6.253	7.517

Omvang financieel resultaat begroting 2025, x € 1.000: -37

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Vennootschappen en coöperaties

NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland

NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland
Juridische status: Naamloze vennootschap
Programma's: Algemiene dekkingsmiddels, Overhead, Heffing VPB en Onvoorzien

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:
De aanleg, het beheer, het onderhoud, de instandhouding en de exploitatie van centrale antenne inrichtingen met bijbehorende kabelnetten in de gemeente.

Wijze van belang:

- Bestuurlijk belang:
  Stemrecht op grond van aandelen.
- Financieel belang:
  De gemeente Dantumadiel bezit 26,5% (2.650 x € 50) van de aandelen in NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland, maar is niet aansprakelijk voor de ontstane tekorten. Bij de jaarrekening 2016 is besloten geen dividend uit te keren. De gegevens over de aandelen is gebaseerd op de jaarrekening 2016 en zijn in 2023 (pagina 77 ev jaarrekening 2023) niet gewijzigd.

Financieel Belang:

	Jaar	**Jaarrekening 1-1** (x € 1.000)	**Jaarrekening 31-12** (x € 1.000)
Financieel belang	2023	133	133

Eigen vermogen	2023	12.651	10.465
Vreemd vermogen	2023	117.111	121.713

Omvang financieel resultaat jaarrekening 2023, x € 1.000: -/- 2.186

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Afvalsturing Friesland (Omrin)

Afvalsturing Friesland (Omrin)
Juridische status: Naamloze vennootschap
Programma's: Algemiene dekkingsmiddels, Overhead, Heffing VPB en Onvoorzien

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:
Uitvoeren van de wettelijke taak huishoudelijk en bedrijfsafval te verwerken op basis van contractafspraken met de gemeente. Doelstelling is dit op een doelmatige, milieu hygiënisch verantwoorde manier te doen en preventie en hergebruik van afval actief te bevorderen.

Wijze van belang:

- Bestuurlijk belang:
  Stemrecht op basis van aandelen. De N.V. heeft 3.001 gewone aandelen A met een waarde van € 450 per stuk en 840 gewone aandelen B. Van de 3001 aandelen A zijn er 3.000 aandelen in bezit van de Friese gemeenten. Eén aandeel A is in handen van de GR OLAF en 840 aandelen B zijn in handen van gemeenten buiten Friesland.
- Financieel belang:
  De gemeente Dantumadiel is op twee manieren betrokken bij Omrin, als aandeelhouder en als klant/leverancier van afval. Het aandeel staat op de balans met de historische aanschafwaarde van nul.

De afvalsturing is een NV. Voor een NV gelden andere begrotingsregels. De BBV is niet van toepassing. De afvalsturing neemt daarom geen geprognotiseerde balans op in de begroting.

Financieel Belang:

	Jaar	**Jaarrekening 1-1** (x € 1.000)	**Jaarrekening 31-12** (x € 1.000)

Financieel belang	2025	0	0
Eigen vermogen	2025	Wordt niet verstrekt	Wordt niet verstrekt
Vreemd vermogen	2025	Wordt niet verstrekt	Wordt niet verstrekt

Omvang financieel resultaat begroting 2025; x € 1.000: 2.805

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Bank Nederlandse Gemeenten

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Juridische status: Naamloze vennootschap

Programma's: Algemiene dekkingsmiddels, Overhead, Heffing VPB en Onvoorzien

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:
Efficiënt betalingsverkeer van gemeenten.

Wijze van belang:

- Bestuur belang:
  Stemrecht op basis van aandelen.
- Financieel belang:
  Dantumadiel bezit per 31-12-2024 12.285 aandelen, die een belang van € 27.873. vertegenwoordigen (2,50 per aandeel).

BNG Bank emitteert leningen, die beursgenoteerd zijn. Om die reden is BNG Bank gehouden aan de regels die de Autoriteit Financiële Markten stelt aan het verstrekken van mogelijk koersgevoelige informatie. Het verstrekken van cijfers en verwachtingen over eigen vermogen en netto resultaat valt daar uitdrukkelijk onder.

Financieel Belang:

	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)

Financieel belang	2025	28	28
Eigen vermogen	2025	Wordt niet verstrekt	Wordt niet verstrekt
Vreemd vermogen	2025	Wordt niet verstrekt	Wordt niet verstrekt

Omvang financieel resultaat begroting 2025 x € 1.000: Wordt niet verstrekt

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Stichtingen en verenigingen

Stichting Roobol

Stichting Roobol
Juridische status: Stichting
Programma's: 2 Mienskip

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:
Verzorgen van het openbaar basisonderwijs zoals beschreven in artikel 46 van de Wet op het Primair Onderwijs in de gemeenten Noardeast-Fryslan, Dantumadiel en Achtkarspelen. In 2019 zijn de statuten aangepast in verband met de wettelijke mogelijkheid tot het realiseren van een samenwerkingsschool voor het openbaar en bijzonder onderwijs.

Wijze van belang:

- Bestuur belang:
  Deelnemers in de stichting zijn o.a.: de gemeenten Achtkarspelen, Dantumadiel, Noardeast-Fryslân (voormalig Dongeradeel en voormalig Kollumerland c.a.) en zijn omschreven als gemeenteraad in de statuten. Deze gemeenten hebben een belangrijke toezichthoudende functie.
    - Op grond van art 6 lid 8 van de statuten heeft het dagelijks bestuur de toestemming nodig van de gemeenteraden voor: het wijzigen van de statuten, het ontbinden van de stichting, het opheffen van de school.
    - Daarnaast heeft de gemeenteraad de bevoegdheden: benoemen, schorsen en ontslaan van de leden van de raad van toezicht; de ontbinding van de stichting ingeval van handelen in strijd met de wet en/of ernstige taakverwaarlozing (artikel 24 statuten)

- Financieel belang:
    - Artikel 24 lid 3 statuten: Ingeval van ernstige taakverwaarlozing door het bestuur of het functioneren van het bestuur in strijd met de Wpo is de gemeenteraad bevoegd zelf te voorzien in het bestuur van de openbare scholen en zonodig de stichting te ontbinden.
    - In het reglement van de raad van toezicht wordt de relatie tussen raad en gemeenteraad uitgewerkt onder goedkeuring van de gemeenteraad. (art 24 lid 4 statuten)
    - De raad van toezicht legt jaarlijks (binnen 6 mnd. na het boekjaar) verantwoording af over de uitvoering van taken/ bevoegdheden in het jaarverslag van de stichting en stelt dit beschikbaar aan o.a.: de gemeenteraad. (art 12 lid 5 statuten)

Financieel Belang:

	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2023	p.m.	p.m.
Eigen vermogen	2023	5.225	4.421
Vreemd vermogen	2023	2.669	2.827

Omvang financieel resultaat jaarrekening 2023, x € 1.000: -/- 804

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)

Juridische status: Vereniging

Programma's: 1 Ynwenner en Bestjoer

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:
De VNG behartigt de belangen voor alle Nederlandse gemeenten.

Wijze van belang:

- Bestuur belang:
  Lidmaatschap van de vereniging met stemrecht, conform de statuten.
- Financieel belang:
  Conform de statuten betalen de leden contributie. De contributie voor 2022 betreft: € 59.000

Financieel Belang:

	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2023	63	63
Eigen vermogen	2023	51.704	56.301
Vreemd vermogen	2023	112.794	116.669

Omvang financieel resultaat jaarrekening 2023, x € 1.000: +/+ 3.758

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Vereniging van Friese Gemeenten

Vereniging van Friese Gemeenten (VFG)
Juridische status: Vereniging
Programma's: 1 Ynwenner en Bestjoer

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:
De VFG behartigt de belangen voor alle Friese gemeenten, totaal 24.

Wijze van belang:

- Bestuur belang:
  Lidmaatschap van de vereniging met stemrecht.
- Financieel belang:

- De leden betalen contributie
- De gemeente Dantumadiel € 9K

Financieel Belang:

	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2023	9	9
Eigen vermogen	2023	185	171
Vreemd vermogen	2022	80	101

Omvang financieel resultaat jaarrekening 2023, x € 1.000: -14

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Stichting IJswegencentrale Oostergo

Stichting IJswegencentrale Oostergo
Juridische status: Stichting
Programma's: 4 Wurk, Bedriuw en Rekreaasje

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:
De gemeente Dantumadiel en de gemeente Noardeast-Fryslân. hebben een IJswegencentrale opgericht met als doel het organiseren van schaatstochten in de regio bij voldoende ijsdikte.

Wijze van belang:

- Bestuur belang:
  Een wethouder van Dantumadiel is lid van het dagelijks bestuur.
- Financieel belang:
  De gemeenten Dantumadiel en de gemeente Noardeast-Fryslân geven een bijdrage van 0,045 per inwoner.

Financieel Belang:

	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2023	0,9	0,9
Eigen vermogen	2023	64	64
Vreemd vermogen	2023	0	0

Omvang financieel resultaat jaarrekening 2023, x € 1.000: 0.4

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Coöperatie Openbare Verlichting Energie Fryslân UA

Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A

Juridische status: Vereniging

Programma's: 6 Iepenbiere Romte

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:
Het inkopen van energie (Energie-Diensten) ten behoeve van de deelnemende gemeenten in Fryslân en datgene wat daarmee verband houdt. Het beheer en onderhoud van openbare verlichting (OVL-diensten) en van laadinfrastructuur voor elektrische vervoersmiddelen (Laadinfra-Diensten) ten behoeve van de deelnemende gemeenten in Fryslân. (Artikel 2 Statuten)

Wijze van belang:

- Bestuur belang:
  De gemeente Dantumadiel is een gewoon lid van deze vereniging en heeft stemrecht. De gemeente heeft de plicht om de diensten van de coöperatie af te nemen. Hiervoor moet een overeenkomst worden afgesloten.

- Financieel belang:
  De leden van de coöperatie delen in de winst en het verlies van de coöperatie naar rato van de door hen in het betreffende boekjaar afgenomen OVL-Diensten, Energie-Diensten en Laadinfra-Diensten. Deze toekenning heeft plaats bij op door de raad van

commissarissen goedgekeurd voorstel van de directie genomen besluit van de algemene ledenvergadering. (Artikel 20 Statuten)

De begroting van OVEF 2025 is nog niet ontvangen.

Financieel Belang:

	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2025		
Eigen vermogen	2025		
Vreemd vermogen	2025		

Omvang financieel resultaat begroting 2025, x € 1.000:

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

6.1 Inleiding

De meeste taken die worden uitgevoerd, zijn wettelijk opgedragen aan de uitvoerende gemeente. Dit betreft bijvoorbeeld de inzameling van huishoudelijk afval en de taken die de gemeente op zich neemt als gevolg van de decentralisatie. Daarnaast bestaan er taken die door de gemeente op eigen initiatief worden uitgevoerd, zoals sport en de exploitatie van gronden. Bij de uitvoering van de verschillende taken maakt de gemeente zelf de keuze om deze zelf te doen, of om de taken te laten uitvoeren door andere partijen.

Bij het maken van de keuzes wordt onder andere gekeken naar de volgende aspecten:

- Kunnen er (bedrijfseconomische) schaalvoordelen worden behaald?
- Wordt bij de uitvoering/dienstverlening een betere kwaliteit/dienstverlening gerealiseerd?

Indien wordt gekozen voor de uitvoering van de taak door een verbonden partij, kunnen daarin twee keuzes worden gemaakt, namelijk:

- De activiteiten worden uitgevoerd door een partij waarin de gemeente geen zeggenschap heeft;
- De activiteiten worden uitgevoerd door een partij waarin de gemeente wel zeggenschap heeft.

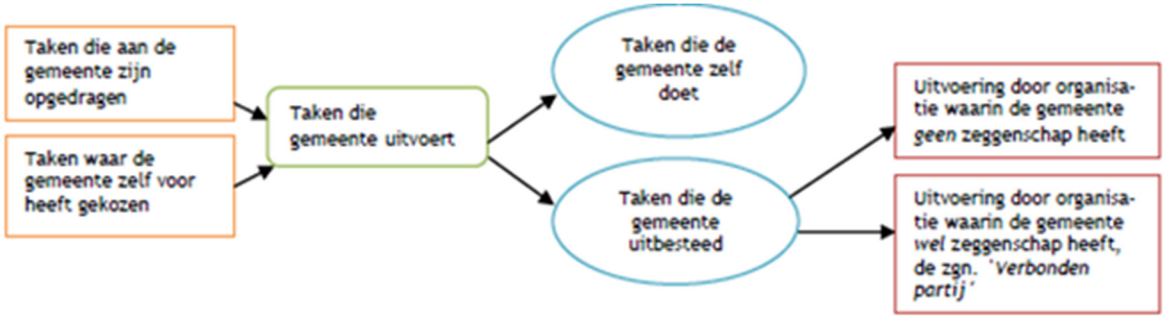

6.2 Verbonden partij

Er is sprake van een verbonden partij als de gemeente in die organisatie een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Dit is vastgelegd in artikel 1 lid b van het Besluit begroting en verantwoording, waarin staat dat een verbonden partij een privaat- of publiekrechtelijke organisatie is waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft.

Definitie bestuurlijk belang (artikel 1 lid d): zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

Definitie financieel belang (artikel 1 lid c): een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

6.3 Beleidskader

Uit de definitie van een verbonden partij in het Besluit begroting en verantwoording blijkt dat sprake móet zijn van een financieel belang én een bestuurlijk belang. Indien het alleen om een financieel belang of alleen om een bestuurlijk belang gaat, dan is er geen sprake van een verbonden partij.

6.4 Overige belangrijke bepalingen zijn:

- Artikel 5 BBV schrijft voor dat verbonden partijen niet geconsolideerd worden in de begroting en in de jaarstukken;
- Artikel 8 lid 3 BBV schrijft voor dat de betrokkenheid van verbonden partijen bij de realisatie van de doelstellingen binnen een programma, moet worden opgenomen in het betreffende programma;
- Artikel 9 lid 2 BBV meldt dat verbonden partijen verplicht moeten worden opgenomen in een aparte paragraaf verbonden partijen. Deze is daarmee onderdeel van de beleidsbegroting en het jaarverslag.

6.5 Soorten verbonden partijen

Er zijn twee soorten verbonden partijen, namelijk de publiekrechtelijke verbonden partij en de privaatrechtelijke verbonden partij.

- Publiekrechtelijke verbonden partij
  Bij de publiekrechtelijke verbonden partij gaat het om een samenwerking tussen overheden. Een dergelijke partij is opgericht op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Daarin regelen de deelnemende overheden onderling de vertegenwoordiging en de financiële aansprakelijkheid van de deelnemers. In het geval een gemeenschappelijke regeling niet meer aan zijn verplichtingen voldoet, dan zijn deelnemende partijen gezamenlijk verantwoordelijk voor een negatief saldo dat ontstaat.

- Privaatrechtelijke verbonden partij
  Van een privaatrechtelijke verbonden partij is sprake als er wordt samengewerkt tussen overheden onderling of tussen overheden en private partijen. De samenwerking is in dat geval geregeld op basis van het Burgerlijk Wetboek.
  Bij privaatrechtelijke verbonden partijen wordt onderscheid gemaakt in:

- Verenigingen;
  - Commanditaire vennootschappen en onderlinge waarborgmaatschappijen;
  - Naamloze vennootschappen;
  - Besloten vennootschappen of stichtingen.

6.6 Voorschriften conform BBV

In artikel 15 van het Besluit begroting en verantwoording staat welke informatie er bij de begroting en jaarrekening moet worden gepubliceerd. Het gaat dan om:

- De visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen; zie programma's.
- De lijst van verbonden partijen die wordt onderverdeeld in:
  - Gemeenschappelijke regelingen;
  - Vennootschappen en coöperaties;
  - Stichtingen en verenigingen;
  - Overige verbonden partijen.

In de lijst zal per verbonden partij de volgende informatie worden opgenomen:

- De wijze waarop de gemeente een belang heeft;
- Het verwachte belang van de gemeente aan het begin en het einde van het begrotingsjaar;
- De verwachte omvang van het eigen en vreemd vermogen aan het begin en het einde van het begrotingsjaar;
- De verwachte omvang van het financieel resultaat;
- De eventuele risico's.

6.7 Risico's

Bij elke verbonden partij is een kopje opgenomen betreffende het risico dat de verbonden partij vormt voor de gemeente. Doet zich een risico voor, dan is dit bij de verbonden partij vermeld. Geen risico komt tot uitdrukking in een plat streepje - .

6.8 Verbonden partijen

Conform de regelgeving vanuit de commissie BBV-artikel 15 BBV lid 1 b geven we de bovenstaande informatie schematisch weer, in een lijst van verbonden partijen.
De gemeente heeft de volgende verbonden partijen.

- Gemeenschappelijke regelingen
  - GR Veiligheidsregio Fryslân

    - GR Sociaal Domein Fryslân
    - GR Welstandszorg Hûs en Hiem
    - GR Fryske Utfieringstsjinst Milieu en Omjouwing (FUMO)
    - GR Dokwurk
    - GR Mobiliteitsburo Noard East Fryslân
    - GR Recreatieschap de Marrekrite
- Vennootschappen en coöperaties
    - NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland
    - Afvalsturing Friesland (Omrin)
    - Bank Nederlandse Gemeenten
- Stichtingen en verenigingen
    - Stichting Roobol
    - Vereniging van Nederlandse Gemeenten
    - Vereniging van Friese Gemeenten
    - Stichting IJswegencentrale Oostergo
    - Coöperatie Openbare Verlichting Energie Fryslân UA
- Overige verbonden partijen
    - Geen

Paragraaf grondbeleid

7.1 Inleiding

Na het bereiken van een piek in de zomer van 2022, zijn de huizenprijzen een jaar lang gedaald. Dat kwam door een combinatie van de stijgende hypotheekrente en verminderde economische vooruitzichten.

De daling kwam ten einde in de zomer van 2023, mede doordat de rente niet verder steeg en inkomens begonnen te stijgen. Door deze gestegen inkomens kunnen mensen meer lenen voor de aanschaf van een woning. Daarnaast blijft het aanbod van nieuwe woningen erg krap. Inmiddels stijgen de huizenprijzen daarom weer. Voor 2025 worden een huizenprijsstijging van 2% verwacht.

Het aantal nieuw gebouwde woningen blijft al lange tijd achter bij de vraag. Door de recente stijging van de rente wordt het duurder om te bouwen en komen er minder projecten van de grond. Daarnaast zijn bouwmaterialen flink in prijs gestegen en is het nog steeds moeilijk om personeel te vinden. Ook stikstofregels bemoeilijken de bouw van nieuwe woningen. Voor de toegankelijkheid van de Nederlandse woningmarkt is het van belang dat er de komende jaren voldoende woningen worden gebouwd. Het is dan ook noodzakelijk om ook het aanbod van nieuwbouwwoningen voor verschillende doelgroepen in onze in onze gemeente te vergroten.

7.2 Nota Grondbeleid 2024-2027

Op dit moment is de Nota Grondbeleid 2024-2027 nog in ontwikkeling. In de Nota Grondbeleid 2024-2027 worden de hoofdlijnen van het te voeren grondbeleid vastgelegd. Tevens worden onderstaande doelen nagestreefd:

- Het te voeren grondbeleid aanpassen aan de actuele wet- en regelgeving.
- De raad kaders voor het te voeren grondbeleid vast laten stellen.
- De uitvoeringsplannen baseren op het vastgestelde grondbeleid.
- Het creëren van duidelijkheid over grondverwerving en de uitgifte van gronden.
- Het bieden van inzicht in de wijze waarop grondprijzen tot stand komen.

Het grondbeleid heeft betrekking op de wijze waarop de gemeente haar instrumenten van grondbeleid zo optimaal mogelijk kan inzetten om de beleidsdoelstellingen binnen de gemeentelijke programma's te verwezenlijken.

7.3 Grondexploitatiecomplexen

Aan het begin van het boekjaar waren de complexen Jagerswei II te Broeksterwâld, Jagerswei III te Broeksterwâld, De Westereen East te De Westereen, Oostersingel te De Westereen, De Bosk te Feanwâlden en Adolarstrjitte te Walterswâld in exploitatie. Aan het einde van het boekjaar zullen de complexen Jagerswei II te Broeksterwâld en Oostersingel te De Westereen worden afgesloten.

In *Tabel 1. Totaaloverzicht grondexploitatiecomplexen*. is het verloop van de boekwaarde gedurende het boekjaar, de totale winstneming en de balanswaarde aan het einde van het boekjaar na actualisatie per grondexploitatiecomplex gespecificeerd. De boekwaarde van de grondexploitatiecomplexen betreft het saldo van de gerealiseerde kosten en de gerealiseerde opbrengsten.

Het te verwachten resultaat van de grondexploitatiecomplexen tezamen bedraagt op basis van de eindwaarde na actualisatie € 1.586.574. Er is geen verliesvoorziening met betrekking tot de grondexploitatiecomplexen gevormd.

Tabel 1. Totaaloverzicht grondexploitatiecomplexen.

Grondexploitatie (bedragen x €)	**Afsluiting**	**Boekwaarde 01-01-2024**	**Boekwaarde 31-12-2024**	**Totale winstneming**	**Balanswaarde 31-12-2024**
Jagerswei II, Broeksterwâld	31-12-2024	-322.408	-133.770	133.770	0
Jagerswei III, Broeksterwâld	31-12-2026	191.823	-92.988	44.852	-48.136
De Westereen East, De Westereen	31-12-2025	-511.843	-1.072.824	612.827	-459.997

Grondexploitatie (bedragen x €)	Afsluiting	Boekwaarde 01-01-2024	Boekwaarde 31-12-2024	Totale winstneming	Balanswaarde 31-12-2024
Oostersingel, De Westereen	31-12-2024	19.814	-28.400	28.400	0
De Bosk, Feanwâlden	31-12-2030	846.656	1.211.879	192.329	1.404.208
Adolarstijtte, Wlterswâld	31-12-2026	224.738	67.464	29.672	97.136
Totaal		**448.779**	**-48.638**	**1.041.849**	**993.211**

7.4 Winstneming grondexploitatiecomplexen

Op grond van Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) dient de gemeente bij grondexploitatiecomplexen tussentijds winst te nemen conform de Percentage of Completion-methode. Het uitgangspunt van de Percentage of Completion-methode is de tot en met het huidige boekjaar gerealiseerde kosten en opbrengsten, ten opzichte van de totale kosten en opbrengsten. In *Tabel 2. Winstneming.* is de totale winstneming op basis van de Percentage of Completion-methode na actualisatie per grondexploitatiecomplex gespecificeerd.

Tabel 2. Winstneming.

Grondexploitatie (bedragen x €)	Eindresultaat	PoC-percentage	Totale winstneming
Jagerswei II, Broeksterwâld	227.128	100%	227.128
Jagerswei III, Broeksterwâld	64.437	100%	64.437
De Westereen East, De Westereen	727.157	78%	441.007
De Bosk, Feanwâlden	1.072.041	63%	542.923
Adolarstijtte, Wlterswâld	134.159	73%	87.461
De Moark en Juckemawei, Rinsumageast	-58.006	42%	-24.094
Totaal	**2.166.916**		**1.338.862**

In *Tabel 3. Specificatie winstneming.* is de winstneming op basis van de Percentage of Completion-methode na actualisatie per boekjaar en grondexploitatiecomplex gespecificeerd.

Tabel 3. Specificatie winstneming.

Grondexploitatie (bedragen x €)	Totale winst-neming	2017-2020	2021	2022	2023	2024	2025
Jagerswei II, Broeksterwâld	133.770	48.349	15.458	-521	88.747	5.111	69.983
Jagerswei III, Broeksterwâld	44.852	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	9.883	28.863	25.690
De Westereen East, De Westereen	612.827	139.887	127.394	57.032	-32.984	149.677	130.229
De Bosk, Feanwâlden	192.329	104.478	45.486	5.040	273.030	114.888	140.374
Adolarstijtte, Walterswâld	29.672	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	201	87.259	11.133
De Moark en Juckemawei, Rinsumageast	-24.094	n.v.t.	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t.	-24.094
Totaal	**989.356**	**292.714**	**188.338**	**61.551**	**338.877**	**385.798**	**353.315**

De totale winstneming van de grondexploitatiecomplexen tezamen bedraagt na actualisatie € 989.356. In de voorgaande boekjaren is een tussentijdse winst ten bedrage van € 1.267.278 genomen. Aan het einde van het boekjaar is een tussentijdse winst ten bedrage van € 353.315 genomen.

7.5 Nog te realiseren kosten en opbrengsten

In *Tabel 4. Specificatie nog te realiseren kosten en opbrengsten.* zijn de nog te realiseren kosten en opbrengsten per 31-12-2025 per grondexploitatiecomplex gespecificeerd.

De boekwaarde van de grondexploitatiecomplexen betreft het saldo van de gerealiseerde kosten en de gerealiseerde opbrengsten tot en met 31-12-2025. De nog te realiseren kosten zorgen voor een verhoging van de boekwaarde en de nog te realiseren opbrengsten zorgen voor een verlaging van de boekwaarde. De boekwaarde per 31-12-2025 vermeerderd met de nog te realiseren kosten en verminderd met de nog te realiseren opbrengsten resulteert in het eindresultaat.

Tabel 4. Specificatie nog te realiseren kosten en opbrengsten.

Grondexploitatie (bedragen x €)	Boekwaarde 31-12-2025	Nog te realiseren kosten	Nog te realiseren opbrengsten	Eindresultaat

Jagerswei II, Broeksterwâld	-227.128	0	0	227.128
Jagerswei III, Broeksterwâld	-64.437	0	0	64.437
De Westereen East, De Westereen	-1.073.636	261.881	0	727.157
De Bosk, Feanwâlden	1.089.467	750.405	2.374.203	1.072.041
Adolarstijtte, Walterswâld	-262.123	170.863	334.586	134.159
De Moark en Juckemawei, Rinsumageast	-722.813	328.061	992.867	-58.006
Totaal	**-1.260.670**	**1.511.210**	**3.701.656**	**2.166.916**

Risico's

Er is geen bestemmingsreserve voor de mogelijke risico's gevormd. Jaarlijks worden de mogelijke risico's geïnventariseerd en gekwalificeerd. Het betreft onder andere het risico van kostenstijging en rentestijging. Tevens is het mogelijk om specifieke risico's aan specifieke grondexploitatiecomplexen toe te kennen. Op basis van de inventarisatie en kwalificatie van de mogelijke risico's wordt een bedrag ten laste van de algemene reserve gereserveerd. In *paragraaf Weerstandsvermogen* zal nader worden ingegaan op de inventarisatie en kwalificatie van mogelijke risico's.

7.6 Risico's

Er is geen bestemmingsreserve voor de mogelijke risico's gevormd. Jaarlijks worden de mogelijke risico's geïnventariseerd en gekwalificeerd. Het betreft onder andere het risico van kostenstijging en rentestijging. Tevens is het mogelijk om specifieke risico's aan specifieke grondexploitatiecomplexen toe te kennen. Op basis van de inventarisatie en kwalificatie van de mogelijke risico's wordt een bedrag ten laste van de algemene reserve gereserveerd. In paragraaf Weerstandsvermogen zal nader worden ingegaan op de inventarisatie en kwalificatie van mogelijke risico's.

Paragraaf openbaarheid

8.1 Paragraaf openbaarheid

Deze openbaarheidsparagraaf is voorgeschreven door de Wet open overheid (Woo). In artikel 3.5 (Openbaarheidsparagraaf) van de Woo wordt voorgeschreven dat bestuursorganen in de jaarlijkse begroting en jaarverslagen aandacht besteden aan de manier waarop zij als bestuursorgaan de Woo uitvoeren.

De Woo gaat over een transparante overheid die actief informatie openbaar maakt. Het doel van de wet is om als overheid opener en toegankelijker te worden. Dit doen we door meer

overheidsinformatie openbaar te maken, sneller en voor iedereen toegankelijk. Per 1 mei 2022 zijn er Woo contactpersonen. Zij beantwoorden vragen van burgers over de beschikbaarheid van publieke informatie.

In 2022 is gestart met de invoering van de actieve openbaarmaking van de Wet open overheid. De invoering moet binnen 5 jaar zijn afgerond. De invoering Woo is een traject met een grote veranderopgave met de nadruk op bewustwording.

Er is in 2023 een impactanalyse uitgevoerd. Onderdeel van de impactanalyse is het vaststellen van het ambitieniveau voor de gemeente Dantumadiel. Dit is vastgesteld op ambitieniveau 3 met een doorgroei naar ambitieniveau 2. Ambitieniveau 3 is openbaar maken wat wettelijk verplicht is en datgene wat toegevoegde waarde biedt. Ambitieniveau 2 is alles actief openbaar maken, tenzij er wettelijke uitzonderingsgronden van toepassing zijn.

Door de start van de nieuwe ambtelijke organisatie zijn in 2024 de minimale wettelijke ontwikkelingen en verplichtingen bewaakt. In 2025 zal er in projectvorm nadere aandacht zijn om de invoering van de WOO tijdig af te ronden.

Financiën

Geprognosticeerde balans

Geprognosticeerde balans

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 31-12-2023	Begroting 31-12-2024	Begroting 31-12-2025	Begroting 31-12-2026	Begroting 31-12-2027	Begroting 31-12-2028
Activa						
Vaste activa						
(Im)materiële vaste activa	42.709	54.563	68.675	74.883	73.098	69.947
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	100	100	100	100	100	100
Financiële vaste activa: Leningen	1.954	1.880	1.880	1.880	1.880	1.880
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	28	28	28	28	28	28
Totaal Vaste Activa	**44.791**	**56.571**	**70.683**	**76.891**	**75.106**	**71.955**
Vlottende activa						
Voorraden	1.102	1.581	1.297	1.693	1.903	2.113
Uitzettingen <1 jaar	16.517	3.502	3.120	3.171	4.383	2.677
Liquide middelen	465	465	465	465	465	465
Overlopende activa	7.489	7.489	7.489	7.489	7.489	7.489
Totaal Vlottende Activa	**25.573**	**13.037**	**12.371**	**12.818**	**14.240**	**12.744**
Balanstotaal activa	**70.364**	**69.608**	**83.054**	**89.709**	**89.346**	**84.699**
Passiva						
Vaste Passiva						
Eigen vermogen	15.579	11.712	12.455	13.391	13.618	13.945
Resultaat	3.896	2.908	2.495	564	246	569
Voorzieningen	9.838	9.456	8.792	8.162	7.310	6.433
Vaste schulden rentetypische looptijde > 1 jaar	27.154	31.635	45.415	53.695	54.275	49.855
Totaal Vaste Passiva	**56.467**	**55.711**	**69.157**	**75.812**	**75.449**	**70.802**
Vlottende Passiva						
Netto vlottende schulden looptijd < 1 jaar	3.696	3.696	3.696	3.696	3.696	3.696
Overlopende passiva	10.201	10.201	10.201	10.201	10.201	10.201
Totaal Vlottende Passiva	**13.897**	**13.897**	**13.897**	**13.897**	**13.897**	**13.897**
Balanstotaal passiva	**70.364**	**69.608**	**83.054**	**89.709**	**89.346**	**84.699**

Meerjarenbegroting

Saldo baten en lasten

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten						
01 Ynwenner en Bestjoer	**230**	**332**	**340**	**340**	**340**	**340**
02 Mienskip	**446**	**490**	**485**	**444**	**166**	**166**
03 Soarch en Wolwêzen	**15.912**	**11.631**	**11.126**	**8.630**	**7.959**	**7.959**
04 Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	**47**	**47**	**47**	**47**	**47**	**47**
05 Wenjen en Omjouwing	**5.718**	**3.690**	**4.003**	**2.976**	**2.782**	**2.784**
06 Iepenbiere Romte	**2.350**	**2.595**	**2.355**	**2.493**	**2.562**	**2.590**
90 Algemiene dekkingsmiddels	**47.995**	**52.703**	**53.954**	**51.877**	**52.326**	**52.723**
91 Overhead	**102**	**180**	**179**	**179**	**179**	**179**
Totaal Baten	**72.801**	**71.668**	**72.490**	**66.986**	**66.362**	**66.789**
Lasten						
01 Ynwenner en Bestjoer	**-5.939**	**-5.197**	**-5.017**	**-5.069**	**-5.029**	**-5.106**
02 Mienskip	**-3.790**	**-4.228**	**-2.898**	**-3.109**	**-3.150**	**-3.213**
03 Soarch en Wolwêzen	**-38.378**	**-36.798**	**-37.503**	**-34.757**	**-33.949**	**-33.797**
04 Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	**-603**	**-651**	**-699**	**-663**	**-613**	**-614**
05 Wenjen en Omjouwing	**-6.339**	**-5.904**	**-5.704**	**-4.503**	**-4.149**	**-3.979**
06 Iepenbiere Romte	**-7.534**	**-9.115**	**-8.649**	**-8.903**	**-9.395**	**-9.559**
90 Algemiene dekkingsmiddels	**-1.190**	**-819**	**-1.277**	**-780**	**-606**	**-309**
91 Overhead	**-8.773**	**-13.769**	**-10.401**	**-10.185**	**-9.549**	**-9.549**
92 VPB	**0**	**-12**	**-13**	**-13**	**-13**	**-13**
Totaal Lasten	**-72.547**	**-76.493**	**-72.160**	**-67.981**	**-66.453**	**-66.138**
Saldo baten en lasten	**255**	**-4.825**	**330**	**-995**	**-91**	**650**

Resultaat

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten	72.801	71.668	72.490	66.986	66.362	66.789
Lasten	-72.547	-76.493	-72.160	-67.981	-66.453	-66.138
Saldo baten en lasten	**255**	**-4.825**	**330**	**-995**	**-91**	**650**
Onttrekkingen	4.459	8.644	2.583	1.977	755	337
Stortingen	-817	-911	-418	-418	-418	-418
Saldo onttrekkingen en stortingen	**3.642**	**7.733**	**2.165**	**1.559**	**337**	**-81**
Resultaat	**3.896**	**2.908**	**2.495**	**564**	**246**	**569**

Bijlagen

Bijlage 1: Lijst van investeringen

Bijlage 1: Lijst van investeringen

Omschrijving (bedragen x € 1.000)		Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Ontwikkelingsplannen						
	Bedrijventerrein Dwarsloane Broeksterwald	93	-	-	-	-
	Bedrijventerrein Oastersingel De Westereen	54	-	-	-	-
	Woningbouw De Frosk De Westereen	26	-	-	-	-
	Woningbouw Rinsumageest	79	-	-	-	-
	Totaal Ontwikkelingsplannen	**253**	**-**	**-**	**-**	**-**
Gebouwen en materieel						
	Basisschool en gymzaal Feanwâlden	1.406	9.609	5.609	-	-
	Bouwkundige aanpassingen De Schierstins	14	-	-	-	-
	Bouwkundige aanpassingen kantoor Moarrewei	27	-	-	-	-
	Bouwkundige aanpassingen Sporthal De Hoantserid	63	-	-	-	-
	Bouwkundige aanpassingen sporthal De Sikkemahal	73	-	-	-	-
	Bouwkundige aanpassingen stalling en garage Moarrewei	-	148	-	-	-
	Bouwkunidge aanpassingen wagenloods Moarrewei	-	39	-	-	-
	Energiebesparende maatregelen De Schierstins	95	-	-	-	-
	Energiebesparende maatregelen MFC Damwâld	95	-	-	-	-
	Energiebesparende maatregelen Sporthal Sikkemahal	95	-	-	-	-
	Energiebesparende maatregelen Werf Moarrewei 24	95	-	-	-	-
	Huisvesting organisatie gemeentehuis	-	-	1.500	-	-
	Investeringskrediet geluidsinstallaties raadszaal	63	-	-	-	-
	Restauratie kerktoren Rinsumageast	245	-	-	-	-
	Sporthal De Hoantserid 2027 uit beheerplan	-	-	-	56	-
	Tijdelijke huisvesting De Wingerd Damwâld	-0	-	-	-	-
	Uitbreiding CBS De Sprankeling	1.680	-	-	-	-
	Uitbreiding meubilair CBS De Sprankeling Damwâld	65	-	-	-	-
	Uitbreiding meubilair Th.de Vriesskoalle F'walden	30	-	-	-	-
	Totaal Gebouwen en materieel	**4.046**	**9.796**	**7.109**	**56**	**-**
Wegen, straten en pleinen						
	Afwaarderen rijbaan Damwâld-De Falom	-	205	-	-	-
	D.Bosmastrjitte De Westereen uit beheerplan	72	-	-	-	-
	De Finnen Feanwalden uit beheerplan	-	146	-	-	-
	De Hagedoarn Feanwalden uit beheerplan	-	93	-	-	-
	De Wylgen Feanwalden uit beheerplan	-	49	-	-	-
	Eysingawei Rinsumageast uit beheerplan	43	-	-	-	-
	Foarstrjitte De Westereen uit beheerplan	764	-	-	-	-
	Foarwei Damwald uit beheerplan	-	208	-	-	-
	Foarwei Wâlterswâld uit beheerplan	-	-	742	-	-
	Herstructurering Botkeschool Damwâld	40	-	-	-	-
	Herstructurering De Bron Damwâld	42	-	-	-	-
	Herstructurering Mûnetille Damwâld	85	-	-	-	-
	Investeringsbudget DOM project Broeksterwâld	-26	-	-	-	-
	Kolkensloane Driezum uit beheerplan	-	-	-	152	-
	Landbouwroute Rinsumageast	200	-	-	-	-
	M.Hofstrastrjitte Driezum uit beheerplan	-	62	-	-	-
	Nijewei Feanwâlden uit beheerplan	-	-	-	245	-
	Oastersingel De Westereen uit beheerplan	-	27	-	-	-
	Opwaardering en herinrichting Foarstrjitte De Westereen	407	-	-	-	-

	Opwaardering en herinrichting Master Hofstrastjitte Driezum	-	27	-	-	-
	Stelpost herinrichting wegen	-	1.000	-	-	-
	Stelpost vervangingsinvesteringen wegen	-	2.520	-	-	-
	Trekwei Damwâld uit beheerplan	-129	-	-	-	-
	Uitvoeringsprogramma GMP (DA)	330	-	-	-	-
	Van Aylvawei Rinsumageast uit beheerplan	151	-	-	-	-
	Verbeteren Trochfytsrûte Damwald-Feanwâlden	-	516	-	-	-
	Verbreden Rinewâl	212	-	-	-	-
	Verkeersmaatregelen Haadwei Damwald	57	-	-	-	-
	Vervanging brug Trekwei Wâlterswâld	181	-	-	-	-
	Willemstrjitte Damwald uit beheerplan	274	-	-	-	-
	Totaal Gebouwen en materieel	**2.704**	**4.852**	**742**	**397**	**-**
Kunstwerken						
	Keerwanden, Beschoeiingen 2022 uit beheerplan	41	-	-	-	-
	Keerwanden, Beschoeiingen 2023 uit beheerplan	82	-	-	-	-
	Keerwanden, Beschoeiingen 2024 uit beheerplan	15	-	-	-	-
	Keerwanden, Beschoeiingen 2026 uit beheerplan	-	-	99	-	-
	Stelpost vaste bruggen 2026 uit beheerplan	-	-	35	-	-
	Stelpost vaste bruggen 2027 uit beheerplan	-	-	-	196	-
	Vaste Bruggen 2022 uit beheerplan	-1	-	-	-	-
	Vervangen brug BW0001 Tienewei Broeksterwâld	92	-	-	-	-
	Vervangen brug DM0011 trekweg /dokkumerl.Wâltersw	63	-	-	-	-
	Vervangen brug VW0009a Butefjild Feanwâlden	239	-	-	-	-
	Totaal Kunstwerken	**530**	**-**	**134**	**196**	**-**
Lichtmasten en armaturen						
	Vervanging armaturen 2022 uit beheerplan	295	-	-	-	-
	Vervanging armaturen 2023 uit beheerplan	23	-	-	-	-
	Vervanging armaturen 2024 uit beheerplan	26	-	-	-	-
	Vervanging armaturen 2025 uit beheerplan	-	26	-	-	-
	Vervanging armaturen 2026 uit beheerplan	-	-	26	-	-
	Vervanging armaturen 2027 uit beheerplan	-	-	-	10	-
	Vervanging lichtmasten 2022 uit beheerplan	239	-	-	-	-
	Vervanging lichtmasten 2023 uit beheerplan	31	-	-	-	-
	Vervanging lichtmasten 2024 uit beheerplan	17	-	-	-	-
	Vervanging lichtmasten 2025 uit beheerplan	-	50	-	-	-
	Vervanging lichtmasten 2026 uit beheerplan	-	-	51	-	-
	Vervanging lichtmasten 2027 uit beheerplan	-	-	-	70	-
	Totaal Lichtmasten en armaturen	**632**	**76**	**77**	**79**	**-**
Riolering						
	Combinatieproject Blokmiestrjitte De Westereen 2022	113	-	-	-	-
	Combinatieproject Foarstrjitte De Westereen 2023	457	-	-	-	-
	Combinatieproject Foarwei Damwâld 2025	-	486	-	-	-
	Combinatieproject Fogelsang De Westereen 2024	261	-	-	-	-
	Combinatieproject Putterstrjitte De Westereen 2022	121	-	-	-	-
	HWA riool Prakkenstrjitte	115	-	-	-	-
	Relinen Blokmiesstrjitte De Westereen 2022	30	-	-	-	-
	Relinen Fogelsang De Westereen 2024	171	-	-	-	-
	Relinen Putterstrjitte De Westereen 2022	24	-	-	-	-

	Relinen Skriesstrjitte De Westereen 2022	26	-	-	-	-
	Relining De Finnen Feanwâlden 2022	23	-	-	-	-
	Renovatie 11 drukgemalen Miedloane	53	-	-	-	-
	Rioolmaatregelen Eslawâld Feanwalden	24	-	-	-	-
	Rioolvervanging Foarstrjitte De Westereen 2023	782	-	-	-	-
	Rioolvervanging Foarwei Damwâld 2025	-	446	-	-	-
	Rioolvervanging Harmen Brouwerloane De Westereen 2023	198	-	-	-	-
	Rioolvervanging Pastorijloane De Westereen 2023	84	-	-	-	-
	Rioolvervanging Project Mûnewei Damwâld 2022	94	-	-	-	-
	Rioolvervanging Van Sytzamawei De Westereen 2023	82	-	-	-	-
	Stelpost bijdrage verdrogingsvraagstuk (scen.C) 2023	43	-	-	-	-
	Stelpost bijdrage verdrogingsvraagstuk (scen.C) 2024	-	43	-	-	-
	Stelpost bijdrage verdrogingsvraagstuk (scen.C) 2025	-	43	-	-	-
	Stelpost bijdrage verdrogingsvraagstuk (scen.C) 2026	-	-	43	-	-
	Stelpost bijdrage verdrogingsvraagstuk (scen.C) 2027	-	-	-	43	-
	Stelpost klimaatadaptieve-duurzaamheidsmaatregelen (scen.C) 2023	4	-	-	-	-
	Stelpost klimaatadaptieve-duurzaamheidsmaatregelen (scen.C) 2024	87	-	-	-	-
	Stelpost klimaatadaptieve-duurzaamheidsmaatregelen (scen.C) 2025	-	87	-	-	-
	Stelpost klimaatadaptieve-duurzaamheidsmaatregelen (scen.C) 2026	-	-	87	-	-
	Stelpost klimaatadaptieve-duurzaamheidsmaatregelen (scen.C) 2027	-	-	-	87	-
	Stelpost Relining diverse locaties 2022	50	-	-	-	-
	Stelpost Relining diverse locaties 2023	50	-	-	-	-
	Stelpost Relining diverse locaties 2024	51	-	-	-	-
	Stelpost Relining diverse locaties 2025	-	51	-	-	-
	Stelpost Relining diverse locaties 2026	-	-	51	-	-
	Stelpost Relining diverse locaties 2027	-	-	-	51	-
	Stelpost reservering rioolvervanging 2023	70	-	-	-	-
	Stelpost reservering rioolvervanging 2024	87	-	-	-	-
	Stelpost reservering rioolvervanging 2025	-	87	-	-	-
	Stelpost reservering rioolvervanging 2026	-	-	87	-	-
	Stelpost reservering rioolvervanging 2027	-	-	-	87	-
	Stelpost vanging rioolgemalen 2025	-	49	-	-	-
	Stelpost Vervangen rioolgemalen 2024	37	-	-	-	-
	Stelpost vervanging rioolgemalen 2026	-	-	49	-	-
	Stelpost vervanging rioolgemalen 2027	-	-	-	49	-
	Stelpost voor afkoppelen (scenario B en C) 2023	85	-	-	-	-
	Stelpost voor afkoppelen (scenario B en C) 2024	87	-	-	-	-
	Stelpost voor afkoppelen (scenario B en C) 2025	-	87	-	-	-
	Stelpost voor afkoppelen (scenario B en C) 2026	-	-	87	-	-
	Stelpost voor afkoppelen (scenario B en C) 2027	-	-	-	87	-
	Vervanging riool Eastwald Driezum	42	-	-	-	-
	Totaal Riolering	**3.349**	**1.379**	**404**	**404**	**-**
Sportvelden						
	Sportveld VCR R'geast, T2 grasveld beheerplan	-	-	54	-	-
	Sportveld SC Feanwâlden, B5 grasveld beheerplan	-	-	-	67	-
	Sportveld SC Feanwâlden, KB7 grasveld beheerplan	-	-	45	-	-

	Sportveld SC Feanwâlden, T6 grasveld beheerplan	-	-	56	-	-
	Sportvelden Broekster Boys toplaag beheerplan	-	74	-	-	-
	Sportvelden VV De Wâlden, toplaag beheerplan	-	21	-	-	-
	Totaal Sportvelden	**-**	**96**	**155**	**67**	**-**
Tractiemiddelen en materieel						
	Aanhangwagen Draco (39-WR-SR)	20	-	-	-	-
	Aanschaf 5 laadpalen electrische auto's	8	-	-	-	-
	Aanschaf accu laadstation electrische gereedschap	16	-	-	-	-
	Brandmeldinstallatie gemeentehuis	13	-	-	-	-
	Inbraakalarmering gemeentehuis	31	-	-	-	-
	Iveco 40 C 16 (95-BXT-1)	47	-	-	-	-
	Iveco Daily 40 C 16 (93-BXT-1)	53	-	-	-	-
	Iveco Daily met kraan (14-BZF-7)	120	-	-	-	-
	Kangoo E-TECH L1 Electric Advance 11kW (V-21-FDK)	34	-	-	-	-
	Master T35 L3H2 FWD dCi 135 DC Comfort (V-10-FDK)	50	-	-	-	-
	Master T35 L3H2 FWD dCi 135 DC Comfort (V-84-DKX)	50	-	-	-	-
	Nissan Interstar (3-VHH-91)	11	-	-	-	-
	Overname machines en apparaten ntvlechting	82	-	-	-	-
	Overname materieel ontvlechting	31	-	-	-	-
	Overname tractiemiddelen ontvlechting	141	-	-	-	-
	Renault Kangoo E-TECH (V-17-FDK)	34	-	-	-	-
	Renault Kangoo E-TECH (V-18-FDK)	34	-	-	-	-
	Renault Kangoo E-TECH (V-22-FDK)	34	-	-	-	-
	Renault Kangoo E-TECH (V-23-FDK)	46	-	-	-	-
	ROM smartcombi Pro (89-BTP-9)	170	-	-	-	-
	Stelpost materieel 2024 openb.werken (algemeen)	503	-	-	-	-
	Stelpost materieel 2024 openb.werken (riolering)	92	-	-	-	-
	Stelpost materieel 2024 openb.werken (sport)	40	-	-	-	-
	Toegangs(controle)systeem	26	-	-	-	-
	Toyota Yaris (L-309-BN)	15	-	-	-	-
	Toyota Yaris (L-313-BL)	15	-	-	-	-
	Toyota Yaris (L-871-BF)	15	-	-	-	-
	Tractor 2118 GEN3 Power FENDT (T-44-FZZ)	132	-	-	-	-
	Trilo M4 zuigwagen / Serienr : XL9069000R0521008	55	-	-	-	-
	Vervangen Scania vrachtwagen (48-BFK-4)	300	-	-	-	-
	Vervangen Sneeuwploeg (SNK 240-EPZ DAF)	13	-	-	-	-
	Vervanging 1 bebakeningswagens tbv veiligheid 2023	4	-	-	-	-
	Vervanging 6 sets veiligheidsbebording 2023	10	-	-	-	-
	Vervanging Schaftwagen (D, Trion) 2023	30	-	-	-	-
	Vervanging Schaftwagen 2023	4	-	-	-	-
	Vervanging track and trace systeem tractie	10	-	-	-	-
	Totaal Tractiemiddelen en matrieel	**2.283**	**-**	**-**	**-**	**-**
Totaal		**13.797**	**16.199**	**8.621**	**1.199**	**-**

Bijlage 2: Staat van reserves en voorzieningen

Bijlage 2a: Algemene reserve

Omschrijving (bedragen x € 1.000)		Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Algemene reserve						
	Beginsaldo 01-01	12.828	9.215	10.035	11.056	11.368
	Onttrekkingen	-7.993	-2.253	-1.640	-418	-
	Toevoegingen	4.381	3.074	2.661	730	412
	Totaal Algemene reserve	**9.215**	**10.035**	**11.056**	**11.368**	**11.779**
Totaal Algemene reserve		**9.215**	**10.035**	**11.056**	**11.368**	**11.779**

Bijlage 2b: Bestemmingsreserves

Omschrijving (bedragen x € 1.000)		Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Reserve kapitaallasten algemeen						
	Beginsaldo 01-01	1.635	1.538	1.442	1.346	1.250
	Onttrekkingen	-220	-220	-220	-220	-220
	Toevoegingen	77	77	77	77	77
	Totaal Reserve kapitaallasten algemeen	**1.491**	**1.395**	**1.299**	**1.203**	**1.106**
Reserve kapitaallasten renovatie sportvelden						
	Beginsaldo 01-01	126	147	162	173	184
	Onttrekkingen	-36	-41	-46	-46	-46
	Toevoegingen	57	57	57	57	57
	Totaal Reserve kapitaallasten renovatie sportvelden	**147**	**162**	**173**	**184**	**195**
Reserve lichtmasten						
	Beginsaldo 01-01	311	316	320	320	321
	Onttrekkingen	-114	-116	-119	-119	-119
	Toevoegingen	119	119	119	119	119
	Totaal Reserve lichtmasten	**316**	**320**	**320**	**321**	**322**
Reserve ontvlechting						
	Beginsaldo 01-01	136	-	-	-	-
	Onttrekkingen	-136	-	-	-	-
	Totaal Reserve ontvlechting	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Reserve overige eenmalige uitgaven						
	Beginsaldo 01-01	0	0	0	0	0
	Totaal Reserve overige eenmalige uitgaven	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Reserve recreatieve voorzieningen						
	Beginsaldo 01-01	123	123	123	123	123
	Totaal Reserve recreatieve voorzieningen	**123**	**123**	**123**	**123**	**123**
Reserve tariefdifferentiatie OZB						
	Beginsaldo 01-01	419	372	325	278	231
	Totaal Reserve tariefdifferentiatie OZB	**419**	**372**	**325**	**278**	**231**
Totaal Bestemmingsreserves		**2.498**	**2.373**	**2.242**	**2.110**	**1.979**

Bijlage 2c: Voorzieningen

Omschrijving (bedragen x € 1.000)		Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Voorziening pensioenverplichtingen						
	Begroot beginsaldo 01-01	2.673	2.703	2.695	2.686	2.678
	Onttrekkingen	-79	-120	-120	-120	-71
	Toevoegingen	109	112	112	112	112
	Totaal Voorziening pensioenverplichtingen	**2.703**	**2.695**	**2.686**	**2.678**	**2.719**
Voorziening wachtgeldverplichtingen						
	Begroot beginsaldo 01-01	38	-	-	-	-
	Onttrekkingen	-38	-	-	-	-
	Totaal Voorziening wachtgeldverplichtingen	-	-	-	-	-
Voorziening overbezetting ontvlechting						
	Begroot beginsaldo 01-01	850	850	850	850	850
	Totaal Voorziening overbezetting ontvlechting	**850**	**850**	**850**	**850**	**850**
Egalisatievoorziening riolering						
	Begroot beginsaldo 01-01	4.744	4.360	3.946	3.362	2.709
	Onttrekkingen	-384	-414	-584	-653	-701
	Totaal Egalisatievoorziening riolering	**4.360**	**3.946**	**3.362**	**2.709**	**2.008**
Voorziening afval						
	Begroot beginsaldo 01-01	195	188	129	105	53
	Onttrekkingen	-7	-59	-24	-52	-11
	Totaal Voorziening afval	**188**	**129**	**105**	**53**	**42**
Voorziening groot onderhoud gebouwen						
	Begroot beginsaldo 01-01	577	687	511	524	512
	Onttrekkingen	-51	-337	-148	-173	-196
	Toevoegingen	161	161	161	161	161
	Totaal Voorziening groot onderhoud gebouwen	**687**	**511**	**524**	**512**	**476**
Voorziening groot onderhoud kunstwerken						
	Begroot beginsaldo 01-01	92	78	29	-5	7
	Onttrekkingen	-61	-96	-81	-36	-31
	Toevoegingen	47	47	47	47	47
	Totaal Voorziening groot onderhoud kunstwerken	**78**	**29**	**-5**	**7**	**23**
Voorziening groot onderhoud waterwegen						
	Begroot beginsaldo 01-01	18	-	-	-	-
	Onttrekkingen	-18	-	-	-	-
	Totaal Voorziening groot onderhoud waterwegen	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Voorziening groot onderhoud wegen						
	Begroot beginsaldo 01-01	548	590	632	675	537
	Onttrekkingen	-497	-497	-497	-677	-677
	Toevoegingen	540	540	540	540	540
	Totaal Voorziening groot onderhoud wegen	**590**	**632**	**675**	**537**	**400**
Voorziening OSW						

	Begroot beginsaldo 01-01	103	-	-	-	-
	Onttrekkingen	-103	-	-	-	-
	Totaal Voorziening OSW	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Totaal Voorzieningen		**9.456**	**8.792**	**8.198**	**7.346**	**6.518**

Bijlage 3: Algemene reserve

Bijlage 3: Algemene reserve

Omschrijving (bedragen x € 1.000)		Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stand algemene reserve 1 januari		**12.828**	**9.215**	**10.035**	**11.056**	**11.368**
Toevoegingen						
	Effect meicirculaire 2024	123	-	-	-	-
	Gevolgen invoering omgevingswet	178	-	-	-	-
	Rentetoevoeging Algemene reserve (omslagrente)	165	165	165	165	165
	Rekeningresultaat	3.914	2.908	2.495	564	246
	Totaal Toevoegingen	**4.381**	**3.074**	**2.661**	**730**	**412**
Onttrekkingen						
	2e fase opbouw Dantumadiel	-568	-	-	-	-
	Aanjaagfonds Kunst en Cultuur	-37	-	-	-	-
	Aanpak energiearmoede	-200	-	-	-	-
	Aanvullend budget opbouw ICT	-375	-	-	-	-
	Basisscholen en gymzaal Feanwâlden	-1.000	-	-	-	-
	Bedrijventerrein De Swette Feanwalden	-0	-	-	-	-
	Budget EZ	-25	-25	-	-	-
	Budget R&T	-25	-	-	-	-
	Cameratoezicht De Frissel Feanwâlden	-5	-	-	-	-
	Co-financiering Maatschappelijke Diensttijd 2025-2028	-	-35	-	-150	-
	Digitale dienstverlening sociaal domein	-150	-	-	-	-
	Digitalisering algmeen (project of pva), dekking AR van 5200000	-150	-	-	-	-
	Duurzaam toegankelijke openbare ruimte	-10	-	-	-	-
	Duurzaamheid	-26	-	-	-	-
	E-Depot en RM	-150	-	-	-	-
	Extra inzet opleiden personeel 2024	-320	-	-	-	-
	Extra opleidingen personeel	-34	-	-	-	-
	Extra stimulering muziekkorpsen en koren	-20	-20	-	-	-
	Gebiedsontwikkeling Centrale As	-304	-	-	-	-
	Gevolgen invoering omgevingswet	-1.087	-310	-175	-175	-
	Haalbaarheidsonderzoek verkeersoplossing De Westereen	-100	-	-	-	-
	Implementatie omgevingswet	-77	-	-	-	-
	Incidentele kosten ICT	-46	-	-	-	-
	Inhaalslag toegankellijkheid en veiligheid	-40	-40	-40	-	-
	Laaggeletterdheid (onderzoek/ plan van aanpak)	-10	-	-	-	-
	Leerwerkbanen BBL trajecten via DOKWURK	-69	-69	-47	-30	-
	Onderzoek renovatie gemeentehuis	-55	-	-	-	-
	Ontwikkelkader verlijfsrecreatie	-30	-	-	-	-
	Participatieplatform Stem van Dantumadiel	-25	-	-	-	-
	Regiodeal t/m 2024	-144	-	-	-	-
	Robuuste rechtsbescherming	-25	-25	-25	-25	-
	Sporthalbeheer	-53	-26	-	-	-
	Startnotitie toegankelijkheid 2024-2027	-20	-	-	-	-
	Subsidie Doarpsfeesten	-15	-15	-15	-	-
	Subsidie duurzaamheidsmaatregel	-170	-	-	-	-
	Subsidie energiecompensatie	-189	-	-	-	-
	Subsidie Jongerenproject De Westereen	-52	-	-	-	-
	Tiid foar aksje	-85	-	-	-	-

	Tijdelijke formatie 2024-2026	-1.650	-1.650	-1.300	-	-
	Tijdelijke noodunit Th. De Vriesskoalle	-40	-	-	-	-
	Veiligheidsagenda 2024-2027 Feiligens foarop	-25	-	-	-	-
	Verhoging Energietoeslag naar 130%	-245	-	-	-	-
	Versterken wijkteams	-36	-36	-36	-36	-
	Versterking integraal werken	-2	-2	-2	-2	-
	Vervolg DOM-project	-150	-	-	-	-
	Voormelding WOZ	-17	-	-	-	-
	Woonwagenbeleid	-137	-	-	-	-
	Totaal onttrekkingen	**-7.993**	**-2.253**	**-1.640**	**-418**	**-**
Stand algemene reserve 31 december		**9.215**	**10.035**	**11.056**	**11.368**	**11.779**

Bijlage 4: Langlopende leningen

Bijlage 4: Langlopende leningen

Leningnummer	Verstrekker	Ingangsdatum	Looptijd	Rente	Restant 31-12-2025	Jaarlijkse aflossing
40.109030	BNG	3-3-2014	25 jaar	3,220%	€ 4.480.000	€ 320.000
B02333928	Aegon	10-8-2015	25 jaar	1,540%	€ 1.800.000	€ 120.000
40.113121	BNG	4-9-2019	25 jaar	0,133%	€ 4.560.000	€ 240.000
40.113360	BNG	2-1-2020	25 jaar	0,620%	€ 13.590.130	€ 679.506
Totaal					**€ 24.430.130**	**€ 1.359.506**

Bijlage 5: Gewaarborgde geldleningen

Bijlage 5a: Directe borgstellingen

Leningnummer	Geldnemer	Verstrekker	Start	Einde	Rente	Restant 31-12-2025	Borgstelling gemeente
40.91259	Stichting Thús Wonen	BNG	2006	2033	4,340%	€ 981.521	€ 981.521
40.112099	Campus Damwâld	BNG	2020	2060	1,850%	€ 10.935.270	€ 10.935.270
Totaal						**€ 11.916.791**	**€ 11.916.791**

Bijlage 5b: Borgstellingen met WSW

Leningnummer	Geldnemer	Verstrekker	Leningnr. WSW	Start	Einde	Rente	Restant 31-12-2025	Borgstelling gemeente
40.111071	Stichting Thús Wonen	BNG	47320	2017	2042	1,804%	€ 5.000.000	€ 2.500.000
40.101070	Stichting Thús Wonen	BNG	37606	2005	2030	3,930%	€ 425.134	€ 212.567
1W0024943	Stichting Thús Wonen	NWB	38979	2007	2037	4,345%	€ 1.500.000	€ 750.000
40.103522	Stichting Thús Wonen	BNG	39997	2008	2028	4,460%	€ 421.514	€ 210.757
40.103742	Stichting Thús Wonen	BNG	40251	2008	2033	5,035%	€ 1.516.483	€ 758.242
10028057	Stichting Thús Wonen	NWB	45372	2013	2058	3,660%	€ 5.000.000	€ 2.500.000
40.86545.01	St. Woonzorg Nederland	BNG	14761	1993	2030	3,660%	€ 465.875	€ 232.938
40.100616	St. Woonzorg Nederland	BNG	37199	2005	2025	3,660%	€ 3.167.000	€ 1.583.500
1W0025175	St. Woonzorg Nederland	NWB	39413	2009	2038	4,982%	€ 2.148.000	€ 1.074.000
1W0025785	St. Woonzorg Nederland	NWB	40418	2008	2038	4,970%	€ 2.521.000	€ 1.260.500
10029374	St. Woonzorg Nederland	NWB	47319	2017	2056	2,050%	€ 5.000.000	€ 2.500.000
48518	Stichting Thús Wonen	MM Warburg & Co	48518	2019	2035	1,390%	€ 5.000.000	€ 2.500.000
48519	Stichting Thús Wonen	MM Warburg & Co	48519	2019	2038	1,550%	€ 5.000.000	€ 2.500.000
40.112845	Stichting Thús Wonen	BNG	48800	2019	2033	0,770%	€ 5.000.000	€ 2.500.000
10030202	Stichting Thús Wonen	NWB	48803	2019	2031	0,672%	€ 5.000.000	€ 2.500.000
Totaal							**€ 47.165.006**	**€ 23.582.503**

Bijlage 6: Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Bijlage 6: Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Omschrijving		Begroting 2024		Begroting 2025		Raming 2026		Raming 2027		Raming 2028	
(bedragen x € 1.000)		Toev.	Onttr.	Toev.	Onttr.	Toev.	Onttr.	Toev.	Onttr.	Toev.	Onttr.
04 Wurk, Bedriuw en Rekreaasje											
	Reserve tariefdifferentiatie OZB	77	-77	77	-77	77	-77	77	-77	77	-77
06 Iepenbiere Romte											
	Reserve openbare verlichting	119	-114	119	-116	119	-119	119	-119	119	-119
	Reserve kapitaallasten algemeen	-	-96	-	-96	-	-96	-	-96	-	-96
	Reserve kapitaallasten renovatie sportvelden	57	-36	57	-41	57	-46	57	-46	57	-46
90 Algemiene dekkingsmiddels, Overhead, Heffing VPB en Onvoorzien											
	Algemene reserve	165	-	165	-	165	-	165	-	165	-
Totaal		**418**	**-323**	**418**	**-330**	**418**	**-337**	**418**	**-337**	**418**	**-337**

Bijlage 7: Incidentele baten en lasten

Bijlage 7: Incidentele baten en lasten

Omschrijving		Begroting 2025		Raming 2026		Raming 2027		Raming 2028	
(bedragen x € 1.000)		Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
02 Mienskip									
	Co-financiering Maatschappelijke Diensttijd 2025-2028	35	-35	-	-	150	-150	-	-
03 Soarch en Wolwêzen									
	Extra stimulering muziekkorpsen en koren	20	-20	-	-	-	-	-	-
	Robuuste rechtsbescherming	25	-25	25	-25	25	-25	-	-
	Subsidie Doarpsfeesten	15	-15	15	-15	-	-	-	-
	Versterken wijkteams	36	-36	36	-36	36	-36	-	-
	Versterking integraal werken	2	-2	2	-2	2	-2	-	-
04 Wurk, Bedriuw en Rekreaasje									
	Budget EZ	25	-25	-	-	-	-	-	-
05 Wenje en Omjouwing									
	Gevolgen invoering omgevingswet	310	-310	175	-175	175	-175	-	-
06 Iepenbiere Romte									
	Inhaalslag achterstalling onderhoud	-	-161	-	-	-	-	-	-
	Inhaalslag toegankellijkheid en veiligheid	40	-40	40	-40	-	-	-	-
	Sporthalbeheer	26	-26	-	-	-	-	-	-
90 Algemiene dekkingsmiddels, Overhead, Heffing VPB en Onvoorzien									
	Tijdelijke formatie 2024-2026	1.650	-1.650	1.300	-1.300	-	-	-	-
	Leerwerkbanen BBL trajecten via DOKWURK	69	-69	47	-47	30	-30	-	-
Totaal		**2.253**	**-2.414**	**1.640**	**-1.640**	**418**	**-418**	**-**	**-**

Bijlage 8: Overzicht baten en lasten per taakveld

Bijlage 8: Overzicht baten en lasten per taakveld

Omschrijving	Begroting 2025		
(bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
0.1 Bestuur	-	-1.662	-1.662
0.2 Burgerzaken	296	-1.254	-957
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	60	-106	-45
0.4 Overhead	179	-10.411	-10.231
0.5 Treasury	68	-918	-850
0.61 OZB woningen	3.621	-149	3.472
0.62 OZB niet-woningen	1.183	-	1.183
0.64 Belastingen overig	10	-10	-0
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	49.069	-	49.069
0.8 Overige baten en lasten	4	-199	-196
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-	-3	-3
0.10 Mutaties reserves	2.583	-418	2.165
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	-	-2.495	-2.495
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	29	-1.514	-1.484
1.2 Openbare orde en veiligheid	14	-588	-574
2.1 Verkeer en vervoer	135	-3.143	-3.007
2.2 Parkeren	2	-1	1
2.4 Economische havens en waterwegen	42	-410	-368
3.1 Economische ontwikkeling	0	-322	-322
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	-82	-82
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	-22	-22
3.4 Economische promotie	47	-274	-227
4.1 Openbaar basisonderwijs	0	-62	-62
4.2 Onderwijshuisvesting	185	-1.570	-1.384
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	447	-1.183	-736
5.1 Sportbeleid en activering	136	-166	-30
5.2 Sportaccommodaties	73	-741	-668
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	-241	-241
5.4 Musea	0	-93	-93
5.5 Cultureel erfgoed	25	-131	-106
5.6 Media	0	-475	-475
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4	-2.537	-2.533
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.195	-5.011	-1.816
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	0	-13	-13
6.3 Inkomensregelingen	7.166	-8.964	-1.798
6.4 WSW en beschut werk	0	-5.719	-5.719
6.5 Arbeidsparticipatie	119	-900	-781
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	208	-1.531	-1.322
6.91 Coördinatie en beleid WMO	0	-629	-629
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	0	-2.947	-2.947
6.712 Begeleiding (WMO)	0	-1.827	-1.827
6.713 Dagbesteding (WMO)	0	-85	-85
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	-62	-62
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	0	-6.094	-6.093
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	-163	-163
6.791 PGB WMO	0	-260	-260
6.792 PGB Jeugd	0	-318	-318
6.811 Beschermd wonen (WMO)	0	-57	-57
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	15	-31	-16

6.821 Jeugdbescherming	0	-925	-925
6.822 Jeugdreclassering	0	-6	-6
7.1 Volksgezondheid	164	-1.230	-1.066
7.2 Riolering	1.987	-1.377	610
7.3 Afval	2.303	-1.800	503
7.4 Milieubeheer	363	-1.322	-959
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-	-42	-42
8.1 Ruimte en leefomgeving	0	-703	-703
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	1.065	-935	130
8.3 Wonen en bouwen	272	-944	-672
Totaal	**75.073**	**-75.073**	**0**

Vaststellingsbesluit

Vaststellingsbesluit

De raad van de gemeente Dantumadiel,

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 1 oktober 2024

gelet op het bepaalde in artikel 190 en 191 van de Gemeentewet

Besluit:

1. De begroting 2025 vast te stellen.

Aldus besloten door de raad van de gemeente Dantumadiel in zijn openbare vergadering d.d. 4 november 2024.

De raad voornoemd,

de griffier, de voorzitter,
M. Jonker T. Smit-de Vries